25 German, about 1450

Mss from the Library of Sir Thomas Phillipps

Basilius (St) De Vita



377
368

Ke/a/-

564 MSS Ph

BASILIUS (S.) DE VITA, SANCTITATE, ATQUE DOCTRINA B. BASILII EPITOME.—S. Basilii de Institucione Monachorum Liber—Idem de forma honeste Vite—S. Gregorii Nazianzeni in Sanctum Basilium liber, manuscript of the fifteenth century, in double columns, neatly written on 62 pages with capitals throughout in red, margins of several leaves stained, and bottom of last leaf torn but not to interfere with matter, small folio, boards, £1 5s *XV Cent.*

*** This volume formerly belonged to the Monastery of Marienmunster.

Phillipps MS
564.

De vita ſanctitate atq̃ doctrina beatiſſimi baſilij epitome

Baſilius patre baſileo · matre
emulia eumelia · cũ alias no
biliſſimis · tñ maiorũ et ꝓpria
virtute clariſſimus ortus paternũ
genus e ponto · maternũ aũt traxit
de cappadocia · qui cũ vix ſeptenniũ
exceſſiſſet ⁊ litteris traditus · per qui
quenniũ litteris vacas : multũ in
patria profecit Mox cappadociã re
linques · athenas ꝓfectus ⁊ eubulo
grece phie preceptori adheſit Condi
ſcipulos habuit georgiũ qui poſtea
naziazi eccleſia duodecĩ ãnis rexit
Julianũ ad ipꝰ chriſtianũ · et liba
niũ Tanto aũt indagande veritatis
ſtudio attenſius eſt : vt ſalis aquã et
holeribus vitã ductitas ⁊ ad ſupre
mũ oim̃ humanarũ ſcienciarũ noti
ciã breui emerſerit Anthiochie in
diuerſorio homericos verſus a liba
nio adoleſtenti ꝯpoſitos in ſolutam
oratione tã eleganter cõuertit ⁊ vt
miratus libanius · ad eũ currẽs ad
domũ ſuã adduxerit : et honorifice
ſuſceperit Verũ cũ acutiſſimi inge
nij vir clarius aduertiſſet · natura
li rerũ tm̃ cognicione diuine ſapie
aditũ nõ patere ⁊ decreuit omniũ
religionũ uel dogmatũ libros inſta
cius ꝑſcrutari Tandẽ cũ in diui
nos chriſtiane veritatis codices inci
diſſet ⁊ nichil vltra ĩveſtigandũ pu
tauit Igitur poſt quidẽ annorum
ſtudiũ · illuſtracioẽ diuina motus
⁊ tranſiẽs in egiptũ · cuidã monach
orũ patrẽ porphirio monachus ad
heſit · vbi diuinorũ eloquiorũ dulci
meditacione fruẽs ⁊ plene chriſto
credidit Reuerſus athenas multos
grecorũ cõuertebat Eubulũ quoq̃
poſt multas diſputaciones ad fidẽ
trahens ⁊ cũ eo pariter viã ꝓfectio
nis viã arripuit Cũ vendiciis oĩbꝫ
et pie diſtributis hieroſolimã per
rexerunt ⁊ cumq̃ ibidẽ ambo ab epiſco
po maximiano ſacrũ baptiſma ſuſ
ciperet : vidit baſilius videre vniuer
ſi qui aderant ⁊ columba e nubibus ſple
dore in aquas deſcendere : illiſq̃ co
motis in altũ ſe rurſus attollere
Poſt annũ antiochiã reuerſus ⁊ a
melecio epõ ibi diacon9 ordinatus ·
ꝓuerbia ſalomonis expoſuit Mox
ꝓriẽ cũ ꝯpinquaret · ceſarie epõ
archiepõ euſebius admonit9 fuit
in ſomnis · de adueniẽte et futuro
ſucceſſore baſilio : qd̃ et factũ eſt
Nã poſt mortẽ eiuſdẽ · oim̃ cõſenſu
archiepiſcop9 inſtitut9 ẽ · qui ad
ſublimiora cõſcendẽs meruit ſibi cũ
aplĩs apparentẽ dnm̃ · et petita pro
nutiente videre Quid multa · Cte
rũ quãta mentis cõſtancia · quoue
animi ardore · cõtra valentẽ arria
na infectũ ꝑfidia · et Julianũ apoſ
tatã ĩperatores ambos ꝓ xpiana
fide certauerit · nemo qui neſciat ·
Qui inſup mercuriũ xpĩ martirẽ
ipſi iuliano mortẽ ĩferentẽ videre
ꝯmeruit Porro ceteras illius · cõ
tra hereticos quoq̃ victorias · et di
uina librorũ volumina ⁊ et admira
bilẽ virtutẽ oim̃ ſanctitatẽ · quis
digne recenſuerit Hic ẽ ille ba
ſilius · quẽ magn9 ille ephrem
lingua ignea diſputantẽ vidit · quẽ
in celũ inſtar vſq̃ ardentis colũ
ne attolli cõſpexit Hic ẽ ille
baſilius qui inter ſacra miſſarũ

infinita pene miracula nō modo per
ſe vidit · ſed et ab alijs vidiſſe ē agni
tus · Huic et aliena pctōꝝ cyrographa
delere · et mortuis vitā · et infirmis
oībus celere afferre ſanitatē · facilli
mū fuit · Iſte iā in pfundū barathri de
merſos · inſolita quadā virtute · de cru
deliſſimis demonū manibꝰ liberauit
Deniqꝫ monaſticā diſciplinā · quā an
epiſcopatū optīe excoluerat · epſ factꝰ
nō ſolū nō dereliquit · verū in tantū
adauxit · ut pclariſſima hec que ſe
quuntur · monachis inſtituta pſcripſerit
Unde et merito quidē om̄i in oriente
monachoꝝ p̄r ē appellatus · ſicut et
beatiſſimꝰ in occiduis regioībꝰ benedic
tus · Duorū videlicꝫ duas aboꝝ re
gulas · conuenientiſſime libellꝰ iſte con
ſcriptus · Baſiliꝰ poſtquam grauiſſimā in vali
tudine · qua ad hoc im̄ · ut ioſeph he
breū quedā medicū baptiſaret rele
uatꝰ fuerat · ſcōꝝ et paupeꝝ loca cir
cuiuit · bona ſibi a medico tradita
diſtribuens · et hora nona cū populo
ſacrū miſteriū communicans · oēs in oſcu
lo ſcō dimiſſos deo cōmēdans · in lecto
recubuit · Et cū eſſet in eius ore graciarum
actio · ſpm dnō reddidit · Et appoſitus
ē pontificibꝰ pontifex · pconibꝰ magnū
tonitruum Explicit vita bti baſilij

De beati baſilij laudibꝰ ſcripſere
Gregorius nazanzenus theologꝰ
Gregorius byſſenus · Emphrem ·
et amphilochius yconij epiſcopus ·
Hieronimꝰ in libro de viris illuſ
tribus · de eo ſic ait · baſilius Ceſa
ree capadocie · que prius maza
rec vocabatur · epſ egregius · contra
eunomiū elaborauit libros · et de
ſpiritu ſancto volumē · et in exame
ron homelias nouē et aſceticō de
intellectū · et breues varioſqꝫ tracta
tus · morit imperāte graciano

Prefacio Rufini preſbiteri huius volu
minis tranſlatoris

Satis libenter chariſſime fr
Urſari · aduenientes de ptibꝫ
orientis · et cōſiderātes iā
ſcdm cōſueta cōſueta cōſor
cia · monaſteriū tuū iā ingreſſi ſu
ſumꝰ · Quod ſuppoſitū · anguſto ha
renoſi tramitis dorſo huc atqꝫ illuc
paſſim et incerti maris vnda circum
fluit · Rara tamē modo latentes lo
cos eminus arguit pinus · ex qua
pinido nomē loco dedit · Eo tamen
maxime delectati ſumus · quod nō
ut aliquibꝰ mos eſt · vel de opibus ut
de locis orientis · ſollicite percunctatꝰ
ſum · Sed quenā ibi ſeruoꝝ dei obſer
uatio haberetur · que animi virtus ·
que inſtituta ſeruat in monaſterijs
inquiſiſti · Ad hec ergo ne quid tibi
minus indigne nō dico quā gerentur ·
ſed quā geri debet exponere · ſancti
baſilij cappadocie epī · viri fide et ope
ribus et omni ſctitate ſatis clari ·
inſtituta monachorū · que interroga
tibus ſe monachis velut cuiuſdam
viri reſponſa ſtatuit · protuli · Cuiꝫ
diffinitiones ac ſententias eiꝰ mirare
ris · magnopere popoſciſti · ut hoc opus
in latinū verterē · pollicēs michi q
per vniuerſa occidue partis monaſte
ria · ſi hec ſancti et ſpiritualis viri ſcta
et ſpiritualia innoteſcerent inſtituta ·
ille ſeruorū dei profectus · qui ex huiꝰ
cemodi inſtitucioībꝰ naſceretur · vel
eorū meritis uel ex oracionibꝰ ali
quid gracie uel mercedis afferret ·
Exhibui ergo ut potui · miniſteriū
meū imple et tu · et omēs qui le
gentis et obſeruantis gracia · ut age
ntes et orantes ſic quēadmodū inſti
tuta hec cōtinet mei quoqꝫ memo

res ſitis Qui ſane ſit offitij etiam
alijs monaſterijs exemplaria prebe
re · ut ſecūdū inſtar cappadocie oīa
monaſteria · eiſdē et nō diuerſis ut
inſtitutis ut obſeruacōib⁹ viuat

Sequitur liber ſancti baſilij ceſarie ſis epiſcopi de inſtitucōe mōchoꝝ

Incipit liber ſancti baſilij ceſarieſis epi de inſtitucōe monachoꝝ

Humanū genus diliges de⁹
et docēs hominē ſciencia ·
his quidē quibus docendi
contulit gratiā precepit per apłꝫ
permanere in doctrīa · his vero
qui edificari diuinis inſtitucōibꝫ
indiget · per moyſē proteſtat᷑ dicēs
Interroga patrē tuū et annūcia
bit tibi · preſbiteros tuos et dicēt
tibi Propter qđ neceſſe ē nos q̄ de
quibus miniſteriū verbi creditū ē
in omī tp̄e paratos eſſe ac prop
tos ad inſtructionē · perfectionūqꝫ
aīaꝝ · et quedā quidē in cōmuni
eccleſie auditorio ſimul oīb⁹ de pre
ceptis dnī cōteſtari · · quedā vero
ſecrecius perfectioꝛibuſqꝫ diſcere
et inquirere · et manifeſtare et
interrogare · volentib⁹ de fide et
veritate euāgelij dnī nri ieſu xp̄i
· de cōuerſione pfecta copiā nri ſer
monis facultatēqꝫ prebere quo
poſſit ex hijs perfectus effici · et cō
ſūmat⁹ homo dei Nobis aut̄ con
uenit nullū tēpus vacuū pterire
· quomin⁹ ab ea · que cōmuniter
ab omī eccleſia diſcitis · eciā ſecre
cius de emincioꝛib⁹ et perfectio
ribus inquiratis · ut omne eum
vite vrē in inquirēdo de melioꝛib⁹
trāſigatis Qm̄ et in hoc nos con
gregauit deus · ut paululū quid
a moleſtijs turbarū ſilencij agam⁹
et quietis · neqꝫ in aliud opus ani
mi demus · neqꝫ reſiduū tempus
ſomno rurſus et remiſſioni corpo
ree mācipemus · ſed inquiſicione
et ſollicitudīe melioꝝ noctis hoc
quod ſuper ē ſpaciū exigamus ·
adimpletes illud qđ ſcriptū eſt · p
dauid Qui ī lege eius meditatur
die ac nocte Si quid ergo vnuſq̄ſqꝫ
vrm̄ deeſſe ſibi ad ſciēciā putat ·
ad cōmune id pferat inquiſicionē
ffacilius eni pluribus ſimul cōfe
rentibus · ſi quid illud difficile · vel
obtectū eſſe videtur clareſcet · deo
ſine dubio inueniēdi graꝫ largiēte
Sicut ergo nobis neceſſitas emi
net ſicud illud apłi · vhe michi
erit · ſi nō euāgelizem ita ī vobis
ſi ab inquiſicione et interrogacōe
ceſſetis · vel ſi remiſſiores ac reſo
luciores ad ea implenda que recta
inuēta fuerit extiſtatis · ſilē ad diſ
crimē impendit Propterea eni dnē
dixit · quia ſermo quē locut⁹ ſū
vobis ille iudicabit vos ī nouiſſio
die Et iter · ſeruus qui ignorauit
volūtatē dnī ſui et nō fecit · dig
na plagis vapulabit paucis · qui
aut̄ cognouit et fecit cōtra volū
tatē dnī vapulabit plurimis Ore
mus ergo miām dnī · vt et nobis
verbi inculpabile tribuat miniſte
riū · et vobis fructuoſū doctrine
concedat euētū Tanqꝫ ergo ſcietes
qm̄ ſtabit an̄ faciē vrāꝫ verba hec
ante tribunal xp̄i Arguā te
inquit et ſtatuā illa cōtra faciē

tua. Intendite animum diligenter
ad hec que dicuntur. et ad opus dig-
num que audistis festinanter adduci-
te. quia nescimus qua die uel hora
dominus vester veniat

Interrogacio

Quoniam dedit nobis sermo tuus
potestatem ut interrogemus prius
omnium docteri quesumus. si ordo aliquis
est in mandatis dei: et aliud quidem
sit primum: aliud secundum. et sic per
ordinem cetera. an sibi omnia mandata
sibi inuicem coherent. ut sit equalia
et unde voluerit possit quis inicium
sumere tamquam in modum circuli uel
corone

De ordine mandatorum dei Capitulum primum

Capitulum primum Responsio

Interrogacio vestra antiqua est et
olim proposita in euangelio. in co
quum attendens ad eum quidam legis
doctor ait Magister quod est primum
mandatum in lege. Et dominus respondit
Diliges dominum deum tuum ex toto cor-
de tuo. et ex tota anima tua. et
ex totis viribus tuis. Hoc est primum
et magnum mandatum in lege Secundum
autem simile est huic. diliges pro-
ximum tuum tamquam teipsum Ipse enim dominus
ordine mandatis inposuit. primum
dicens et magnum esse mandatum deum
ex toto corde ex tota anima et men-
te diligere. secundum vero ordine et
consequencia. et quod illi esset simile
per virtutem. immo quod illud expleret
et quod penderet ex priori diligere prox-
imum sicut semetipsum Sed et de
aliis similiter in sanctis scripturis
inuenies. et obseruatur ut ego
arbitror in omnibus mandatis ordo
quidam. et consequencia mandatorum

Interrogacio

Quoniam igitur ut ais de chari-
tate dei primum esse manda-
tum inde nobis primum omnium disse-
rere ista quia oportet diligi audi-
uimus. quomodo tamen oportet im-
pleri desideramus addiscere

De charitate dei. quare et quo-
modo diligendus sit Capitulum secundum

Responsio

Optimum suppositis sermonis exor-
dium. et proposito vestro valde
conueniens. deo itaque iuuante nos ut
dixistis faciemus Sciendum ante
omnia est. quod mandatum istud unum
quidem videtur. sed omnium mandato-
rum in se virtutem complectitur. et co-
stringit ipso domino dicente. quod in hiis
duobus preceptis omnis lex pendet et
prophete Nec tamen nos per singula
discutere aggredimur ordinem man-
datorum: alioquin videbimus totum
opus introducere in parte Sed
quantum ad propositum sufficit et presens
ratio postulat. inquirimus illud.
ante omnia designantes. quod omnium
mandatorum que a deo accepimus.
virtutes in nobisipsis insitas geri-
mus. quo si neque difficultas nobis
sit tamquam nouum aliquid a nobis et
alienum expetetur: neque rursum
elacionis dari nobis aliqua videa-
tur occasio. si putemus nos aliquid
offerre deo quam ab ipso in natura
nostre creacionis accepimus Quo-
niam quidem ea que a deo nobis insi-

ta ſunt · ſi recte cōpetenter mouea-
mus in opus: hoc eſt ſecūdū virtutē
viuere Si vero nature beneficia
corrūpamus: hoc eſt ī maliciā ver-
tere Eſt ergo mali iſta diffinicio
nō recte ut ī motibus animi: a deo
nobis inſitis Et rurſū virtutis
iſta diffinicio ē recte vti id ē ſcdm
mādatū dei et ſcdm ſcīoſcienciam
animi motibus a deo nob inſitis
Quū ergo hec ita ſe habeat · hoc
idē inuenim⁹ etiā de charitate
cōſtare Mādatū accepim⁹ diligere
deū Dilectiōis virtutē a deo aīa
ſibi inſita gerit: in quo nec extrin-
ſecus teſtimonijs indigem⁹ Vnuſ-
quiſqȝ enī ī ſemetipō horū que di-
cimus ſumit indiciū Omis homo
cupit qd̄ bonū eſt: et affectū quo-
dam naturali cōſtringimur ad
omē qd̄ bonū putamus: Sed et
erga cōſanguineos et carnis ꝓxi-
mos (nullo docēte) ī amore con-
ſtringimur: hiſqȝ quoꝝ beneficia
accipimus · omni affectū et offi-
cijs copulamur Et qd̄ habetur tā
bonū quā deus · immo quid ali-
ud bonū · niſi tu deus ſolus ·
Qui decor · qui ſplendor · que pul-
chritudo · quā naturaliter dilige̅
prouocamur · quouſqȝ talis gracia
Que amoris flāma · que animo
ſecreta · et interiora ſuccēdat: ſicut
amor dei inflāmare debet archa-
na mentis: ꝑcipue ſi ſit munda aīa
· ſi ſit ab omī pollucioē purgata
et que vero affectu dicat: quoniā
vulnerata charitate ego ſum ·

Ineſtabilem prorſus ego ſencio et
amorē dei et qui ſentiri magiſqȝ
dici poſſit Inenarrabilis quedā
lux eſt: etiā ſi fulgura · ſi tho-
ruſcū cōparet · vel adhibeat ſer-
mo · nō pacietur auditus Si lu-
ciferi fulgoris · ſi lune ſplēdoris
ſi ipſū ſolis lumē aſſumas ad cō-
paracionē glorie ipſius obſcura
ſūt omia · et multo teriora: qȝ
cera nox obſcuritate profunde ca-
liginis merſa limpidiſſimi meri-
diani ſolis lumini cōparetur De-
cor iſte corporeis oculis nō videt̄
anima ſola et mēte cōcupiſcatur
Qui decor ſi cuius forte ſactorū
mēte animaqȝ perſtrinxit · fla-
grantyſſimū in eo amoris ſtimu-
lū defixit Preterea deniqȝ ve-
lut amoris cuiuſdā ignib⁹ tabeſcē-
tes: et pſente vitā perhorreſcētes ·
dicebat aliqui ex eis Quādo venia
et apparebo an̄ cōſpectū dei Et iterꝫ
dicebat iſtius amoris ignib⁹ fla-
grās et ſucceſſus Sitiuit aīa mea
ad deū fontē viuū · quādo venia
et apparebo an̄ eū · Et inſaciabi-
liter habēs eius deſideriū: orabat
ut videret volūtatē dei · et ꝓtege-
retur ī tēplo ſacto eius Ita ergo
naturaliter et cōcupiſcim⁹ que bo-
na ſūt et amamus Nichil tamē
ut diximus tā ſūmū bonū eſt qȝ
deus: et ideo debitū quoddā exol-
uimus hac quā ab eo expetimus
charitatē Que vtiqȝ ſibi denega-
tur et minime exoluitur: rē nos
inexcuſabiliter obnoxios facit

Et quid dico ire obnoxios. Que
enim poterit maior eſſe ira que ultio
gravior: quam hoc ipſum ſi accidat nos
alieno effici a charitate dei. que
est in christo ieſu domino nostro. Quid ſi
a parentibus ineſt naturalis effec-
tus erga eos quos generavit:
et non ſolum hoc in hominibus. verum etiam
in multis animalibus hoc invenitur. Vi-
dete ne forte inveniamur pecudibus
hebetiores. vel veris beluis imma-
niores. ſi nullo erga genitorem
conſtringamur affectu. Qua etiam ſi
qualis et quantus ſit: ſcire non poſ-
ſumus: ex hoc tantum ſolo. quod ex
ipſo ſumus venerari et diligere pa-
rentes debemus affectum atque indeſi-
nenter erga eius pendere memo-
riam. Sicut erga genitrices ſuas
parvuli faciunt. ſed multo amplius
multoque promptius. quanto et inmen-
ſorum beneficiorum eius obnoxios ſa-
mus. Quod et ipſum commune eſſe
puto cum ceteris animalibus. meminerit
namque eſſe etiam eſſe illa ſi quid eis
quis contulerit boni. Si michi non cre-
dis. audi prophetam dicentem Cognovit
bos poſſeſſorem ſuum. et azinus preſepe
domini ſui. abſit autem de vobis. dici ea
que ſequuntur. quia iſrahel autem me
non cognovit. et populus meus me
non intellexit. Quod ſi etiam eos qui
beneficij aliquid contulerunt: nullo do-
cente diligimus. et omni ſtudio quan-
tum fieri poteſt. referre gratiam niti-
mur: quomodo ſufficeremus referre
gratiam de beneficijs dei. que tanta
ſunt ut effugiant numerum. Et aliud

Sufficiat aliquod ex omnibus per to-
tam vitam noſtram. efficere nos obnox-
ios largitori. Nam omitto cetera omnia
que quidem et ipſa magna ſunt et pre-
clara. verum a maioribus et meliori-
bus velut ſtelle quedam ſplendioribus
ſolis radijs obteguntur. Cum quidem
et tempus nobis eſt amplius dilatare
ſermonem. ut poſſimus etiam de minimis
erga nos divina enumerare bene-
ficia. Videamus ergo quottidianis ſo-
lis ortus. et unius lampadis fulgore
illuminatum univerſum mundum. Videamus
ſolis circuitus: aeris permutationes
viciſſitudineſque. imbres ex nubibus
flumina fonteſque de terra. latitudines
et altitudines maris. univerſitatem
terre. et naturalitates eius. animantium
que in aquis gignuntur. et que caleſcunt
vel oriuntur in terris noſtris deſide-
rijs vel uſibus deputata. Hec omnia
vel cetera innumerabilia pretermitto.
Hoc ſolum quod ne volenti quidem
preteriri poſſibile eſt. preterire non poſſu-
mus. et quamvis gratiam retexere non
ſit poſſibile. multo tamen impoſſibi-
lius eſt ut dignum eſt. et competit prolo-
qui. Hoc inquam quantum eſt. quod ſcientiam
ſuam donavit hominibus deus. et racio-
nabile animal eſſe fecit in terris. et in-
effabili paradiſi obtuli voluptate ac
decore conceſſit. quemque ſerpentis arte
deceptum. et in peccatis lapſum. ac per peccatum
in mortem devolutum nequaquam deſpexit.
ſed legem in adiutorium dedit. preſentes
angelos: deſtinavit prophetas. conatus
malicie comminationum ſeveritate co-
peſcuit. bonorum deſideria munificen-
tiſſimis repromiſſionibus provocavit.
et finem utriuſque vie in multis ma-

gimibus psignauit Verū quum
p9 hec omia ī malis nris et in in-
credulitatib9 durarem9. nō ē auers9
neq; dereliquit nos impios domi
bonitas. neq; cū beneficijs ei9 essem9
ingrati vertere potuim9. et exclude-
re misericordiā eius a nobis. sed re-
uocamur a morte. et iterū reuiuifi-
camur per dnm nrm iesū christū:
qui quum ī forma dei esset. nō rapi-
nā arbitrat9 ē esse se equalē deo.
sed semetipm exinaniuit formā ser-
ui accipiēs Infirmitates nostras
accepit. et egritudīes nras portauit
et p nobis vulneratus ē. vt liuore
eius sanaremur. et a maledicto nos
redemit. factus pnobis maledictus.
et morte turpissima cōdemnatus ē.
vt nos reuocaret ad vitā Nō ~~fecit~~ nos
suffecit reuocare nos mortuos. sed di-
uinitatis sue participiū tribuit. et
mun9 eternitatis indulget. et supra oē
quod vel petere uel intelligere possum9
credentib9 vel diligenb9 se preparat:
quod oculus nō vidit. nec auris audi-
uit nec ī cor homīs ascendit. Quid er-
go retribuem9 dno. p omib9 que retri-
buit nobis. Verū ille ita benignus
et clemēs. vt ne quidē retribucionem
repostat. sed sufficat ei ut p his omib9
que largitus ē diligat. Quis ergo ita
irremediabiliter ingratus ē. vt p9 talia
ac tanta beneficia nō diligat largitorē.
De charitate quidē dei ista sufficiant

De charitate proximi quare et quomo-
do diligend9 sit Capitulū tertiū

Propositū ē superius fratres nō oīa
dicare possibile esse. sed breuiter et
succincte. cōmemorare ea que amore
dei inserere aīe ac suscitare sufficiat.
Cōsequēs iā nūc ē ceiā de eo mādato
quo ordine ac virtute secūdū diximi9
explicare Et quidē quoniā lex eas vir-
tutes que aīe a creatore insite sūt. et
elimet et extollat. iā superi9 diximus
Quia ergo precipimur diligere proxi-
mos. sicut nosmetipos. videam9 si ceiā
nobis virtus et facultas ad hui9 quoq;
mādati expletionē ē Et quis igno-
rat quoniā humanū aīal et cōmū-
nicabile ē homo. et nō agreste aliqd
et ferū. Nichil enī tā pprium est nre
nature q; diligere indigere: et require
inuicē: ac diligere quod requirit
Quia ergo dns harū virtutū ī nob
semiā seminauit. sine dubio horū eas
fructus requiret et testimoniū nre
erga se dilectiōis: et dilectionē ani-
pietatis proximorū In hoc inquit sciēt oēs
quia mei estis discipuli. si dilectiōē
habueritis ad inuicē. et ita ī omib9
ista duo mādata cōiungit. ut eius opa
misericordie que fiūt. trāsferat in
semetipm Esuriui enī et dedistis m
michi mādūcare. et reliqua que ī pxio
gesta sunt. se dicit esse perpessum
quū dicit. quādiu fecistis vni ex
minimis istis fratrib9 meis. michi
fecistis. ergo per primū cōpletur et
secūdū. per secūdū vero ascenditur
et reditur ad primū vt qui diligit
dominū diligat et proximū Ait enī
dns Qui diligit me mādata mea
custodit Hoc ē inquit mādatū meū
ut diligatis inuicē. et qui diligit
proximū implet dei charitatē. quia
ipse in se recipit quitquid cōfertur
in proxio Et quidē his qui inicia
habēt ad timorē dei. et ad primos
aditus religiōis accedūt. prima

inſtitucio eſt vtilis per timorē ſcū/
dū ſciencīā ſapientiſſimi ſalomonis
dicens· Inicīū ſapiencie timor domi
Nā idipſū eciā pſalmiſta legitur
Nos vero fratres· quia paruuli ī xpo
eſſe deſiſtitis· neqꝫ vltra lacte indige/
tis· cibos ſolidos ex dogmatū firmi/
tate perquirite ad nutriēdū et paſcē/
dū interiorē hominē· quo perēni/
nēciora queqꝫ perueniat ad perfectū
· et ī omī que ī xpo ē veritate firme/
tur Obſeruādū ſane ē· ne forte co/
pioſioris gracie podus grauioris
nobis cauſa damnaciōis exiſtat: ſi
ingrati inueniamur largitoris mu/
neribꝰ Illud aūt ante oīa cōſide/
randū eſt· ꝙ neqꝫ aliud vllū ma/
datū· neqꝫ hoc qđ de charitate dei
et proximi precipitur· implere qꝛ po/
terit· ſi per varias et diuerſas occu/
paciones animus oberret Sed neqꝫ
artificiū vllū vel vllius diſcipline
induſtrīā adipiſci: poſſibile ē eos
qui freqūter ex alijs ad aliā refe/
runtur Omī ergo cuſtodia oportꝫ
nos ſeruare cor nr̄m· ne forte de/
ſideriū dei mala deſideria et ſordi/
de cogitaciones depellat a noſtris
animis ac detrudat Sed cōtra/
rio aſſidua cogitacōie et memoria
dei formā quodāmodo eiꝰ ad figu/
rā anime nr̄e ſignaculis inſiga/
mus que nullis queat intus per/
turbacioibus aboleri Sic enī et
deſideriū ī nobis diuine charitatꝭ
accēdiť· dū freqūs eius memo/
ria mētē atꝫ aīos illuſtrat· et ad
opus mādatorū dei erigimur et
ſuſcitamur Et rurſus ipis chari/
tatis operibus vel cōſeruatur in

nobis dei charitas vel augetur· et
hoc puto oſtendere volente dominū
dicere· aliquādo quidē ſi diligitis me
mādata mea ſeruate· aliquādo ſi
facitis que dico vobis· permanetis
ī charitate mea· ſicut ego ſeruaui
mādata pr̄is mei· et maneo ī eius
charitate Ex quibꝰ docet nos ꝓſpectū
operis nr̄i debere ex ſua voluntate pē/
dere· vt tanqꝫ ſpeculū quoddā ipm
habētes· et ſemꝑ ad ipm reſpicientes
opus nr̄m ad ipm oculo dirigamus
Sicut enī artificia que ī hac vita
ſūt proſpectū animi gerūt: ita ſe/
cūdū hoc quod animo cōceperint:
eciā ī opere vtuntur manuū mi/
niſterio: ſic et in hoc nr̄o opē· vnꝰ
nobis manet iſte proſpectꝰ atqꝫ vnꝰ
terminꝰ ē: quo deo placere debēmꝰ
Secūdū huc ergo ꝓſpectū opus di/
rigamus mādatorū Impoſſibile
ē naqꝫ ē aliter ſtare poſſe operis
nr̄i forma: niſi voluntas eiꝰ qui
iniūxit opus: ſemꝑ ī memoria ha/
beatur: vt eius voluntate ſeruata:
et laboris diligēcia cōpetēter exple/
ta: ſemꝑ iūngamur deo: dū ſemꝑ
eius memores ſumꝰ Sicut enī
verbi cauſa faber ſecuri faciens aūt
falcē meminit ſemꝑ eiꝰ qui opus
iniūxit: et retinet in corde ſuo cuiꝰ
magnitudīs uł qualitatis vel for/
me iniūxerit fieri ſecuri: et illud
ſemper intendens quod ſibi memi/
nit a domīo operis iniūctū· ad
hoc dirigit manuū miniſteriū: vt
forma operis cū eius qui iniūxit
animo ac voluntate cōueniat Si

autē obliuiſcatur quid ut quale ſit
· quod ſi fuerat imperatū: ſine du-
bio aliquid aliud quā ſibi fuerat in-
iunctū faciet Ita et chriſtianus oēȝ
conatū · et omē ſtudiū in actibus ſu-
is adhibere debet: ut ſecudū volūta-
tē dei qui opus iniūxit: ſuū quoqȝ
dirigat opus: ut et actus ſui ornetur
· et poſſit eius qui p̄cepit voluntatē im-
plere · tūc eciā illud complere pt quod
dictū eſt: ſiue māducetis ſiue bibatis
· ſiue aliquid faciatis · omnia ad gloriā
dei facite Si vero declinet aliquis a
regula: et corrūpat obſeruācia mā-
dati: ex hoc ipō arguetur · qd̄ ſit im-
memor dei Plurimū aūt p̄deſt ad
cōſeruādā memoriā dei · eciā ſecret⁹
et remocius habitare Nā permixtum
viuere: cū hijs qui negligēcius agūt
circa timorē dei · et cōteptū habent
mādatorū eius · plurimū nocet · ſic
et ſalomōis ſermo teſtatur dicens
Cū homīe iracūdo ne habitaueris:
nō forte diſcas vias eius · et accipias
laqueos anime tue Et itē · qd̄ dicit
Exite de medio eorū · et ſeparamini
dicit dn̄s · et ipſū reſpicit · Igitur
neqȝ p oculos · neqȝ p aures reſpiciā-
mus illecebras ad pc̄m · ne paulat-
longo vſu inhereamus incōſuetudi-
nes peſſimas · et rurſū nō poſſimus
oracioni vacare · oportet prius ſecret⁹
habitare · hoc enī modo et p̄cedentes
cōſuetudines excidemus · in quibus
cōtra mādatū dei agebam⁹ Nō enī
ē parūus labor · ut ſe aliquis a prio-
re cōſuetudīe nō bona cōſuetudine
reflectat ac reuocet: quoniā quidē
mos longo tempe cōfirmatus · vim
quodamodo obtinet nature Oportȝ

ergo nos primū omniū negare
nosipos · et tollere · crucē chriſti · et ſic
eū ſequi Negam⁹ enī nos hoc modo
· ſi per oīa p̄terite cōſuetudīs obliu-
· volūtates p̄prias abnegem⁹: ita ut
nō ſolū ab omib⁹ nō recte agentib⁹
veruēciā a nris inordinatis et īcōpo-
ſitis moribus ſecedamus Alioquī
ut ī eādē quis cōſuetudine atqȝ ī
priori cōuerſacioē permanens · emē-
dare ſe poſſit et corrigere difficilli-
mū ē · immo et verius dicā peni-
tus impoſſibile Sed et in hoc ipm̄
· ut tollat quis crucē ſuā et ſequat̄
chriſtū plurimū impedit ſocietas
et permixtio eorū · qui vitā diſſimilē
ducūt Ita paratū eſſe ad mortē pro
chriſto · mortificare mēbra que ſunt
ſup terrā · et pro noīe chriſti libēter
ferre omne diſcrimē · hoc ē tollere
crucē ſuā Ad quod grādē impedi-
mētū videm⁹ · poſſe nobis oriri ab
hiis qui diſſimiles ſūt · vel vita vl̄
moribus · et ad cetera alia q̄ mlta
ſūt Accidit ac hoc eciā ut reſpiciēs
anima ad multitudinē nequiter
viuenciū · primū quidē occupetur
et impediatur: ne ſuorū malorū
capiat intellectū · ut poſſit vl̄ pur-
gare per penitēciā quod deliquit
vel cauſas reſecare emēdacioē vi-
ciorū: in cōparacioē enī peſſimo-
rū aliquid ſe iā magis eſtimat
profeciſſe Tū deinde impedimētis
et inter turbacioīb⁹ atqȝ occupacioīb⁹
quas cōmūnis hominū vita habē
ſolet: id qd̄ maius omniū ē et pre-
cioſius memoria dei nō poteſt cu-
ſtodire · qua depulſā ab animis et

exclusa non modo omni leticia et gaudio caret divino: et dilectionis donum sustinet detrimenta. Sed et dulcedinem non sentit divini eloquii, ut dicat: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel et favum ori meo: verum in neglectum pervenit: et oblivionem iudiciorum dei et contemptus consuetudine decidit: quo maius malum et perniciosum pati nichil potest

Interrogatio

Quoniam ostendit nobis sermo tuus periculosum esse cum hiis qui mandata dei contempnunt vitam ducere: nunc discere cupimus si oportet: eum qui ab huiusmodi consortiis discesserit remotum esse et solum: an vero cum fratribus eiusdem propositi et eiusdem animi vitam suam sociare

De utilitate vite communis Capitulum

Capitulum quartum Responsio

In multis utile esse video vitam communem ducere: cum hiis qui eiusdem voluntatis sunt atque propositi. Primo quia ad usus corporales victusque ministerium unusquisque nostrum solus non sufficit: et ideo pro hiis que ad vite nostre ministerium necessaria sunt: invicem hominibus opera nostra exigimus. Sicut enim pes in alio quidem suis viribus utitur: in alio vero indiget alienis: et sine ceterorum adiutorio membrorum nec explere opus suum, nec sufficere suis viribus potest, ita etiam vita solitaria michi pati videtur. Cum neque quod ei inest utile est neque quod deest ab alio queri potest. Preter hoc autem secundo quidem charitatis unumquemque permittit quod suum est querere, dicente apostolo: Charitas non querit que sua sunt. Deinde sed nec culpas quidem suas unusquisque ac vitia facile dinoscat: cum qui arguat nemo sit et facile eiusmodi homini accidere potest id quod scriptum est: Ve soli, quia si ceciderit non habet sublevantem, est alius qui erigat eum. Sed et mandata quidem a pluribus facilius adimplentur: ab uno vero dum unum mandatum videtur impleri: aliud impeditur: ut puta quo solus visitabit infirmum? aut quo suscipiet peregrinum? Si vero omnes corpus sumus Christi singuli autem alterutrum membra per consonantiam velut in unius corporis compagine in spiritu sancto aptari et coniungi debemus adinvicem. Quod si unusquisque nostrum solitariam eligat vitam, scilicet talis non aliqua causa vel ratione que deo sit placita vel ad communem ceterorum pertineat dispensationem: sed proprie voluntati et passioni satisfaciens: quomodo possumus vicissim adimplere: et integram assignare membrorum ad se invicem consonantiam? Iste enim talis neque cum gaudentibus gaudet: neque cum flentibus flet: quoniam separatus et divisus a ceteris: neque cognoscere quidem necessitates proximorum poterit. Tum deinde nec sufficere potest unus ad suscipienda omnia dona spiritus sancti quia secundum uniuscuiusque mensuram fidei et donorum spiritualium distributio celebratur. ut id quod per partes unicuique distributum est: rursum tamquam membrum ad edificationem unius corporis

coeat et cōſpiret. Alÿ aūt datur
ſermo ſapiēcie alÿ ſermo ſciencie.
alÿ fides. alÿ ꝓphecia. alÿ grā cura
cionū et cetera: que ſingula vnqꝫ
nō tam pro ſe vnuſq̄ſqꝫ quā ꝑ alÿs
ſuſcipit a ſpiritu ſcō: et ideo neceſſe
ē vnuſcuiuſqꝫ grāz quā ſuſceperit a
ſpū dei ī cōmunione ꝓdeſſe Accidit
aūt ut his qui remotus viuit et ſe
paratus vnāquāqꝫ ſuſcipiet graciā
. et hāc ipāz inutile faciat. dū nichil
per eā operatur: ſed fodit eā ī ſemet
ipō qd̄ cui⁹ et quāti ſit periculi noſtis
oēs qui legitis ewāgeliū Si aūt cete
ris cōmunicat grāz: et eā pā ꝑfruit
quā ipē ſuſcepit: et multiplicat in
eo dū cōmunicat ceteris: et ipſe
nichilominꝰ perfruit grā reliquorū
Habet aūt et alia ꝙplurima bona
cōīs vita iſta ſanctoꝝ: que nō eſt
poſſibile nūc oīa dinumerare Itez
interī vt dixim⁹ ad cōſeruāda ſpūſcā
dona cōmodior ē multo quā ſi dega
mus in ſolitudīe Sed aduerſus in
ſidias inimici que extrinſecus inſe
runt. multo tucior ē et vtilior ſo
cietas plurimoꝝ. ut facilius ſuſcitet
a ſomno. ſi quis forte dormierit ſom
nū illū qui ducit ad morte Sed et
delinquēti delictū ſuū facilius appa
rebit. cū a plurib⁹ arguat ul' note
tur. Sed qd̄ et aplś dicat Sufficit
ei qui eiuſmodi ē obiurgacio hec q̄
fit a pluribus Sed et in oracioīe nō
pariū emolimētū a plurib⁹ naſcit
cū cōſenſu et vnitate oratib⁹. et ex
multorū perſonis ꝑ grāz que ī nob
ē grā referat Sed et interdū peri
culo proxīā ē vita ſolitaria Primū

quidē illi periculo ſubiacet. qd̄ certe
grauiſſimū ē in quo ſibi placet: et
nemīne habēs. qui poſſit ꝓbare opus
ſuū: videbit ſibi ad ſūmā perfectioz
veniſſe Tū deinde ſine vllo exerci
cio leges: neqꝫ quid ſibi abundet vi
cij: neqꝫ quid virtutis deſit agnoſcat
. neqꝫ diſcrecionē hēre poterit in operꝫ
qualitate. pro eo qd̄ operādi mate
ria oīs excluſa ſit In quo enī hu
militatē ſuā probare poterit. nemi
nē habēs cui ſe humile exhibeat
In quo enī miſericordiā demōſtra
bit tot⁹ cōſorcÿ et ſocietatis alien⁹.
Ad paciāz vero quō ſeipſū exerce
bit: nullū habēs qui videat volū
tatib⁹ eius obuiare Si quis aūte
dicat ſufficere ſibi. ſcripture doctri
nā et aplīca precepta ad emēdacionē
vite formācē: ſile m̄ videtur ali
quid facere his qui ſemꝑ fabrilē
artificiū diſcūt. nūquā tamē faciūt
opus. vel his qui inſtructorū ſēꝑ
arte docentur: nūquā in edificādē
domus operā dabūt. Tāte enī
dn̄s nō eſtimauit ſibi ſufficere ſola
verbi doctrinā ſed ope ipō voluit
nobis tradere humilitatis exēplum
cū precinct⁹ lintheo lauit pedes di
ſcipulorū ſuoꝝ Tu ergo cui⁹ pedes
lauabis. Cuiꝰ curabis officiūꝫ. cui⁹
inferior aut vltim⁹ eris. cū ſolus
viuas. Sed et illud qd̄ dicit: bonū
et iocūdū habitare fratres in vnū:
qd̄ vnguēto pōtificali ī barbā deſcēde
ti ſpiritus ſcs cōparauit. quō ī ſoli
taria vita cōplebit. Stadiū nāqꝫ
ē quoddā apoſtolico precepto. ad emē
dacionē morū viteqꝫ formāni: in
quo per virtutis exercicia ꝓficitur

in quo meditacio diuinorum mandatorum effulget et clareſcit: amplius hec communis habitacio inter ſe unanimorum fratrum habens in ſe illam ſimilitudine et exemplum: quod in actibus apoſtolorum refert de factis ſcriptura diuina: quia omnes credentes erant in unum et habebant omnia communia

Interrogacio

Si oportet prius renunciare omnibus. et ita venire ad hanc vitam: vel conuerſionem: que ſecundum deum eſt. dominus ſaluatore ieſu chriſto dicente: Si quis vult ad me: abneget ſemetipſum et tollat crucem ſuam et ſequatur me Et iterum Qui non renunciauerit omnibus que poſſidet: non poteſt meus eſſe diſcipulus.

Quomodo renunciandum ſit ſeculo

Capitulum quintum Reſponſio

Qui ad hoc opus venit ut deum ſequatur: etiam ſemetipſum neget: et tollat crucem ſuam. certum eſt atque quia et antea iam zabulo renunciauit et operibus eius Quod tamen non ab his qui in perfectu vite ſunt. vel qui iam ad perfectionem tendunt: ſed ab his qui prima ſtatim confeſſione iniciantur fieri ſolet In hoc autem renunciat ſicut ſuperius diximus etiam ſibi homo id eſt prime conſuetudini vel vite ſue Renunciat autem et moribus vel delectacionibus ſeculi huius: ſed et conſanguinitati corporali maxime ei que impedire eius propoſitum poteſt: et parentes quidem eius qui ſe in chriſto genuerit magis putabit Fratres autem eos qui eundem adopcionis ſpiritum acceperint: poſſeſſiones vero omnes a ſe ducet alienas Et ut breuiter dicam: hic cui pro chriſto omnis mundus crucifixus eſt: et ipſe mundo: quomodo poteſt ſeruus effici cogitacionum et ſollicitudinum mundi: cum dominus in beati etiam animam ſuam eſſe abnegandam pro ſe. Perfecta itaque abrenunciacio in eo eſt: ut paſſionibus propriis careat: dum adhuc in corpore est Sed hec incipit agere ab his primo que extrinſecus ſunt. id eſt a paſſionibus et inani gloria. et ſi qua ſunt ſimilia: ut ab his primo efficiatur extraneus Et hoc eſt quod docuerunt apoſtoli iacobus et ioannes qui reliquerunt patrem ſuum zebedeum et nauem ipſam in qua erant Sed et matheus relinquens vectigal et exſurgens ac ſequens dominum qui non ſolum lucra reliquerat vectigalium: ſed et pericula contempſerat: quod utique poterat euenire a principibus ſeculi: pro eo quod rationes vectigalium imperfectas atque incompoſitas reliquiſſet Ita autem cupiditate ſequendi dominum ductus eſt: ut nullum prorſus huius vite reſpectum vel cogitacionem ſibimet reſeruaret Quod autem neque ad affectus parentum: ſi aduerſantur diuinis preceptis: neque ad ullam aliquam humanam delectacionem oporteat aliquem reſpicere: et per hoc ab eo quod propoſuit impediri Dominus nos docet dicens Si quis venit ad me et non odit patrem ſuum et matrem ſuam: aut uxorem: aut filios: aut fratres: aut ſorores: inſuper et animam ſuam: non poteſt meus diſcipulus eſſe: quod eſt ſimile illi quod dixit: ut deneget quis ſeipſum Interrogacio

Si oportet eum qui ſeruitus dei
ſociari vult relinquere in diffe-
renter propinquis ſuis porcione
facultatum ſuarum domino dicente Vade
et vende omnia bona tua et da pau-
peribus et habebis theſaurum in celo
et veni ſequere me. Et iterum Vendi-
te omnia que habetis et date elemo-
ſinam. Quibus debeamus noſtra reli-
quere

Arbitror quidem quod is qui accedit
ad dei ſeruicium non debeat con-
tendere et cuilibet relinquere que
ſibi competunt. ſed teneret omnia ſi fieri
poteſt cum ſumma diligencia aſſumpta
tamquam ea que iam deo conſecrata ſunt
quantum fieri poteſt racionabiliter diſ-
penſare. ſciens quia non abſque peri-
culo in opere dei agere negligenter
Si vero propinqui eius vel parentes con-
tra fidem veniant: debet rurſum re-
miniſci domini dicentis: quia non eſt
qui reliquerit domum: aut fratres
aut ſorores: aut parentes: aut uxo-
rem. aut filios aut agros: propter
me et propter euangelium: qui non reci-
piat centuplum in preſenti tempore. et in
futuro vitam eternam. Verumtamen opor-
tet eum his qui ſibi que ſua ſunt
denegant et reſiſtunt: et deſiderant fa-
cium pronunciare et teſtari: quia
ſacrilegii crimen incurrunt. ſecundum
mandatum domini dicentis: quod ſi pec-
caverit in te frater tuus: vade et
argue eum et reliqua. Judicium vero
experiri de his apud iudices ſeculi
abnuit religionis autoritas per id
quod dixit apoſtolus. Audet quis veſtrum
negotium habens adverſus alium iudi-
cari apud iniuſtos: et non apud ſanc-
tos: et rurſum. Quia iam quidem om-
nino delictum eſt in vobis: quia iudi-
cia habetis inter vos

Interrogacio

Si oportet nos omnes qui veniunt
ſuſcipere cum probacione. et qua-
lis iſta debet eſſe probacio. cum dei cle-
mencia omnes vocet per illam predicacionem
qua dicit Venite ad me omnes qui
laboratis et onerati eſtis. et ego vos
reficiam. Qui debeat ſuſcipi et
quomodo probentur venientes

Capitulum ſeptimum Reſponſio

Non eſt abſque diſcrimine abiicere
quempiam venientem ad nos. Verumta-
men immundis ut aiunt pedibus in-
gerendum eſt intrare quempiam in ſanctam
doctrinam. Sed ſicut dominus noſter ieſus chriſtus
iuvenem illum qui ad ſe venerat interro-
gavit de priori vita ſua. et cum audiſſet
quia recte tranſacta eſt: quod deerat ei
precepit adimplere: et ita demum iuſſit
eum ſequi ſe. ita eciam oportet nos inqui-
rere de preterita vita. et de converſacio-
ne: ne forte ſimulata quis mente et
fallaci animo accedat ad nos. Quod
ita demum dinoſcitur. ſi facile omnem la-
borem corporis qui iniungitur ferat: et
ad caſtigacionem vite pronius inclinatur
vel ſi eciam delictum aliquod ſuum: cum
interrogatus fuerit: nequaquam pronun-
ciare confunditur: et medelam delicti que
adhibita fuerit gratanter aſſumat et ſi
ad omnem humilitatem abſque verecundia
inclinatur: ac vilioribus ac et abiectio-
ribus artificiis: ſi ita racio popoſcerit
tradi ſe non aſpernatur. Cum ergo ex
his ſingulis documentis fuerit compro-
batus: et firma mente et ſtabili con-

filio propitius animo sit: tunc eum suscipi oportet. Prius autem quam corpori fraternitatis inseratur: oportet ei iniungi quedam laboriosa opera: et que videatur habere opprobria a secularibus. Et observari oportet si hec libenter ac fiducialiter expleat nec confusionem eorum graviter ferat: vel etiam si in labore piger inveniatur aut promptus

Interrogatio

Ex qua etate oportet nosipsos offerre deo: vel virginitatis professionem quando oportet firmam et stabilem iudicare dicente domino: Sinite infantes venire ad me. Et apostolo paulo collaudante eum qui ab infantia sua sacras litteras didicisset. Et rursum precipiente educari filios in doctrina et correptione domini

Que etas dei servicio oportuna sit

Capitulum octavum Responsio

Omne tempus prime etatis oportunum esse dicimus ad suscipiendam eruditionem et timorem domini. Firma tamen erit professio virginitatis: ex quo adulta iam etas esse reperit: et ea que solet nuptiis apta deputari. Oportet tamen infantes voluntate et consensu parentum immo ab ipsis parentibus oblatos: sub testimonio plurimorum suscipi: ut omnis occasio maledicti ipsa excludatur hominum pluriorum. Adhibere autem oportet eis summam diligentiam: quo possit ad omne virtutibus exercicium probabiliter instituti: tam verbo quam intellectu et opere. Quicquid autem in tenero quis et parvo insecuerit: firmius et tenacius in posterum conservavit. Iniungenda est ergo infancium cura hiis qui ante omnia in veritate paciencie doctrina sunt probabiliter prebuerint: qui possint pro merito delicti et equitatis singulis quibusque etiam correpcionis adhibere mensuram. Et quod servet eos primo omnium a sermonibus ociosis et ab iracundia atque invitamento gule et a cunctis indecentibus atque inordinatis motibus. Si vero cum etatis augmento nullus in eis deprehenditur profectus industrie: sed vaga mens et animus cassus ac tumens: etiam post instituta probabilia infructuosus permanserit: huiusmodi abiicere oportet: et maxime cum iuvenilis fervor eundem lacessit etate. Eorum vero que etati iam robusta accedunt ad servicium dei oportet inquirere: ut diximus qualitate preterite: et sufficere etiam hoc ipsum si satis instanter hoc expetunt. Et si verum et ardens desiderium est cor erga opus dei. Huiusmodi vero documenta fieri oportet valde prudenter ab hiis qui discutere potuerint et probare. Cum autem fuerint suscepti si forte postium sunt transgressi fuerint: nec videre oportet eos amplius. tamquam eos qui in deum deliquerunt: et professionis sue pactum transgressi sunt: docente sacro eloquio. Et si peccaverit homo in hominem: orabunt pro ipso ad dominum. Si autem in deum peccaverit: quis orabit pro eo

Interrogatio

Si oportet eum qui se prius et religiose vite dederit etiam continentiam observare. ¶ De continentia servanda et modo servandi

Capitulum nonum Responsio

Quia in omnibus necessaria sit continencia manifestum est. Primo

omniū ex eo qđ aplus paulꝰ inter
fructus spūs sctī · etiā continentiam
noīat: tū deinde inmaculatū minis
teriū per hanc seruare posse desig
nat cū dicit: In laboribus · in ieiuniis
in vigilijs · in castitate Et alibi In la
bore et fatigatione: in ieiuniis multis
in fame et siti: in vigilijs frequēter
Et iterū Omis qui in agone cōtendit
: ab omnibus continet Et rursū Ma
cero corpus meū · et seruituti subijcio:
qđ vtiqȝ nō aliter quā ꝑ cōtinētiā vide
tur impleri Et iuuentutis timor ac
feruor etatis: velut freno quodā re
stringi · et reprimi per sola cōtinētiā
potest Nō enī expedit stulto delitie
scdm salomonē Et carnis curā in
quit apls: ne feceritis in desiderijs
Et iterū Vidua que in delitijs ē: vi
ues mortua ē Sed et exemplū id
diuitis viuentis in delitijs necessariā
ondit nobis esse continētiā: ne forte
audiamꝰ qđ et audiuit et diues: qꝛ
cōsecutꝰ ē bona in vita sua Quō
aut incōtinētia periculosa sit: eciā
aplus edocet: cū et ꝑrie illis ascri
bit · quos recedere a deo dicit Ut
enī: in nouissimis diebꝰ aut · insta
bunt tēpora periculosa: erūt enim
homines seipsos amantes Et cū plu
ra malicie genera enumerasset: ad
vltimū posuit comessores incōtinē
tes inmites Sed esau malorū suorū
quasi fomitē quēdā habuit incōtinē
ciā: qui pro vno cibo · vendidit pri
mitiā sua Sed et prima illa ꝑuari
catio nō aliunde homi nisi ꝑ incōtinē
ciā accidit Omis vero sanctorū vita
ac ipius dnī in carne positi presēcia
que nobis alia nisi cōtinētie ꝓponit
exempla. Moyses quidē diū cōtinu
ato quadraginta dierū ieiunio semꝑ
astitisse indefessus dicitur deo · et
meruisse legis auxiliū humano ge
neri deferre Helias quoqȝ visiōis
dei tūc dicit dignus effectus: cū
et ipe simili spacio tēporū cōtinuisse
a cibo perscribitur Sed et daniel
triū puerorū meritū apud deū quo
de oibus inimicis suis: et de ipo ti
ranno triūphū fecerūt: nō aliunde
nisi per continētiā venit Ioannis aūt
omis vita cōtinētia fuit Ab hac eciā
dns manifestacōis sue inicia patefe
cit Continētiā aut dicimꝰ nō qȝ a cibo
penitus abstinendū sit: hoc ē enī vio
lenter vitā dissoluere: sed ea que vite
vsus nō superfluus sed necessarius
cōstat Curu refugimꝰ qđ suaue est
. et explemus ea que sola corporis
necessitas posat: ut breuiter dicā: oīa
que passibile cōcupiscētia reliquerit
. ab his abstinere virtus ē cōtinētie
Et ideo ergo nō solū · erga cibi libidi
nē cōtinētie virtus agnoscitur: sed et
cū ab omnibus in quibus delectamur
quidē corpore: sed et in anima ledi
mur abstinemus Verus ergo cōtinēs
est · qui nec gloriā humanā desiderat
. sed et a vicijs se continet: et ab ira ·
et a tristicia · et ab omnibus que occu
patas tenere cōsueuerūt incruditas
mētes et incautas Pene aūt ī oībꝰ
mandatis dei inuenimꝰ: qȝ vnum
alteri coheret: et separatū ab alio
cōpleri impossibile est Id tamē pre
cipue in hec ipsa cōtinētia deprehe
ditur Quoniaquidē humilis ille
iudicatur: qui se a superbia cōtinet
Et ille qui renunciat oibꝰ facultatibꝰ

ſuis : et ſeruidū euangeliū vendit
ſua omnia et diuidit · iſte ſine dubio
cōtinet ſe a pecunie deſiderio Sed
et manſuetus ille ē · qui irā cōtinet
et cohibet furorē Iam vero vagos
oculos viſū et aures auditū et in
temperanciā vite : qd aliud quā ſepe
cōtinencia moderatur et cohibet · Sed
et intēperatū riſū cōtinencia cohercet
Sicut icontinencie ſignū ē inordina
tis et incōpoſitis moribus agere : ſic
et inriſu : quū itaqȝ ſubridendo tan
tūmodo leticiā mentis oporteat indi
cari Indecorū aut eſt excitate tā
ſonitu eleuare riſū : qd certū ē per
incōtinenciā mentis accidere ſolere eſt
inimicus : que res grauitate et cōſta
nciā animi emolire ac reſoluere con
ſueuit Vnde Salomo Riſū inquit
dixi amenciā : et ſicut vox ſpinarū
ſub olla : ita riſus ſtultorū Et iterz
Stultus in riſu exaltat vocē ſuā :
vir aut ſapiens vix tacite ridebit
Oſtendit aut dn̄s in ſemetipſo ne
ceſſarias quidē carnis ſe habuiſſe
paſſiones Idē que virtuti teſtimoni
um ferret velut laborē ac fletum
et triſticiā Riſuſqȝ aut inuenit' etiā
riſū vſus · quātū ad hiſtoriā perti
net euāgelij : ſed et deflere magis
inueniuntur eos qui rident dicens
Whe vobis qui ridetis : qȝ flebitis
Nec ſane ſeducere nos debet ſilitudo
nois riſus Mos naqȝ eſt ſcripture
interdū leticiā aīe et affectū quēdā
leciorē riſū nominare · ſicut ibi Sa
ra riſū inquit michi fecit deus Et
ipſe dn̄s Beati qui nūc flent : quia
ridebunt Et in iob quid dictū eſt :
Os autē veracium implebitur riſu

Hec omnia nomina pro gaudio anime
accipiuntur Qui ergo liber ab omi
paſſione : et nichil per incitamenta li
bidinū gerit : ſed cōtinenter ac ſobrie
aduerſus ōme qd poteſt ledere nitit'
hic perfecte cōtinens dicitur · quia ſine
dubio per hoc alienus inuenitur ab
ōmi genere peccati libido naqȝ eſt
totius mali muſcipula · et per hanc
oēs decipimur ad pctm : per quā qui
nō reſoluitur neqȝ inclinat' ab ea :
oē ex ſe peccati peſſimū germē excidit

Interrogatio

Que eſt menſura continencie De
menſura continēcie Capitulū

Reſponſio

Quātū ſpectat ad vicia et paſſio
nes : penitus abſtinere : nec vnqȝ
ſuperari Quātū aut ad cibos prout
vſus depoſcit vel etas vl labor : vel ro
bur corporis · vel cōmoditas eſt Ita
eciā et modus et qualitas temperabit'
cibi Neqȝ enī poſſibile eſt oēs fratres
vnū ordinē ac modū vel regulā cuſto
dire Hij vero qui ſani ſunt : poſſunt
oēs eādē menſurā tenere i abſtine
cia Imitari aut oportet per ſingulos
in quibꝰ cauſa aliqua diuerſitatis
exiſtit · prouidencia ac prouiſione eoꝝ
: quibus diſpenſandi cura hec pmiſſa
eſt Neqȝ per ſingula ſermone cōplecti
poſſumꝰ · ſed ea tantū cōphendimus
: que ad cōmune vel generale ptinet
inſtitucione Solacia vero in cibis in
cōmodorū : vel eorū qui iam feſſi ſūt
ex opere cōtinencie ſue vel alijs quibuſqȝ
laboribus quos pro religione pertuli
runt Hij qui preſunt ſcdm qd res
et racio depoſcit adhibebunt Neqȝ
enī tempus reſiciendi oībus idem

ſtatui poteſt · neq3 modus ibi neq3
qualitas · ſed profectus iſte vnius ſit
oībus · vt nō vſq3 ad ſacietatē perſiſta
mus in edendo Repleri eni ventre et
grauari ex cibo valde inutile ē etiā
corpori ad omne opus Cū deinde
quia grauatur in ſomnū : et quia et
ſedi ex his facile poteſt Sed ne ſua
uia quidē in fame ciborū ſectanda
ſunt : ſed ſufficit vſū explere viuendi
refutata luxuria Si eni libidini ſer
uiamus : nil aliud eſt · quā deū face
ventrē nrm̄ Cum quidē corpus hu
manū ſemꝑ exoleſcit et defluit · idcir
co et repleri indiget et reformari :
propter qđ ē et naturale ē ſibi deſide
riū : id qđ ſcdm recta racionē vſus
ipē ad reparacionē poſcit eoꝝ que ex
inanita fuerit et aſſupta tā aridi q̄
etiā humidi alimenti Si quid ergo
id eſt quod poteſt uel breuius uel fa
cilius explere hanc neceſſitate corpo
ris in cibis id pocius eligendū eſt ·
Sed et hoc opinor oſtendit dn̄s · qui
eſurientes reficit in deſerto : cū cum
vtiq3 maiore miraculo copioſiores
eius cibos parare poſſet : nichil hoꝝ
fecit : ſed ſimplicē eis exhibuit victū
Et ſcdm ioannē · qui panes ordea
ceos et piſciculos apponit duos : de
potu quidē nec mētio vlla fuit · Ex
quo id ſine dubio deſignatur : q̄ oī
bus ſufficiēs eſſe poſſit aque vſus
et perneceſſarius : niſi forte aliꝯ per
infirmitatē corporis ex hoc ledi vide
atur : cui ſine dubio ſcdm cōſiliū
apoſtoli ad thimotheū ſcribentis :
cauendū eſt qđ nocet Sed et que
manifeſtā inferūt noxā corpori de
uitanda ſunt · Abſurdū eni videtur
ꝓpter ſuſtentatione corporis cibū ſu
mere : et rurſū per ipm̄ corpori inferre
perniciē : et inutile id reddere admi
niſteriū mādatorū dei Oportet tamē
omnino illis vti cibis qui et facilius et
vilius cōparantur : ut ne occaſione
abſtinencie inueniamur precioſiora
queq3 et difficiliora ſectari : dū ſua
uitate condimētorū vilis natura cibos
in delicatū ſaporem conamur extolle
re : ſed ſiquidem qđ in vna quaq3
ꝓuincia facilius et vilius cōparatur
Et qđ in vſu omniū communiter habetꝰ :
hoc ad vſus nros oportet aſſumme :
et ea tantūmodo deferentes et infe
rentesq3 que ad vitā perneceſſaria ſūt :
idē oleū et alia huiuſcemodi : vel ſi
qua etiā ad infirmitatū ſolamen
adhibentur Interrogatio

Quoniā oportet nos obſeruare
circa cathedras et accubita
quū tempꝰ popoſcerit : qm̄ preptū
dn̄i habemꝰ : qui nos in oībus inſti
tuit ad humilitatē in quo etiā de
hoc pronūciat : ut ſi ad conuiuiū ca
mus : diſcumbendi locū nouiſſimū
requiramus : et nō occupemꝰ locū
priorē De loco in conuiuio in eli
gendo Caplz vndecimū Reſponſio

Illud oportet nos obſeruare q̄
vbi oēs codē ꝓſpectu ac ꝓpoſito
cōuenimꝰ : maxīe ſi in multis ac
maioribus humilitatis nre docu
menta iam dedimus : cupere qđem
ꝓuenire vnuſquiſq3 inferiorē locū
ſcdm dn̄i mādatū congrues eſt : ſed
rurſū ſi res ad contencionē veniat
de hoc et vnus aliū detrudere velut
de loco inferiori conetꝰ valde ē impro
babile Cauſa eni ex hoc ꝑturbacionis

et inquietudinis naſcitur. ſi incipi
at nemo alteri cedere. Et ſi per hoc
certamiā moueantur: ſic̄ erit tāq̄
de primatibus cōtenderetur Propter
quod oportet etiā in hoc cōſiderantes
preuidere: vel quid vnicuiq̄ nrm̄ cōpe
tit: vel certe indulgere ei cui cura cō
miſſa ē: et in ceteris et ī recū bendo
ordinē cuſtodire et obtemperare: et
ut adimpleatur in nobis qđ dictū ē:
Oīa vrā honeſte et ſecūdū ordinem
fiant Interrogatio

Quis dignus eſt vel decens habit⁹
chriſtianus.. De veſtimentis vel
calciamentis Capitulum duodecimum Reſp

Quoniā in ſuperioribus ſermo
humilitatē docuit eſſe neceſſa
riam. vult ergo. ut qui religioſe ac
pie viuere cupit: in oīb⁹ humilitatē
ac ſimplicitatē requirat idē ea que
paruo ſuptu acquiruntur Id obſeruā
dū puto in corporalib⁹ vſibus: per qđ
occaſiones nobis maiorū occupatio
nū minime fiant Hec ergo etiā in
obſeruatione indumētorū cuſtodiē
dū puto Si enī nobis ſtudiū habēdū
ē oīm eſſe nouiſſimos deputare nobis
debemus Nā ſi qui gloria ſibi ex in
dumētorū ſplendore cōquirūt ſatagūt
quō pcioſis et magnificis veſtibus
videantur induti: ita cōſequens eum
qui deultimus et nouiſſimus. id ē pni
mā humilitatē placere ſtudet: eligē
re debere hoc ī quo oīm nouiſſimus
appareat: ſicut ille qui econtrario ē
de ſūmus et pcioſis videri clarus et
nobilius geſtit Si enī ī publica ce
na arguuntur corinthij: qđ per ſuam
abundantiā cōfundat eos qui nō ha
bent: certū ē quia in hoc ſimplici et
cōmuni oīm indumēto: qui ad cōmu
nē habitū vel vſū pertinet: ſi alter
altero preferat habitus: vel pcioſior
inueniatur. ex ipſa cōparatione cōfū
dimus nō habentes Sufficient quoq̄
aplūs in huiuſcemodi vſibus breui ſer
mone regula poſuit dicēs Habentes
aūt victū et veſtitū: hiis cōtenti ſim⁹
Oſtendit indumēto ſolo: quo tegamur
indigere nos. et nō varietate aliqua
veſtis et ornamēto eius. ac decore iac
tari: que vtiq̄ poſtmodū introducta ſūt
humane vite artificijs luxurie īgenio
cōquiſita Sed et prim⁹ ille indumēti
vſus hec eadē indicat: quū dicitur
deū feciſſe primis hoībus pelliceas tu
nicas Sufficiebat enī ad cōfuſione
tegenda. huiuſmodi indumēti vſus
Verū quoniā nobis pfectus indume
ne etiā caleſieri et foueri neceſſarius
videtur: ad vtrūq̄ vſus ipſe tēperetur
quo et cooperiri nuditas videatur: et
vis frigoris vel oīne qđ extrinſecus
ledit arceri Sed quoniā in hiis ipſis
alia quidē ſūt meliora: alia inferiora
: cōſequens ē ea eligere que nobis vſū
exhibeat longiorē: ita tamē qđ in nullo
ledatur regula voluntarie paupertatis
Idē ne alia quidē nobis ſint veſtimē
ta ad procedendū parata: et alia ad
vſū domeſticū: et rurſū alia ad ali
quod temp⁹: vel alia ī nocte alia in
die Sed propter vnū illud ipm̄ tale
eſſe indumētū: qđ nobis ſufficiat ad
oīa: ut in die honeſtū videatur in
dumētū: et in nocte expleat neceſſita
tē Ex hoc enī fiet: ut et habitus nr̄
cōmunis et ſimilis atq̄ vnius forme
ſit oīm: et chriſtianū eē viſio ipſa
deſignet Ea enī que vno pro
ſpectu ac propoſito geruntur: ſimilia
omnino eadē eſſe oīnibus debent Vtile
ē aūt etiā ex ipſa proprietate veſtis
aut habitus intelligi vnūquēq̄ et

professione eius agnosci in ea vita
qua sc̄dm deū viuit: ut sciat sibi
etiā actus siles esse debere: et ad eos
qui nos videt sc̄dm habitū nr̄m equa
les et in actibus apparere debere No
similiter eni turpe ē in quolibet alio
si inhoneste quid agat: sicut ī hijs
qui vitā sobriā etiā ipo habitu p̄fitet̄
Si eni quis videat in triuio aliquem
hoīez cedentē aliū: aut vapulantē
publice vel turpiter p̄clamātē: aut
ī tabernis. alijsq̄z locis vitā cū dede
core ducentē: nec obseruabit quidē
facile huiusmodi hoīez vel notabit
sic eū consequēter in reliqua vita
sua agere Si vero eū qui religiosā
vitā profitetur: videat quis paruū
vel aliud contra q̄z decet conderet fa
cere: obseruat oēs et increpat: et
ad religiōis opp̄briū ducit Itaq̄z ve
lut pedagogus quis ē infirmiorib9
habitus iste religiosior: ut etiā in
uitos eos ab opere inhonesto videat̄
tuq̄z custodiat Deinde et apostolus
episcopū ordinatū esse designat: q
ues ad habitū magistri reuocetur
Sed et de mulierib9 dicit in habitu
ordinato eas esse debere Ordinatus
aūt habitus christiani esse dicitur is
qui sc̄dm p̄positū ac professione eius
aptus intelligitur Sicut eni ē p̄priū
aliquod militi in habitu vestimenti:
et alius ē habitus senatorib: ex quo
p̄prie intelligitur vel iste qui sena
tor est: vel ille quia miles est: ita
etiā christian9 habere aliquid p̄priū
etiā ex ordinacione indumenti ipsius
debet Sed et de calciamentis eadem
racio obseruabitur q̄d simplex est

et paruus et aptū proposito et vsi
bus sufficiens id assumatur. zone
quoq̄z vsū ostendit necessariū esse
etiā qui p̄cesserūt nos: sancti ioa
nis zona pellicea constringe lubos
eius dicitur. et helias antea quasi
quidā propriꝭ habitus ipius desig
natur quū dicitur: vir hirsutus
et zonā pelliceā cicta lubos habēs
Sed et petrus zona vsus ostenditur:
sicut ex verbis angeli q̄ ad eū dicta
sunt recognoscim9 Accinge inquit
et calcia te caligas tuas Sed et beat9
paulus vsus zona ostendit p agabi
p̄phetiā dicentis: virū cui9 ē zona
hec: sic alligabūt in iherusalem
Sed et iob audiuit a dn̄o Accinge
sicut vir lubos tuos Virtus naq̄z
cunctā est prompti ad opera animi
dignū videtur esse vsus cinguli Sed
et discipuli dn̄i vsi videntur eadem
ex more quibus p̄hibebatur ne pe
cuniā haberēt in zonis suis Necessari
eni necessariū videtur cū qui ma
nuū opere vti in aliquo debet suctū
tū esse. vt in oīb9 preparatū ac sine
vllo inueniri inpedimēto ad oē boni
operis ministeriū vnde cingulo in
diget: vt vel colligata circa corpus
sit tunica christiani: et que magis
cōfoueri possit: quū vndiq̄z cōstricta
sit sit: vel nō impediri ad oēm rem
quā agere parat De numero aut
indumentorū nichil possum9 dicere:
quū manifesta diffinicione p̄scriptū
sit: in quo dicit: qui habet duas tu
nicas det nō habenti: ex quo sine
dubio plures habere illicitū esse
Quibus ergo habere duas tunicas
nō licet. his quomodo aliquid de

diuerſitate indumētorū pᵃroſi poteſt

Interrogacio

Si licet alicui ex ꝓprio dicere qđ ſibi videtur bonū absqȝ teſtimonijs ſcripturarꝫ dño xpo ieſu dicēte de ſpiritu ſcō: nō enī loquet a ſe: ſed quecūqȝ audierit hec loquet. De ſe ipō aūt Nō poteſt filius a ſeipſo facere quicqȝ. Et iterū Ego a meipſo nō ſū locutus: ſed qui miſit me pater ipſe dedit mādatū quid dicā et quid loquar: et ſcio qđ mādatū eius vita eterna ē. Que ergo loquor ſicut dixit michi pater ita loquor

De eo quod nō debeamus noſtro ſenſu ambulare **Capitł xiij Reſponſio**

Quis poteſt intantū temeritatis progredi: ut audeat a ſe quicqȝ loqui vel cogitare. Immo ſciendum vero ē qꝛ oēs dute itineris indigem᷒ ſpiritu ſcō ut ipſe nos dirigat in via veritatis et in cogitacione et ī verbis et in actib᷒. Cecus ē enī et ī tenebris deget oīs qui ē absqȝ ſole iuſticie: qui ē dñs noſter ieſus xpus. cui᷒ mādatis velut radijs illuminamur. Mādatū enī dñi lucidū inquit: illuminās oculos. Quia ergo ī oīb᷒ negocijs que inter nos verſant: vel verbis quedā quidē per mādatū dei in diuinis ſcripturis diſtiguntur: quedā vero reticentur: De hijs quidē q̄ ſcripta ſunt nulla prorſus licencia permittitur cuiqȝ vel admittere qđ ꝓhibitū ē: vel omittere qđ p̄ceptū eſt: quū ipē dñs ita p̄cepit dicens Et cuſtodi verbū hoc: qđ ego mādo tibi hodie nō adijcies ad illud. neqȝ auferes ab eo. Sed et terribilis quedā expectacio iudicij: et ignis zeli: cōſumpturus ē aduerſarios: et eos qui auſi ſunt tale aliquid operari. De hijs vero que ſcriptura reticuit: regulā nobis apoſtolus poſuit dicens euidenter. Omnia licet: ſed nō omnia edificant. Oīa licent: ſed nō oīa expediūt. Nemo quod ſuū ē querat: ſed qđ alterius. Itaqȝ oīmodo que nobis licita ſūt: ſed que edificat proximos agere debem᷒. et nōs nobis placere. ſed proximis ad edificationē. Scriptū ē enī. Subiecti inuicē in timore chriſti. Sed et rurſū dñs ait. Si quis vult in vobis eſſe maior: fiat omniū nouiſſimus et omniū ſeruus. Quod vtiqȝ qui implere vult. amputat ſibi ꝓprias voluntates: ſed imitacionē ipi᷒ domini dicentis. Deſcendi de celo nō vt faciā voluntatē meā: ſed voluntatē ei᷒ qui miſit me patris. Et iterū p̄cepit domin᷒. Si quis angariauerit te mille paſſus. vade cū illo alia duo **Interrogacio**

Si oportet oībus vel quibuſcūqȝ obaudire. De obediencia quib᷒ obedire oporteat **Capitłm xiiij Reſponſio**

Horū quidē qui imperat: differencia vel diuerſitas nō debet impedire obedienciā ꝓpoſitū: qꝛ neqȝ moiſes intemperās extitit ſocero ſuo ietro: quū vtilia moneret et iuſta. Admonicionū ſane nō parua ē diuerſitas. Alie naqȝ cōtrarie videntur eſſe mādatis dei: alie vero interrūpere mādatū vel cōtaminare videntur: alie vero ad explendū id atqȝ edificandū veniūt. Neceſſariū ē ergo meminiſſe apoſtolicū p̄ceptū dicens: ꝓphecias nolite ſpernere. Omnia aūt ꝓbate. qđ bonū eſt tenete: ab omī ſpecie mala abſtinete vos. Et iterū. Cogitaciones purgātes: vel deſtructes oēm altitudinē extollentē ſe aduerſus ſciēcia

dei et captiuare omnem intellectum ad
obediendum christo Si quid ergo est quod
conueniat cum mandato dei et anime expe
diat: et hoc nobis ab aliquo fuerit im
peratum velut voluntatem dei prompte et
libenter debemus accipere et explere
quod dictum est: obtemperantes inuicem in cha
ritate christi Si autem contrarium aliquid
mandatis christi vel corrumpere videatur
aut contaminare iubemur ab aliquo
facere tempus est nos dicere Obtempera
re oportet deo magis quam hominibus
Et rursum meminisse domini dicentis
Alieni autem vocem non sequuntur sed fugiunt
ab eo quia nesciunt vocem alienorum.
Sed et sancti apostoli meminisse debe
mus: qui ad cautelam nostram ausus est
angelis quidem parcere dicens Etiam si
aut angelus de celo euangelizet: preterquam
euangelizamus vobis anathema sit
Ex quo docemur etiam si valde nobis ca
rus sit aliquis si magnificus habea
tur et in admiratione sit positus qui
prohibet nos facere quod a domino preceptum est
vel rursum imperat facere quod dominus fieri
prohibuit: execrabilis debet esse qui etiam
eiusmodi est omnibus qui diligunt deum
Interrogatio Quali affectu seruire
debet qui seruit deo. Et ipse affectus
quid est.

De affectu quo obedire debemus

Capitulum xv Responsio

Affectum bonum vel animum illum
esse ego arbitror: quum desideri
um vehemens et inexplebile atque
immobile inest nobis placendi deo Im
pletur autem iste affectus scientia per quam
intueri et respicere possumus magni
ficentiam glorie dei: et per cogitationes
pias et puras: et per memoriam eorum
bonorum que a deo nobis concessa sunt
: ex quorum recordatione venit anime
dilectio domini nostri iesu christi ut eum dili
gat ex toto corde suo: et ex tota anima
sua: et ex tota mente sua: secundum illum
qui dicebat Sicut ceruus desiderat
ad fontes aquarum ita desiderat ani
ma mea ad te deus Cum hoc ergo tali
affectu seruire oportet domino sicut ab
apostolo dictum est Quis nos separabit
a charitate christi. Tribulatio an
angustia an fames an nuditas an
periculum an gladius. Interrogatio
Quid sentire debet de se is qui pre
est: in quibus precipit vel imperat.

De eo qui preesse habet qualis
debeat esse Capitulum xvi Responsio

Apud deum quidem sicut minister
christi: et dispensator ministeri
orum dei: vel preter quod in sanctis
scripturis euidenter precipitur: vel di
cat aliquid vel imperet et inveniatur
tamquam falsus christi testis: aut sacrilegus
vel introducens aliquid alienum a
doctrina dei: vel certe subrelinquens
et preteriens aliquid eorum que deo placi
ta sunt Ad fratres autem esse debet
tamquam si nutrix foueat paruulos suos
: paratus autem secundum voluntatem dei
: et secundum quod vniuscuiusque expedit
communicare cum eis: non solum euangelium:
sed et animam suam: memor precepti domini
ac dei nostri dicentis Mandatum nouum
do vobis ut diligatis inuicem: sicut
et ego dilexi vos Maiorem hac chari
tate nemo habet: ut animam suam ponat
quis pro amicis suis Interrogatio
peccantem quomodo corripiemus vel
emendabimus pater Capitulum xvii

Responsio

Sicut scriptum est domino dicente: si
peccauerit in te frater tuus: va
de corripe eum inter te et ipsum solum
Si audierit: lucratus eris fratrem

tuu̅ Si vero no̅ te audierit: aſſume
tecu̅ aliu̅ vel duos: ut in ore duoru̅
vel triu̅ teſtiu̅ ſtet omne verbu̅ Q̅d
ſi etia̅ ipſos no̅ audierit dic eccleſie
Si aut̅ eccleſiam no̅ audierit ſit tibi
ſicut ethnicus et publicanus: ſi forte
hec increpacio q̅ ſit a pluribꝰ eueni
at ei in ſalute̅ Et ſicut dixit aplus
Argue obſecra increpa: co̅ſolare in
omi paciencia et doctrina Et rurſu̅
Si quis no̅ obedit verbo per epiſtola̅
hu̅c notate: et no̅ co̅miſcemini cu̅ eo
ſine dubio ad neceſſe participacionem

Interroga° Si quis etia̅ in paruis
delictis affligere voluerit fr̅es dicēs:
quia debetis penitere per ſingula:
ne forte ipe immiſericors videatur:
et diſſoluere charitate̅. De minimis
no̅ contenendis: ſed corrigendis

Capl̅m xxi Reſponſio

Cum affirmauerit dn̅s q̅ iota
vnu̅ aut vnus apex no̅ tran-
ſeat a lege donec oi̅a fiant: et rur-
ſu̅ diffinierit. q̅ de omi verbo ocioſo
q̅d locuti fuerit hoi̅es reddet de eo ra-
tione̅ in die iudicij: nichil oportet co̅-
temni tanq̅ paruu̅ Qui aut̅ ſper-
nit minima: paulati̅ defluit Sed
et quo° quis audebit breue dicere.
aut paruu̅ delictu̅: qui̅ aplꝰ dicat
manifeſteq̅ diffiniat q̅ per preuari
catione̅ legis deus co̅honorat:? Et
et aculeus mortis peccatu̅ eſſe dicat
Et no̅ dicat tali vel quali p̅cc̅o Mag
ergo irriſor ē qui intermittit et ne
gligit qua̅ qui arguit: ſicut is q̅
in morſu ſerpentis p̅mittit delitteſ-
cere venenu̅: qua̅ ille qui educit et
abſtrahit Sed et caritate̅ deſtruct
illa: qui ſc̅dm q̅d ſcriptu̅ ē: parcens
baculo odit filiu̅: qui aut̅ diligit

diligenter corripit Interrogacio

Quo quis debet penitere in vno quoq̅
delicto. De penitentijs affectu̅

Capl̅m xxv Reſponſio

Affectu̅ illu̅ in ſe recipies que ge-
rebat ille qui dixit: Iniquitate̅
odio habui et abominatus ſu̅ Sed
et ea que ſcripta ſunt i̅ ſexto pſalmo
atq̅ in alijs qua̅ plurimis Sed et
illa que aplus dixit ad eos: qui ſc̅dm
deu̅ contriſtati ſunt Quāta̅ operatū
ē inquit in vobis ſollicitudine̅. ſed
indignacione̅. ſed emulacione̅. ſed
vindicta̅ In oībus co̅hibuiſtis vos
caſtos eſſe negocio Sed in diſſipib in
quibꝰ deliquit ageb multa co̅traria

Interrogacio

Qui ſunt fructus digne penitencie
pater De dignus penitencie fructibus

Capl̅m xxv Reſponſio

Opera que co̅traria ſu̅t peccato:
q̅ debet afferre ille qui vult ſc̅dm
q̅d ſcriptu̅ ē. In omi opere bono fruc-
tificantes Interrogacio

Qui ſe verbo dicit penitere. pecca-
tu̅ aut̅ ſuu̅ no̅ emēdat quid ē

Reſponſio

De iſto ſcriptu̅ ē: ſi te interrogaue-
rit inimicus tuus magna voce: no̅
acquieſcas ei: ſepte̅ eni̅ ſu̅t nequicie in
corde eius Et alibi Sicut canis reuer-
tens ad vomitu̅ ſuu̅ ita homo perma-
nens in malicia ſua Interrogacio

Qui vult co̅fiteri peccata ſua: ſi oībꝰ
debet confiteri et quibuſlibet an certis
quibuſq̅. De co̅feſſione quibꝰ fiat

Capl̅m xxvi Reſponſio

Clemencia dei erga eos qui deliq̅-
runt manifeſta ē ſc̅dm quod
ſcriptu̅ ē: qui no̅ vult morte̅ pctōris

sed ut magis convertatur et vivat. Quia ergo confessionis modus ad hoc aptus est: et convertens se a peccato fructus dignos ostendere debet penitentie secundum quod scriptum est Omnis arbor que non facit fructum bonum: exciditur et in ignem mittetur: necessarium videtur his quibus dispensacio ministeriorum dei commissa est: confitenda esse peccata Sic enim et hi qui antiquitus penitebant inveniuntur apud sanctos confessi esse peccata Scriptum est in evangelio: quia Iohanni baptiste confitebantur peccata sua Et in actibus apostolorum: apostolis hi qui baptizabantur

Interrogacio

Qui penituerint pro aliquo peccato rursum in hoc ipsum peccatum inciderint quid facient pater.

De perfectione curacione post penitenciam delinquencium Capitulum xv

Responsio

Is qui semel deliquit et iterum in eodem peccato incurrit: iudicare de se videtur. hoc primum quod ab illo peccato priori non fuerit expurgatus: deinde quod velut a radice quadam pessima eadem que ante pullulavit Sicut enim qui arboris ramos excidens si radicem reliquerit: ubi radix fuerit virgulta eiusdem seminis germinabit: ita etiam peccatum facere probatur quoniam omnes qui delinquunt ex ipsis peccatis initia sumunt: sed et aliis interdum delicti occasio nascitur Necessarium ergo ei est qui vult omnimodo purgare se a peccato: primas ipsas causas eius excidere Verbi gracia Si ex contencione vel invidia fuerit: non a se sumpsit exordium: sed radicem habet arrogancia et cupiditate humane glorie veniente Qui enim gloriam querit ab hominibus: aut contencionibus studeant aut recte agentibus invidet huic invidet si per quem videtur ipse minus in laude vel in admiracione haberi Si quis ergo semel notatus fuerit invidie vel contencionis vicio: et rursum in hoc ipsum inciderit: sciat se primam illam causam de qua superius diximus ex qua invidia vel contencio nascitur in interioribus medullis habere reconditam Oportet ergo eum et per contraria atque adversa curari. id est per humilitatem Exercitaciones humilitatis vero sunt: si se vilioribus officiis subdat: et ministeriis vilioribus tradat Ita namque arrogancie et humane glorie vicium curare poterit: ut consuetudine humilitatis affectus ultra iam non incidat in arrogancie et vane glorie delictum Sed in singulis huiusmodi vitiis cura similis adhibetur

Interrogacio

Quali affectu vel quali sensu oportet increpare eum qui increpat Abbas

De affectu corripientis: et eius qui corripitur Capitulum xvi

Responsio

Ad deum quippe tali mente debet esse qualem indicat beatus david: Vidi prevaricantes et tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt Ad eos autem quos increpat hunc debet affectum servare: quem pater et medicus erga egrotantem filium: et tunc maxime quum qualitas cure tristior videtur et gravior

Interrogacio

Quali affectu quis debet suscipere correctionem Abbas

Responsio

Sicut eger filius patris et medici de vita sua solliciti qui et si etiam asperum aliquid offerat vel amarum ad

curandū filiū: ſcit utiq; filius q; nec
pater in aliquo negligere poteſt de
ſalute filij: nec medicus falli

Interrogacio

Qui triſtatur aduerſus eum qui
ſe increpat qualis ē Reſponſio

Neq; periculū peccati agnouit iſte
neq; dānū neq; lucrū penitencie
nec credit illi qui dixit: quia qui di-
ligit diligenter corripit Sed et ſeipſū
alienū facit ab illa utilitate dicentis
Corripiet me iuſtus ī miā: et incre-
pabit me Sed ad leſionē ceterorū iſte
talis permanet inter fratres Spol-
iat eū et impedit animos eorū qui
poſſunt pficere Interrogacio

Quale iudiciū debet eſſe de his qui
peccantes defendūt opera ſua pater
De his qui oſtendūt peccata ſua:
et de his qui vere aut nō vere peni-
tent: quales erga eos ſim9

Capitm xxviij Reſponſio

Ut michi videtur grauiꝰ ab illo qd
dixit dns Quia expedit ei ut
ſuſpendatur mola aſinaria ī collo eiꝰ
et pcipitetur in mare: quā ut ſcan-
dalizet vnū de minimis iſtis Non
enī iā ad emendacionē et correpcio-
nē: ſed defenſionē ad cōfirmandū
pctm ſuū ſuſcipit qui delinquit:
et alios ſibi prouocat malū: ita ut
cōueniat eis qui peccatores defēdūt:
illud qd ſcriptū ē Qui ſi nō oſten-
deritis fructus dignos pnie excidemi-
ni et in ignē mittemini Vel rurſū
qd dns dicit: quia ſi oculꝰ tuus
dexter ſcandalizet te: erue eū et pro-
ijce abs te Expedit enī tibi ut pe-
reat vnū mēbrū tuorū: et nō ōme
corpus tuū mittatur in gehennā
ignis Interrogacio

Penitentes ex corde quomodo debent
ſuſcipi pater Reſponſio Sicut dns
oſtendit qui dicit: Qui conuocauit
amicos ſuos et vicinos dicēs Congra-
tulamini michi: quia inueni ouem
meā quā perdideram Interrogacio

Erga eū qui penitet nō pro peccato
qualiter debeamꝰ eē pater Reſponſio
Sicut pcipit dns dicens: Sit tibi
ſicut ethnicus et publicanus Et ſi-
cut aplus docuit: Subtrahite vos ab
ōi fratre ambulante inmoderate et
nō ſcdm tradicionē quā tradidimus
vobis Interrogacio

Si debet habere aliquid propriū qui
inter fratres ē De proprietate nō
habenda Capm xxix responſio

Hic contrarius eſt illi teſtimonio
qd in actibꝰ aplorū de illis
qui credebat primitus ſcriptū eſt
Ibi enī ait: quia nemo quicq; ex eis
ſuū pprium dicebat eſſe: ſed erat illis
ōia communia Si quis ergo pprium
ſibi eſſe dicat aliquid: ſine dubio
alienū ſe facit ab electis et a chari-
tate xpi qui docuit verbo et opere
compleuit: et qui aīam ſuā poſuit
pro amicis ſuis: quomodo nos etiā
ea que extra aīaz ſūt propria ven-
dicabimus Interrogacio

Si quis dicat quia neq; accipio a
fratribus neq; do: ſed contentus meis
proprijs quid in hoc debemus ſeruare
pater Reſponſio Hic nō acqueſcit
doctrine dnī dicentis: Diligite inuicē
ſicut dilexi vos: acquieſcendū ē et
aplo dicenti: Auferte malū ex vob
ne forte accidat vel modicū ferme-
tū totam maſſā corrumpere

Interrogacio

Si debet a carnalibus propinquis
accipere aliquid. De his que datur
a parentibus quomodo dispensanda sunt

Capitulum xxxvi Responsio

Propinquis quidem reddere que sua
sunt his qui ad servicium dei acce-
dit necessarium est: et nichil subtrahe-
re: ut non crimen sacrilegii incurrat
Verumtamen hec erogari in conspectu eorum
ad quos visa sunt pertinere: et illis
ipsis prestet occasionem elacionis ac superbie
et aliis fratribus eiusdem propositi pau-
peribus tristiciam generet: ita ut acci-
dat illud in quo arguuntur corinthii apostolo
dicente quia confunditis non habentes
Et iterum Qui per loca singula ecclesiis
presunt: si sunt fideles et prudentes
dispensatores ipsis offerri debet secundum
imitacionem eorum qui in actibus apostolorum
id fecisse describuntur De quibus dicitur
Quia afferentes precia prediorum suorum
ponebant ante pedes apostolorum Certe
quoniam non est in huiusmodi dispensa-
cionis officium: fideliter illis offerri
convenit: qui apud deus in hoc probati
inveniuntur Verumtamen eciam de his
probabit ille qui preest. et que debeat
dispensari Interrogatio

Quomodo debemus videre eos qui
aliquando vel familiares vel consang-
uinei fuerunt et propinqui. De mo-
do quo nos gerere debemus erga paren-
tes vel familie Capitulum xxxvii

Responsio

Sicut dominus ostendit cum ei nunciatum
fuerit: quia mater et fratres tui
foris stant volentes te videre: ad
quos respondit cum increpacione re-
spondit dicens Que est mater mea:
et qui sunt fratres mei. Qui enim fece-
rit voluntatem patris mei qui in celis est:
ipse meus frater et soror et mater est

Interrogatio

Quod si deprecantur nos ut eamus cum
ipsis ad domos eorum. si debemus acqui-
escere. Responsio

Si quidem pro edificacione fidei:
aliquis ire potest: si probaverit
ille qui preest mittatur. Si vero propter
aliquam humanam graciam audiat dominum
dicentem ad illum qui dixit Magister per-
mitte michi primum ire et renunciare
his qui in domo sunt: quia nemo
mittens manum suam in aratro et respi-
ciens retro: aptus est regno celorum Q[uod]
si pro renunciando volenti ire ut renun-
ciaret: quod dicimus de ceteris

Interrogatio

Unde ergo vagatur mens nostra: et co-
gitaciones diverse ascendunt in corde
nostro. Et quo hec possumus emen-
dare. De vagacione mentis

Capitulum xxxviii Responsio

Vagatur quidem mens nostra: interdum
ociosa dum non occupatur in necessa-
ria sollicitudine. sed in remissione po-
sita et securitate non credit presentem
esse deum scrutantem corda et renes
Si enim hoc crederet. faceret hoc quod
scriptum est Providebam dominum in conspectu
meo. quoniam a dextris est michi ne
commovear Qui enim hoc agit. vel horum
similia: neque vagabitur umquam. neque ha-
bebit ocium vanis cogitacionibus indul-
gere: vel aliquid cogitare. quod non
ad edificacionem fidei pertineat: et
ad aliquam humanam utilitatem
pertineat et spectet: quantomagis
nichil audebit quod adversum est deo:
et non ei placet Interrogatio

Unde et nocturne fantasie inhoneste
et turpes accidunt nobis · De noctur-
nis illusionib9 Ca^m xxx Respo°

Veniunt quidē hec maxime ex diuer-
sis anime morbus · et actibus
indignis et incongruus Si enim vacet
in iudicijs dei · expurgat aīa per me-
ditacionē legis diuine : et studiū ver-
bi dei : ibiqȝ si indesinenter curā gerat
· semper requirēs et scrutās qd sit qd
placeat deo : talia etiā habebit sōnia

Interrogacio

Quali affectu debemus infirmis fra-
tribus ministrare · De infirmis
quomodo eis ministretur · et qualiter
ipsi debeant suscipere obsequia

Capitulum xxxi Responsio

Sicut ipsi domino offerentes obse-
quiū qui dixit : quia qd'cuqȝ fe-
ceritis vni ex hiis minimis fratribus
meis michi fecistis Expedit autē ad
conseruādū huiusmodi affectū inob-
sequijs Ut et hi qui obsequia a nobis
suscipiunt tales sint : quibus merito
deferri obsequiū debeat Et ideo opor-
tet eos qui presunt curā gerere : ut ne
hij quibus ministratur tales sint : qui
carni indulgeat et ventri : sed potius
in amore dei et christi eius probabiles
inueniatur · et per paciēciā suā actiui-
te meritū fratrū mercatur obsequia
: ut habeatur ad gloriā christi et ob
probriū zabuli : sicut fuit et scitis iob

Interrogacio Cū qua humilitate de-
bet quis suscipere a fratribus obse-
quiū pater. Responsio Sicut ser-
uus a domino : et sicut ostendit petr9
apostolus : quū ei dns ministraret
In quo etiā periculū eorū ostēdit qui
nolunt obsequiū recipere fratrum

Interrogacio

Quale debemus habere charitatē ad
inuicē De charitate inuicē habenda
et qualiter eam proximis exhibeam9

Capitulum xxxii Respōsio

Quale dominus ostendit dicēs Dili-
gite inuicē · sicut et ego dilexi vos
maiorē charitatē hāc nemo habet q̄
ut aīaȝ suā quis ponat p amicis suis
Si aut et aīaȝ poni oportet : quanto
magis in alijs voni et studiū debet
ostendi Sine dubio nō secūdū huma-
nas voluntates : sed scdm illū pspectū
in quo ē omniū comune ppositū pla-
cendi deo Interrogacio Quomodo
potest quis implere charitatē circa
proximū pater edissere nobis Respōsio

Primo quidē metuēs iudiciū pre-
uaricatis mādatū dei : qȝ ipse dixit
Qui nō crediderit filio : nō habebit
vitā : sed ira dei manet sup illum
Tū deinde velut cupiēs ad eternam
vitā peruenire : quia mādatū eius
vita eterna ē Primū enī magnū mā-
datū ē Diliges dnm deū tuū ex toto
corde tuo : ex tota anima tua Scdm vero
huic ē scdm Diliges proximū tuū
sicut teipm Et si quis desiderat sibi
effici dno dicenti : mādatū nouū do
vobis ut diligatis inuicē sicut ego
dilexi vos Sed ex communi sensu hoc
sentire possumus : qȝ beneficiū cōseq̄-
mur a fratre : in eo qd diligimur a
fratre · debitores efficiamur : ut eū
merito diligamus Quod etiā inter
gentiles obseruari solet : sicut i euā-
gelio dns dicit Si diligitis eos qui
vos diligunt : que vobis est gracia ·
quia et peccatorū et gentiles dilige-
tes se diligunt Si enī vel ledunt nos
vel aduersatur quis : hunc nō solū
propter mādatū : sed propter hoc ipm

quia plus nobis prestat in quo ledit
diligere debemus Si quidem credimus
domino dicenti: beati estis cum exprobra
bunt vos et persequentur. et dicent omne
malum adversum vos mentientes propter
me Gaudete et exultate quoniam
merces vestra multa est in celis

Interrogacio

Post hec ad quem modum ociosus sermo
iudicabitur pater De sermone ocio
so Capitulum xxxvi Responsio

Generaliter omnis sermo qui non
proficit ad aliquam graciam fidei
christi ociosus est. Et tantum est peri
culum huiusmodi sermonis. ut etiam
si bonum esse videatur quod dicitur ad
edificacionem fidei tamen non pertineat.
non in sermonis bonitate ille qui locu
tus est effugit periculum effugiat: sed
in eo quod non proficit: sermo prolatus con
tristat spiritum sanctum dei Hoc enim
manifeste demonstravit apostolus dicens
Omnis sermo malus de ore vestro non
procedat: sed si quis bonus ad edifi
cacionem fidei: ut det graciam audientibus
. et super hec adicit Nolite contrista
re spiritum sanctum dei: in quo signati
estis in die redempcionis Quo utique gra
vius malum nullum esse poterit

Interrogacio

Quid est maledicus pater De
maledico sermone et detractione
Capitulum xxxvii Responsio

Omnis sermo qui ob hoc profertur
ut infamet aliquem. aut dero
get alicui vel male commendet male
dicus est: etiam si videatur non esse
iniuriosus De hoc manifestum ex senten
cia evangelii cum dicit de iudeis: quia
maledixerunt eum dicentes: tu sis disci
pulus illius Interrogacio

Que est ~~interrogacio~~ detractio vel deroga
cio abbas Responsio

Duas opinor esse causas in quibus
licet aliquem dicere et retracta
re aliena mala Si quando consilium
habere necesse est cum ceteris. qui in hoc
ipsum videntur assumi. quo corrigatur
is qui peccavit vel aliquid mali egit
Et rursum Si quando necesse est prevenire
aliquem et commoveri: ne forte incurrit
in consorcium alicuius mali dum eum putat
esse bonum: quia apostolus dicit Nolite con
misceri cum huiusmodi homine Et salo
mon Noli manere cum homine iracundo:
ne forte eius vias discas. et sumas la
queum anime tue Quod et ipsum apostolum
fecisse invenimus per hoc quod scribit
ad thimotheum dicens Alexander era
rius multa michi mala ostendit quem
et tu devita Valde enim restitit nostris
sermonibus Preter huiusmodi neces
sitates quicumque dicit aliquid adversus
alium ut vel deroget ei: vel obtrectet:
istud est detrahere etiam si vera videatur
que dicit Interrogacio

Quis detrahit fratri vel audit de
trahentem et patitur quid dignum est
pater De pena detrahentis vel
respondentis quando corripitur
Capitulum xxxviii Responsio

Excommunicari debet detrahens
eum occulte proximo suo hunc perse
quebar Et alibi dictum est Noli libenter
audire detrahentem ne forte eradiceris
Interrogacio Quod si de eo qui prest
quis detraxerit. quo eum observabimus
Responsio Et in hoc manifestum est
in dictum iracundie dei super mariam
que detraxit moysi orante: multum
deus esse permisit Interrogacio

Si quis acriori sermone uel insolenciori
voce respondeat et admonitus dicat qa
nichil mali habeat in corde suo · si opor/
tet ei credi · Responsio

Non omnes passiones anime ma/
nifeste sut oibus : nec ipis qdem
qui patimur eas Sicut eni sapien/
tissimus medicus signa qda dantur
absconsa et occulta ex corporu moti/
bus que ipos qui patiuntur effugiunt
et latent : ita etia i animo sut qda
vicia etia si no sentit ille q peccat
Sed et credere oportet dno dicenti : qr
malus homo · de malo thesauro cor/
dis sui pfert mala Et ideo fieri no
potest : ut malus de corde malo pfert
pferat bonu sermone : nec malus de
bonus de corde bono malu pferat
verbu Sed uerum quide potest esse
mali cordis bonitas simulata · bonu
aut cor malu no potest simulare
Dicit eni aplus quia prouidentes bona
no solu cora deo : sed etia cora hoib9

Interrogatio

Quo possit aliquis irasci · De ira
quo possit aliquis no irasci : et alijs
quibusda breuiter Ca^m xxxv Respo

Si deu credit oia inspicere : et dnz
presente semper intueatur : nequaquam
neq; is qui iudici suo subiectus est
audet i oculis iudicis sui aliquid in/
dignationis ostendere ide cu no ipse
sibi aliud putat esse subiectu : sed se
parat ad alteri9 obedientia : hoc e
eni oes ducere superiores sibi Si
eni no ad oes vsus suos uel ad sua
vtilitate obedire qrit eos qui obedi/
unt : scire debet sermo dni vnuq̄ueq;
docet alijs obsequi uel ministrare
Quod etia implet si videt aliquē
madatu dni pficere : no erga eu ira
moueatur : sed miseracione et copassio/
ne : no scdm eu qui dicit : quis infir/
matur et ego uror Interrogatio
Quis e mansuetus Responsio Qui no
trasfertur a iudicijs suis · quib9 statuit
et studet deo placere Interrogatio
Quo quis vincatur i voluptate ac li/
bidine ciboru · Responsio Si statuit
sic expectandu esse · no id qd delectat ·
sed id qd expedit : et qd vsui no volup/
tati sufficiat Interrogatio
Quomodo excidem9 mali desiderij
appetitu De malo desiderio amputado
Captz xxxvj Responsio

Desiderio meliore si magis igni/
mur et accendimur ad amore dei :
scdm illu qui dixit Eloquiu dni igni/
uit eu : et iudicia vra dei iustificata
i semetipa · desiderabilia sup auru et
lapide preciosu multu · et dulciora sup
mel et fauu Semp eni desideriu me/
lius e si in opere sit et in re : et possi/
deat totos animos nostros : atq; eoru
que desideramus perfrui cotendam9
Cotenere nos facit et despicere inferio/
ra sicut docuerut nos oes sancti : qua/
to magis ea que mala sut et turpia

Interrogatio

Que e tristicia scdm deu : et que e
scdm seculu · De tristicia uel gaudio
malis et bonis Ca^m xxxvij Respo

Secundu deu tristicia e : qn p ma/
datis neglectis uel preuaricatione
tristamur scdm qd scriptu e Tristicia
tenuit me : pro peccatorib9 derelinquentib9
lege tua Seculi aut tristicia e : qn
aliquid de reb9 humanis uel que ad
seculu pertinet contristamur
Interrogatio

Quid est in dn̄o gaudiū · vel quid faci-
entes gaudere debem⁹ Responsio
Si sc̄dm mādatū dn̄i gerimus : vel in
gloriā dei agim⁹ : hoc ē in dn̄o gau-
diū : vel qui pro nōie dn̄i aliquid pati-
mur et gaudemus : vel aliis sancte age-
tibus cōgratulemur Interrogatio
Quō lugere debem⁹ ut beatitudinē
cōsequamur Responsio
Cum illa interrogatione in quo ex-
posuim⁹ que ē sc̄dm deū tristi-
cia : etiā ista interrogatio continetur
idē si pro pctīs lugem⁹ : uel si eos de-
flemus : qui p̱ p̄uaricationē legis in-
honorat deū : vel ꝓpter eos qui peri-
clitantur in pctīs q̄a aīa q̄ peccaue-
rit ipa morietur : sc̄dm illū qui dixit
Et lugeā multos ex hiis qui ante pec-
cauerūt et nō egerūt penitēciā
Interrogatio Si ex toto corde ridere
nō licet · Responsio
Cum dn̄s eos qui nūc rident con-
demnet manifestū ē · q̄z nūquā
ē tempus risus fidelis anime : et
maxīe quū tā plurimi sīt qui per
p̄uaricationē legis deū exhonorent
et in pctīs suis moriantur : pro qb⁹
vtiq̄ʒ tristari indesinēter conuenit et
lugere Interrogatio
Que ē sollicitudo secularis abbas
De sollicitudine seculari et neglige-
cia quo accusat Cap̄m xxxviii Respō
Omnis sollicitudo secularis etiā
si nichil videatur habere illici-
tum : tamē si ad religionē nō perti-
neat et ad virtutē secularis est
Interrogatio Unde nobis accidit
importune dormitare · et quomodo
possum⁹ hoc abiicere pater
Responsio
Venit quidē importune dormi-
tare tunc : quū languidior ē
ē aīa circa memoriā dn̄i : et quū
iudiciorū ei⁹ incessit obliuio abiice-
re aūt id possum⁹ : quū digna de deo
assūpserim⁹ cogitationē ad volūtatē
eius extenderim⁹ desideria nostra :
sc̄dm illū qui dixit Si dedero somnū
oculis meis · et palpebris meis dor-
mitationē : et requiē temporib⁹ meis
donec veniā in locū dom̄i taberna-
culū deo iacob Interrogatio
Quō ad gloriam dei quis faciat oīa
pater De operibus nostris quō oīa
in gloria dei Cap̄m xxxv Responsio
Cum oīa ꝓpter deū uel ex manda-
to dei facim⁹ : et in nullo secta-
mur hoīm laudes : et in oībus memi-
nimus dn̄i dicentis Luceat lux vra
corā hominibus : ut videat bona opa
vestra : et magnificet patrē vestrū
qui in celis ē Interrogatio
Quō manducat quis et bibit in glo-
riam dei · Responsio
Si in memoriā semp̱ habeat a quo
pascitur deū : et si nō solū aīo :
verū etiā corpore p̱ singula contestetur
se ei gracias agere · et securū mādu-
care Sed et quasi operariū dei ab
ipso refici ob hoc ut ad laborē uel ex-
plecionē sufficiat mādatorū dei
Interrogatio Quō fiat dextera ·
qd nō cognoscat sinistra Responsio
Cum intenta mēte et fixo deside-
rio placendi deo agim⁹ opera
dei et omī sollicitudinē constringimur
: ne decedam⁹ a via recta · et ab opere
legittimo · tūc nulli⁹ prorsus ex(?)riser(?)
neq̄ʒ membri nostri recepim⁹ cogitatio-
nē nisi solius dei · et eius operis qd

explemus tanquā si artifex faciēs
vas indesinenter · et eius meminit q
opus iniūxit: et vas qd versat in ma
nibus si recte et fabre veniat intue
tur Interrogacio
Quō apparebit ille qui hōminibꝰ
vult placere Responsio
Qui tum p̄sentibꝰ quidē his qui
laudare pnt agit aliquid opis
boni: nullo aut̄ sibi p̄sente vel etiā
his qui vituperare pnt astātibꝰ segnior
niꝰ et pigrior in opere Si enī dnō
placere vellit: semp vtiqꝫ et ī oī loco
idē esse atqꝫ eadē gerere studebit · ad
implens id qd scriptū ē Per arma iusticie
a dextris et a sinistris per gla
ria et ignobilitate: per infamiā et bo
nā famā ut seductores et veraces
Interrogacio Quō quis effugiet vi
tiū placendi hominibꝰ · vel capta
di laudē ab hominibꝰ Responsio
Si certus sit de presencia domini
et fixā habeat sollicitudinē deo
placendi: et multo desiderio teneatur
earū beatitudinū · que a domino repro
misse sunt Nō enī oportet sub p̄sencia
dnī placere conseruis ad iniuriā domini
vel sui perniciē: nō dnō sed conseruorū
nutibus intuēs Interrogacio
Quō intelligitur superbus · vel quo
curatur pater · De superbia et eiꝰ
curatione Capitulum xl Responsio
Intelligitur quidē ex eo q semper
ea que eminenciora sunt querit:
curatur aut̄ si credat sentencie eius q
dixit Superbis deus resistit: humili
bus aut̄ dat graciā Illud sane sciēdū
est q quō quis timeat dānū superbie
impossibile ē curari hoc viciū · nisi abs
trahat se · et secedat ab oībus occasioībꝰ
elacionis · sic impossibile ē extingui
lingue aliciuꝰ vel gentis loquelā vel arti
ficiū aliquod · nisi quis omni genere
se penitus abstrahat · nō solū ab agēdo
et loquendo: sed etiā ab audiendo eos
qui loquuntur: vel videndo eos qui agūt
id quod oblivisci cupit: et ita observādū
est de oībus viciis Interrogacio
Quid ē humilitas: et quomodo eam
possimus implere · De humilitate et
de honore nō requirendo Capitulum xli
Humilitas quidē hec est Responsio
ut oēs homines existimemꝰ superio
res nobis secundū diffinitionē apli
Implere aut̄ id possimꝰ si memores
fuerimꝰ domini dicentis Discite a me
quia mitis sū et humilis corde: quod
in multis sepe ostendit et docuit Et
credere ei debemus pmittenti: quia q
se humiliaverit exaltabitur Deinde
ut indesinenter et absqꝫ ulla cessatione
in oībus actibus · et in omi negocio hū
miliores ceteris inveniri studeamus
et in hoc exerciciū nrm ponamꝰ Vix
enī poterimus pristine arrogancie a
nobis abolere memoriā et affectū hū
militatis assumere: sic etiā enī in ar
tificiis fieri solet: idemqꝫ modus erit
etiā in ceteris virtutibus obtinendis:
que ex mandato dnī nrī iesu xpi ve
niūt Interrogacio Si oportet honorē
querere · Responsio
Reddere quidē honorē cuiqꝫ edocti
sumus: requirere aut̄ honorem
phibiti dnō dicente: quō potestis crede
re gloriā abinuicē querentes: et gloriā
que ē ab vno deo nō queritis · Itaqꝫ
requirē gloriā vel honorē · indiciū est
infidelitatis: et alienos esse a pietate
dei maxie et quū apostolus dicat Si
adhuc hoībus placerē xpi servus nō
essem Si ergo hi qui oblatā sibi ab ho

nibus gloriā accipiunt: ita condemnat
qui nec oblatā requirunt: quali iudi-
cio digni sunt Interrogatio
De obediencia de modo videlicet affecti
et aliis quibusdā ad id pertinentibus

Capitulum xlvi Responsio

Sicut servi domus servidū quod
p̄cipit dn̄s: et qui vult ī vobis
esse magnus fiat om̄ novissim⁹ et
omniū servus Quib⁹ verbis addidit
ut incluet magis ad humilitatē Sic
filius hōis nō venit ministrari: sed mi-
nistrare. Sed et illud qd̄ ab ap̄lo dem
nistrare est per charitatē sp̄us servire invicē

Interrogatio Usq; ad quē modū opor-
tet progredi eū. qui placendi deo imple-
re regulā cupit Responsio

Apostolus ostendit propones nob̄
obedienciā dn̄i Qui factus ē
inquit obediēs usq; ad mortē. mortē
aut̄ crucis. Et p̄cipit Hoc sentite in
vobis. qd̄ et in xp̄o iesu Interrogatio

Qui piger ē erga mādatū: quō potest
industrius et vigilās effici Responsio

Sit certus sit ~~de~~ p̄sencia domī esse
ubiq; et omnia intueri. et cōmina-
cionē illā que adversus pigrū prolata
est ante oculos habeat. et spē multe
retribucionis dn̄i qui promisit p̄ ap̄lm
dicēs: Quia unusq̄sq; p̄pria mercedem
accipiet s̄c̄dm suū laborē Et si qua si-
milia in scripturis sacris invenimus
que de labore paciencie et operū sollici-
tudie ad dei gloriā referuntur

Interrogatio Si quis nō contentus ē
quottidie aliquid sibi iniungi ab his
qui pro mandato domī intendunt: sed
artificiū vult discere: quali vicio egro-
tat: aut si oportet ei acq̄escē Responsio

Iste talis et p̄sumptor ē. et sibi placēs
et infidelis qui nō timuit dn̄i senciā
dicentis Estote parati: quia qua hora
nō putatis: filius hōis veniet Si enī
quottidie quis expectat dominū. sollici-
tus est et trepidus quō presentē diem
nō transeat ociosus: et nichil amplius
querit Si aut̄ imperatur ei artificiū
discere: obediencia sua habet lucrū: et
nō in eo quod sibi placet affluat iudi-
ciū Interrogatio Si quis industrius
sit et promptus ad implenda mādata:
agat aut̄ quod ei nō iniungitur. sed quod
ipse vult: quā mercedē h̄z p̄r. Responsio

Merces enī eius illa ipsa ē: qd̄ sibi
placet Cum aut̄ dicat ap̄ls: Un⁹
quisq; n̄rm proximo suo placeat ī bonū
ad edificationē: et ut ampli⁹ inclina-
ret et constringeret audientes addidit
et dixit: Quia ipse xp̄s nō sibi placuit.
Cavere debet unusq̄sq; periculū suū esse.
in eo quod sibi vult placere Simul enī
et inobediēs invenitur Interrogatio

Si licet alicui recusare opus quod ei
iniungitur et aliud querere. quū diffi-
nita sit obīa. sine obedientie mensura
usq; ad mortē esse: edissere nobis pater
Qui detrectat hoc qd̄ Responsio

Quod ei iniungitur. et aliud querit. p̄rio
om̄ inobedientie reus erit: et manifeste
ostenditur: quia nondū abnegavit se-
metipm̄: et inde multorū maloꝛ ca
efficitur tam sibi quā ceteris: quia
aditū contradictionis plurimis aperit:
et seipm̄ ad contradicendū assuefacit Et
cū nō possit singuli discernē: qd̄ meli⁹
est et eligere: potest fieri talis sollicitudo
ut aliud deterius eligat Tū deinde ecia
suspicionē dabit fratribus. qd̄ passione
aliqua. vel ad opus qd̄ eligit astringa-
tur: vel certe erga eos cū quib⁹ necesse
est operari Itaq; nullomodo nō obedire
multorū malorū causa ē Si aut̄ ro
est aliqua qua sibi recte excusari

videatur opus id qđ excuſat: ponat
hanc ipām huic qui ~~pre~~ preeſt: et
relinquat eius iudicio ut ipē probet
ſi excuſatione dignū ē quod eligit
Interrogacio Si inuictū fuerit aliqđ
fratri et contradixerit: poſtea aūt ſua
ſponte abierit. quid eſt: Reſponſio
In eo quod contradixit quaſi nō ob/
temperās iudicandus ē: et velut
ceteros ad ſimile prouocās malū: In
quo ſciat ſe illi ſentencie obnoxiū que
dicit Cōtradictiones ſuſcitat ōis mal⁹
: dn̄s aūt angelū inmiſericordē mittet
ei Quū autē certus ſit quia homini
nō obtemperat: ſed dn̄o dicēte Quia
quis vos audit me audit: et qui ſper/
nit vos: me ſpernit Si cōpunct⁹ eſt
recordacione mādati prius ſatiſfaciat.
et ita ſi permittitur impleat qđ iuſſū ē
Interrogacio Si autē obediat quis et
murmuret Reſponſio
Apoſtolo dicente: oīa facite ſine
murmuracioīb⁹ et heſitacionibus
Alienus ſit a fratrū vnitate q̄ mur/
murat: et opus eius abiciatur Ma/
nifeſtū eſt enī iſte qui talis ē. quia
infidelitate egrotat: et certā ſpei fi/
duciā nō gerit Interrogacio
Si frater fratrē contriſtauerit: quo
debet emendare De his qui offen/
duntur: quomō ſatiſfaciāt. aut recipi/
ant ſatiſfactionē Cam lxix Reſpo
Si contriſtauit quidē ſicut
apoſtolus dicit: cōtriſtati enī eſtiſ
ut ī nullo detrimētū paciami ex vobis.
nō ille qui cōtriſtauit emendare debet
: ſed ille qui cōtriſtatus ē. indicia eius
triſticie que ē ſcdm̄ deū oſtendere deb;
. ipm̄ vero qui indifferēter cōtriſtauit.
id ē nō ſcdm̄ deū: memor ſit ille qui
cōtriſtauit apl̄i dicentis Si aūt propter
eſcam frater tuus ſcandalizatur: iam
nō ſecundū charitatē ambulas: et cū

cognouerit tale delictū eſſe ſuū: imple/
at illud. quod a domino dictū ē Si offers
munus tuū ad altare: et recordatus
fueris quia frater tuus habet aliquid
aduerſum te: relinque ibi mun⁹ tuū
ante altare: et vade prius reconciliari
fratri tuo: et tūc veniēs offeres mun⁹
tuū Interrogacio Quod ſi nō acqieſcat
ut ſatiſfaciat quid agendū ē pater
Implere debem⁹ in eo Reſponſio
illud quod a dn̄o dictū ē: de eo qui
peccauit et nō egit penitenciā quū dicat
Si aūt eccleſiam nō audierit: ſit tibi
ſicut ethnicus et publicanus Interroga°
Si ſatiſfaciente eo qui contriſtauit
noluerit reconciliari is qui cōtriſtat⁹ ē
Manifeſta ē in hoc domū Reſponſio
ſentencia. que refertur in illa parabola
de ſeruo qui rogatus ē a conſeruo ſuo
: et noluit pacienter agere: et videntes
iniquit cōſerui renūciauerūt dn̄o ſuo:
Iratus ē dn̄s aūt reuocauit omēz graz
debiti quā conceſſerat: et tradidit eum
tortoribus uſqʒ quo redderet oē debitū
Interrogacio Quod ſi contriſtat ille
qui excitatur ad vigilias: aut etiam
iraſcitur: quid dignū eſt Reſponſio
Interim excōmunicari debet et non
māducare: ſi forte cōpunct⁹ agnoſcat
quātis et qualibus bonis ſemetipſum
inſipienter defraudet: et ita conuerſus
recipiat eius graciā qui dixit Memor
fui dei et delectatus ſū Quod ſi perma/
ſerit in ſtulticia nō intelliges graciam:
abſcindatur tanqʒ putrefactū mebrū
a corpore: quā totū corpus tuū mittatur
in gehenna Interrogacio
Quid ē nolite iudicare et nō iudicemi
ni pater. De iudicio quare et quō
debemus iudicare Cam lx
Qum dn̄s aliquādo dicat: Nolite
iudicare ut nō iudicemī: aliquādo
vero iuſtū iudiciū iudicate: nō vtiqʒ

omimodo iudicandi prohibet facultatē:
ſed differentiã iudicij noſſe nos docet:
ut ſciam⁹ in quib⁹ iudicemus Unde
hoc manifeſte apoſtolus nobis tradidit
et dicit de his cauſis que in vniuſcuiuſq̃
arbitrio eſſe debent Tu aut̄ quare iu-
dicas fratrē tuū. Et iterū Non ergo in-
uicē iudicem⁹ In his vero actib⁹ que
deo nō placent: notat eos qui iudicat
: et ipē ſuã ſententiã prodit per hec que
dicit Ego quidē ſicut abſens corpore
preſens autē ſpiritu· iã iudicaui tanq̃
preſēs eū qui hec ita operatus ē: in
noīe dn̄i nr̄i ieſu xp̄i congregatis
vobis et meo ſpiritu cū virtute dn̄i
nr̄i ieſu xp̄i tradere huiuſmodi ho-
minē ſathane in interitū carnis: ut
ſp̄us ſaluus fiat in die dn̄i Si quid
ita in nr̄a poteſtate uel arbitrio poſi-
tū et incertū eſt: nō oportet de his iu-
dicare fratrē: ſecūdū hoc qd̄ dicit ap̄ls
: tanq̃ de his que ignorantur Itaq̃ no-
lite ante temp⁹ iudicare: uſq̃quo ve-
niat dn̄s: qui illuminabit abſcondita
tenebrarū: et manifeſtabit cōſilia cor-
diū Dei aut̄ iudicia iudicare omimo-
do neceſſariū ē: ne forte et nos ſimili-
ter abſorbeamur· ſi quieſcam⁹ erga
peccantes et ſileamus: niſi forte q̃s
eadem faciens fiduciã nō habeat ar-
guendi neq̃ auctoritatē iudicandi
fratrē dicente dn̄o Eijce primū trabē
de oculo tuo: et tūc videbis eijcere
feſtucã de oculo fratris tui

Interrogatio

Quomodo intelligit quis ſi zelo dei
moueatur aduerſus peccantē fratrē
an ꝓpria iracūdia. De zelo et ira

Reſpō Reſpō

Si ad omē peccatū
fratris patitur illud qd̄ ſcriptū
ē Conſupſit me zelus domus
tue: quoniã ſūt obliti verborū tuorū
inimici mei Manifeſtus ē eñ et in
hoc dei zelus Verūtamē etiã i hijs
oportet oīa prudenter diſpenſare Si
ergo huc affectū etiã nō habuit in aīa
ſua motus ſuos ſciat magis ex paſſi-
one quã ex deo deſcendere: et i nullo
poſſe officiū pietatis implere

Interrogatio Dicit quidã impoſſi-
bile eſſe nō iraſci hominē Reſpōſio

Si poſſibile ē militi in cōſpectu regis
ſui nō iraſci: ſed nec ſit quidē ha-
bebit rationē hoc quod dicitur Hū-
manus eñ vultus eiuſdē forme ho-
minis ad hoīez ꝓpter vnitatē nature
ubi quiuis ſola dignitas ſit eminēcia
: tamē prohibet paſſionē iraſcendi:
quia nō magis deū quē certi ſum⁹
etiã cordi noſtro preſentē eſſe et mot⁹
nr̄os inſpicere: cuius manifeſtū eſt
quãta ſit eminēcia: etiã hoc ipſo q
ſcrutatur corda et renes: mot⁹ videt
anime Interrogatio

Si oportet ire quociẽq̃ nō commotus
ille qui preeſt De perfecta ſubiectiōe
q in oībus oportet nos ſubijcere et
quo affectū Captz Reſpōſio

Cum dicat dn̄s Non veni ut a me
faciam quicquã: ſed ille qui me
miſit ipē facit quãto magis vnuſq̃ſq̃
nr̄m nō ſibi permittere debet aliquid.
Qui eñ ſua auctoritate aliquid agit
manifeſtiſſime ſuperbie morbo detinetur
et ſubiectus eſt illi ſententie qua dicit
Qm̄ in hoībus ſuperbientib⁹ abomina-
cio ē apud deū Sed in oībus ſua ſpōte
uel auctoritate aliquid agere culpabile
eſt Interrogatio

Si hoc alicui volenti litteras diſcere:
vel lectioni vacare indulgendū eſt
Apoſtolo dicente ut Reſponſio
Nō quecūq̃ vultis illa faciatis:
in oī negocio ſua voluntate permittere
vnūquẽq̃ agere pernicioſū ē Sed opz

illud ſuſcipere: quod ab his qui preſunt
iniungatur: etiam contra voluntatem eius
cui iniungitur ſecundum exemplum domini di-
centis Pater non mea voluntas: ſed tua
fiat. Interrogatio Si licet uni-
cuique opus vitare quod gravius videtur
Responſio
Qui fideliter et pure deum diligit: et certus est de retribu-
tione domini nec ſufficere ſibi putat ea
que iniunguntur: ſed ſemper augmenta operis
querit: et maiora que iniunguntur deſide-
rium exoptat: etiam ſupra vires videa-
tur eſſe quod facit. Nec aliquando ſecurus
est tamquam opere completo: ſed econtrario
ſollicitus est et anxius: tamquam ſi nichil
dignum preceptis evangelicis egerit: me-
mor illius dominici ſermonis dicentis
Cum autem feceritis omnia quecumque pre-
cepi vobis tunc dicetis ſervi inutiles ſu-
mus. quod debuimus facere fecimus. Sed
et imitabimur apostolum: cui quum mun-
dus eſſet crucifixus et ego mundo non cun-
beſcit dicere: quia ego meipſum nondum
extimo apprehendiſſe. Unum autem ea quidem
que retro ſunt obliviſcens ad ea que ante
ſunt me extendens ſecundum propoſitum ſequor
ad palmam ſuperne vocationis dei in christo
iesu. Et qui quum haberet potestatem evan-
gelium annuntians de evangelio vivere
magis in labore et fatigatione inquit
: nocte et die operans vixi. non quod non
haberemus potestatem: ſed ut nos formam
daremus vobis ad imitandum nos. Que
quum ita ſint quis ita vel ſtultus est
vel infidelis ut putet ſe maioribus quam
debet oneribus pregravari: quum hanc
quoque menſuram nondum poſſit implere.
Interrogatio Quo quis promptus
fiat etiam ad pericula ſuſtinenda propter
mandata domini. abbas Responſio
Primo quidem ut conſideret quod et ipſe
dominus obedit patri pro nobis uſque
ad mortem: et certus ſit quod mandatum
domini vita eterna est. Sicut ſcriptum est

Tunc deinde etiam ut credat domino dicenti:
quia qui voluerit animam ſuam ſalvam facere
perdet eam. Qui autem perdiderit animam
ſuam propter me ſalvam eam faciet
Interrogatio Cum quali affectu obedi-
re oportet ei. qui nos ad opus mandati
cohortatur. Responſio
Eo affectu quo eſuriens parvulus nu-
trici obtemperat ad ubera invitanti:
vel quo affectu omnis homo ea que ad
vitam pertinent. immo et ſi quid amplius
pro eo. quia multo preciosior futura vita
quam preſens: ſicut dixit dominus Quia
mandata mea vita eterna ſunt. Sicut
ergo preſens vita conſtat in cibo panis
ita futura vita conſtat in opere mandati
: ſicut et ipſe dominus dixit Meus cibus est
ut faciam voluntatem eius qui miſit me patris
Interrogatio Quali animo debet eſſe
quis pro hoc ipſo quod dignus habitus
est in opere dei inveniri.

De gratia quam habere debemus pro eo
quod ad ſervitium dei vocati ſumus
Capitulum Responſio

Eo quo erat ille qui dicebat Quis
ego ſum domine: aut que est domus
patris mei: ſed quoniam dilexiſti me complens
per ſingula id quod ſcriptum est Gratias
agentes deo et patri qui idoneos nos
fecit in parte ſortis ſanctorum in lumine:
quia liberavit nos de potestate tenebrarum
et tranſtulit in regnum ~~charitatis~~ filii ſui
charitatis ſue Interrogatio
Quomodo debent hi qui preceſſerunt in
labore operis dei inſtruere eos qui nuper
accedunt ¶ De his qui noviter acce-
dunt ad dei ſervitutem. quomodo ab aliis
inſtruantur Capitulum lv Responſio
Si quidem corpore ad huc vegetes ſunt
: quod impigre ad cuncta humilita-
tis officia ſemetipſos paratos exhibent:
edificent eos: et formam utilem ad omnem
profectum preſtent. Si vero inferiores ſunt
corpore per hoc quod edificet eos oſten-

dentes eis se in oībus actibus uel moti
bus: uel etiā ipsius vultus dei semp
habere et cogitare presentiā Sed et in
his que ab apostolo enumerata sunt
specialibus affectibus charitas quibus
ait Charitas patiens est: benigna ē:
nō zelatur: nō agit perperā: nō inflat
nō dehonestatur: nō querit que sua
sunt: nō irritatur: nō cogitat malū: nō
gaudet sup iniquitate: congaudet aut
veritati Oīa sustinet: omia sperat: oīa
patitur: charitas nūq̄ cadit Hec aūt
oīa etiā in infirmo corpore impleri possi
bile est

Interrogacio

Si dicat quis volo apud vos parum
aliquid facere: ut proficiā ex vobis: si
oportet suscipi pater an non

De hys qui in monasterio ad tēpus vo
lunt esse quō cū ipsis agenda sit

Capitulum lvi Responsio

Domino pronūciante quia veniētē
ad me: nō eiciā foras: et aposto
lo nichilominus dicente Propter subin
troductos: aut falsos fratres: qui sub
introierūt explorare libertatē nostrā
quā habemus in xpo iesu: quibus nec
ad horā cessimus subiectiōi: ut veritas
euāgelij permaneat apud vos: cōcedi
ei quidē conuenit ingressū: ppter incertos
exitus rerū Interdū potest fieri ut per
tempus proficiat et delectet sanctitate
vite et permaneat inceptis: sicut aūt
factū frequēter scimus Sed ut mani
festa fiat veritas institucionū nostrarū
de quibus homīes opinantur: oportet
tū circa eam cautius agi et diligencius
ut siue ī veritate permaneat uel pfi
ciat: siue institucionū nrarū libertas
exploretur: probabilis inueniatur ac
pura Ita nāq̄ et nos deo placebimus
et ille aut proficiat si verax ē: aut si
simulator erubescet

Interrogacio

Si quis ultra vires vult abstinere
ita ut etiā in opere mādatorū impe
diatur: pernimietatē abstinēcie si opz
ei concedi De abstinēcia et mēsura
eius ac racione ieiunij Capitulum l

Interrogacio vera nō Responsio

Jmichi videtur cōpetenter ad
hibita nā et etiā continēcia in cibis
solā esse diximus Nā hec ab apostolo
etiā culpari inuenitur: si nō cū fide
et oracione fiat quū dicitur abstinē
tes se a cibis: quos deus creauit Sed
illā diximus perfectā abstinēciā qua
se quis a prioribus suis voluptatibus
continet Quātū aūt habeat periculi
qui voluntatē ppriā facere vult et nō
domini: certū est ex hys que apostolus
dicit Facientes voluntates carnis et co
gitacionū eram[us] natura filij ire si
cut et ceteri

Interrogacio

Qui satis ieiunat et in refectione nō
potest cōmunē cibū cū oībus sumere
quid magis eligere debet: ieiunare
cū fratribus: et cū ipsis reficere: aut
pp̄ter maiora ieiunia alios cibos re
quirere

Responsio

Jeiunij mensura nō debet cōmunis
cuiusq̄ voluntate pendere: sed
ex iussu et institucione eorū qui cō
muniter deo seruiūt: sicut et illorū
in oībus humanitas et cōsonancia refer
tur: qui in actibus apostolorū: cor et
animā vnā habuisse signatur Si
quis ergo racionabiliter ieiunat et
fideliter: etiā virtutē ut sustinere possit
peciit a domino consequetur: fidelis
est enī qui repromisit

Interrogacio

Quomodo oportet ieiunare quum
necessariū ieiuniū iniūgitur: si ali
quādo aliquid quod religio deposcit
explendū est tanq̄ necessitate an
voluntate

Responsio

Domino dicente: beati qui esuriunt
et siciunt iusticiā Omne quod ad

religionē pertinet · si nō nisi ex propo
sito et nō deuotione fiat: periculū
generat Debet ergo ieiunio sociari
deuotio Quia ergo necessariū sit ie
iuniū in talibus quibusq; causis et
maiorē: quū desideramus aliquid
impetrare a domino: etiā sanctꝰ apl's
docet: qui inter ceteras suas uirtu
tes addidit etiā hoc dicens: q'a in ie
iuniis ¶ Interrogatio
Qui nō vult uti ex his cibis ex q̄bꝰ
fratres reficiuntur: sed alios querit
recte facit pater. Responsio
Specialiter hoc ipsū relinquē cibū
contra dnī mādatū ē dicentis
Nolite querere quid manducetis aut
quid bibatis Et ut magis nos certe
tos faceret ad ea que dicebat Hec
enī oīa gentes inquirūt Sane debet
sollicitus esse his qui preest: ut im
pleat illud quod dictū ē Diuideba
tur aūt singulis sc̄dm id q̄d opꝰ erat
Interrogatio ¶ Qui dicit quia
ledit me: et contristatur si ei alius
cibus nō fuerit datus. Responsio
Apparet enī q̄ nō est fixus ī spe
illa quā et lazarus habuit: nec
de charitate eius qui preest: et tam
sui quā dūn sollicitudinē gerit certꝰ
est Verūtamē et absolute neq; de his
que prosūt permittitur vniuscuiusq;
iudicio vel volūtate aliquid agere: sed
eius qui preest iudicio: cōmittēdū ē
: ut vnicuiq; pro ut res uel necessitas
expetit consoletur Primo dum ī his
que aīe prosunt: tū deinde secūdo loco
etiā in corporalibus vsibus secūdum
dei volūtatē moderetur Interrogatio
Si vero etiā quis murmuret propter
escam · que erga eū sententia seruabit
Responsio
Ea que circa illos
qui murmurauerūt in deserto
Dicit enī apl'us Neq; murmaueritis
sicut quidā eorū murmurauerūt: et
perierūt ab exterminatore Interrogaᵒ
Si oportet eū qui plus laborat requi
rere plus a consuetudine. Responsio
Si ꝓpter retributionē dei laborem
suscepit: nō requirere debet labo
ris sui mercedē uel requiē: sed ꝑ hijs
ad promissa dnī festinare: sciens q'a
sicut pro laborib' mercedes parauit
dn's: ita etiā pro angustijs cōsolationes
Verūtamē hi qui presūt obseruabūt
regulā illā que dicit Diuidebatur
vnicuiq; pro ut ei opus erat Debet
enī vnūquēq; preuenire: ut secūdū
laborē: et solatia refectionis īueniat
Interrogatio ¶ Quali affectū
oportet recipere uel vestimentū uel cal
ciamentū qualecunq; fuerit. De vesti
mentis et calciamentis et alijs que dan
tur: quō recipiat Cap̄m lviij
Responsio
Siquidē breue aūt
grande ē ad mensura stature
sue hoc iudicare debet: sed cū oī ve
recūdia et māsuetudinē Si vero pro
abiectiori uel viliori mouet: q'a nō ē
nouū: meminerit mādata dnī dicentis
Quia dignus ē quicunq; siliciz ope
rarius mercede sua Discutiat ergo
seipsū · si digne operatꝰ ē opera dei:
et adimpleuit oīa que precepta sūt
Et tūc nō aliquid requiret: se de
eo ipso quod ei datur erit sollicitus:
quia meritū suū accepit Hoc enī
q̄d de vestimēto dictū est: etiā de oī
re que ad vsus corporis pertinet: eadē
forma obseruari potest Interrogatio
Si quis iratus fuerit nolens suscipere
aliquid eorū que ad vsū comunit̄ pbe
tur ¶ Responsio ¶ Iste talis dignus
est: ut etiā si querat nō accipiat vsq;

probet is qui preeſt: et cū viderit vi//
cīū animi curatū: cur etiā quod cor//
poris vſibus neceſſariū prebebit

Interrogatio

Si neceſſe ē omēs conuenire ad horā
prandij: eū qui remanet et poſt pra//
diū venit quō tranſigem⁹

De hijs qui tarde ad menſā uel alibi
occurrat Cam^m lij Reſponſio

Si quidā ex neceſſitate loci vel lo//
ci uel operis remāſit a comu//
ni ordine: qui p̄eſt probabit
et ignoſcet Si vero quū poſſit occur//
rere nō ſanxerit: fateatur culpā ne//
gligentie ſue; et maneat ſine cibo vſqȝ
ad illā horā qua conuenitur ad cibū
in poſterū diem Interrogatio

Pauperes venientes ad oſtiū et pete//
tes: quō et ſi debet vnuſqſqȝ porri//
gere panē uel quodcūqȝ aliud: aut
oportet hoc ad eū qui preeſt ꝑtinere.

De his que diſtribuēda ſūt a quibus
diſtribuātur Cam^m liij Reſpōſio

Quia dn̄s dixerit: nō ē bonū ſū//
mere panē filiorū et mittere ca//
nibus; ſed et canes de micis q̄ cadūt
de menſa puerorum libenter accipiunt:
is cui diſpenſatio iniūcta ē: cū cōſide//
ratione debet hoc facere Si quis autē
p̄ter illius volūtatē. hoc preſūmit fa//
cere. anteqȝ inquietus et indiſciplina//
tus cōfiteatur. vſqȝquo diſcat loci ſui
ordinē cuſtodire: ſcd̄m quod apoſtol⁹
dicit Vnuſqſqȝ in quo vocatus ē in
eo permaneat Interrogatio

Si licet vnicuiqȝ veterē tunicā ſuam
aut calciamentū dare cui voluerit mi//
ſericordie cauſa ꝓpter mandatū.

Reſponſio Dare aliquid mādati grā
nō eſt omniū: ſed eorū quib⁹ officiū
creditū eſt Sic ergo ad quē pertinet
diſpenſatio: ſiue nouū ſiue vetus veſti//
menti: ipſe dat cui dare debet: et ipſe
ſuſcipit a quo ſuſcipi debet

Interrogatio Si frater iuſſus vni//
cuique iuſſus fuerit docere ſeniorē ſcd̄m
etatē: quomodo debet et agere cum
illo. De ratione reddenda haben//
da ad eū qui preeſt nichil niſi de ei⁹
volūtate fiat Cam^m liiij Reſpōſio

Tanquā miniſteriū exhibēs ad
implendū dn̄i p̄ceptū cū dī re//
uerentia timēs illā ſententiā que dicit
maledictus qui facit opus dei negli//
genter Obſeruat autē ne elatus in iu//
diciū incidat diaboli Interrogatio

Si debent peregrini intrare uſqȝ ad
illa loca vbi fratres operantur: Vel
etiā ſi alij de eodē monaſterio debēt
relictis locis ſuis intrare ad alios
preter illū cui creditū eſt requirere
operantes idē ad quē operis perti//
net diſpenſatio Reſponſio

Si quis inuētus fuerit hoc faciens
tanqȝ interturbās diſciplinā et
ordinē fratrū a communi conuētu expelli//
datur: et omnino etiā a liceitis greſſib⁹
inhibeatur: et ſedens in vno loco in
quo iudicauerit is qui preeſt apto ad
correptionē et vindictā: nunqȝ ꝑmitta//
tur abſcedere: ſed vigeatur in opus
multoplus quā conſuetudo ē: et
quottidie cogatur: vſqȝquo diſcat
implere qd̄ aplu̅s dixit Vnuſqſqȝ
in quo vocatus ē: in eo permaneat

Interrogatio Si oportet eos qui
nouerint ſuſcipere ab aliquo opus
abſqȝ cōſcientia uel iuſſione eius q̄
preeſt: et operū ſollicitudinē gerit

Reſponſio Furti euiſmodi reus
erit: vel ſimilis his qui furib⁹ occur//
runt Interrogatio

Quid debent hi qui operant᷑ curam gerere ferramētorū uel vtenſiliū eorū quibus operantur ¶ De cura habēda de vtenſilibus et rebus monaſterij

Capl̄m liiij Reſpōſio

Primū quidē ſicut vaſis dei: vel que iā deo cōſecrata ſūt vti dnt. Deinde tanq̄ qui nō pnt ſine ipīs de uotiōis et ſtudij ſui emolimēta cōſeq̄ Interrogacio ¶ Quid ſi per negligē ciam pereat aliquid ex hīs: aut per cō tēptū dyſſipetur ¶ Reſponſio Is quidē qui cōtemnit. velut ſacrile gus iudicand⁹ eſt: et qui perdit per negligēciā. et ipſe ſimile crimē icur rit: pro eo q̄ oīa que ad vſus ſeruorū dei deputata ſunt: deo ſine dubio con ſecrata ſūt ¶ Interrogacio Quid ſi a ſeipō cōmodare voluerit alicui aut accipere ab aliquo Reſponſio ¶ Tanq̄ inſoleſ et teme rarius habendus ē Hec em̄ eorū qui preſunt: et curā diſpenſacionis gerūt officia ꝓpria ſūt Interrogacio Quō neceſſitas poſcat: ut is qui preeſt requirat ab aliquo eorū vas uel fer ramētū: et contradixerit. Reſponſio Qui ſeipm̄ et mēbra ſua in alterius tradidit ptāte ꝓpter mādatū domini quō decebit ei de vtenſilib⁹ cōtradi cere huic p̄cipue cui cura cōmiſſa eſt. Interrogacio ¶ Si quis circa cellariū uel coquinā uel alia huiuſcemodi oc cupatus nō occurrat ad eſſe ī ordine pſallenciū uel ad oracionē nichil da ni patitur in aīa abbas. Interrogā De hijs qui in alijs occupati nō pnt occurrere ad opus uel ad oracionē

Cām lv Reſponſio

Vnuſquiſq̄ in opere ſuo obſer uare debet ꝓpriā regulam ſicut mēbrū in corpore: et ſi dānū ha bebit ſi neglexerit in eo quod iniūctū eſt ei de cōmuni fratrū vtilitate negli gens amplius iudicabitur: et ideo mēte et deuocione complere debet id quod ſcriptū eſt Cantates et pſallentes ī cordib⁹ vrīs dnō Si em̄ corporaliter nō occurrit ad eſſe. cū ceteris ad oracionēs locum in quocūq̄ loco iniūctus fuerit: quod de uociōis ē ꝯpleat Oportet tamē obſer uare ne forte quis poſſet cōplere in tpe ſuo quod cōplendū eſt et occurrere: Sed dū loqui vult occaſiones necit tanq̄ in miniſterij opere occupatus Quod qui facit: offendiculū ceteris p̄ſtat: et ipē negligentis crimē incurrit

Interrogacio

Quō obtinebit quis ut in oracione cor eius nō vagetur pater.

De reuerēcia oracionis et vagacione mētis Cām lvj Reſponſio

Si certus ſit ante oculos dei Si em̄ aſſiſtere quis iudicē ſuū videſ aut p̄ncipē et loquēs cū eo: nō ſibi credit licitū eſſe vagari oculis: et aliorſū aſpicere dū ipſi loquitur: quātomagis qui accedit ad dominū nuſquā debet mouere oculos cordis: ſed intentus eſſe in eū: qui ſcrū tatur renes et corda: ut impleat illud quod ſcriptū eſt: leuātes ſanctas man⁹ ſine ira et diſceptacōe Interrogacio Si impoſſibile ē obtinere hominē ut in omni tempore et loco nō vagetur mens eius. vel quomodo id fieri poteſt Reſponſio Quia hoc īpoſſibile ſit oſtendit ille qui dixit: Oculi mei ſemper ad dominū: Et iterū Prouidebā dn̄m in cōſpectu meo ſemper quoniā a dextris ē michi ne cōmouear Quō poſſibile ſit pro re dixim⁹ idē: ſi nō de mus anime ociū. ſed in oī tempore de deo deo et de operibus eius ac de

beneficiis eius et donis cogitemus: et cum
hec cum confessione et graciarum actione
semper voluamus in mente sicut scrip-
tum est: psallite sapienter Interrogacio
Et quid est psallite sapienter pater
Responsio Quod est in omnibus ab-
cibis gustus: vt vniuscuiusque dinoscat
cuius saporis sit: hoc est et in sancte
scripture prouidentie sensu Fauces
enim inquit escas gustabunt: sensus autem
verba discernet Si quis ergo ita animam
suam intendat ad singula verba psal-
morum: sicut gustus intentus est ad dis-
crecionem saporis ciborum: iste est qui com-
plet hoc quod dicitur Psallite sapienter
Interrogacio Qua mensura tem-
perare debet potestatem dispensacionis
sue is cui cellarii cura commissa est.
De cellerario monasterii et his qui
ad eum pertinent Cam̄ lvij Responsio

Erga eum quidem qui ei tradidit
huiuscemodi dispensacionem
meminisse debet domini dicentis Non
possum ego facere a me ipso quicquam
Ad ceteros autem sollicite vero scire
debet: quid vnusquisque opus ha-
beat: ut compleat illud quod dictum est
Diuidebatur vnicuique prout opus
erat Eadem enim racio obseruari debet
ab omnibus: quibuscumque aliqua mini-
sterii vel dispensacionis sollicitudo
commissa est Interrogacio
Que sententia obseruabitur erga di-
spensantem: si aliquid secundum persone
accepcionem vel concepcionem faciat.
Responsio Apostolo precipiente ali-
quando quidem ne quid facias secundum
fauorem vel in aliam partem declinando
Aliquando autem dicente: quia si quis
videtur contenciosus esse: nos talem
consuetudinem habemus ~~in ecclesia~~ neque
ecclesia dei Si quis hoc facit noue-

rit

vsquequo corrigatur Veruntamen oportet
cum summa diligencia et probacione discu-
tere: et considerare ad quam partem vnusquisque
aptus sit vel oportunus: et ita iniungi
quodcumque illud est operis vel officii: vt neque
illi qui iniungunt ex hoc ipso condempnentur
quod non aptum alicui iniunxerit officium:
et inueniatur mali esse dispensatores
animarum siue mandatorum domini: neque
illi ipsi quibus iniungitur occasione pec-
cati hoc habere videantur: vel voluntate
aliquid agere: sed eius qui preest iudi-
cio committendum est: vt vnicuique vt res
vel necessitas expedit consulat primum
omnium in his que anime prosunt deinde secun-
do loco eciam in corporalibus vsibus
secundum voluntatem dei moderetur Interrogacio
Si autem neglexerit dari sibi quod opus est
Responsio Manifesta est de hoc senten-
cia domini dicentis: discedite a me male-
dicti in ignem eternum: qui preparatus est
diabolo et angelis eius Esuriui enim et
non dedistis michi manducare: sitiui et
non dedisti michi bibere: et ea que sequun-
tur Et maledictus homo qui facit opus
dei negligenter Interrogacio
In profectibus mandatorum dei vna men-
sura est omnium: an alius amplius
alius minus debeat aliquid De his qui
preferendi sint Cam̄ lvij Responsio

Quia non sit vna mensura
in omnibus: sed quia alii plus credit
alii minus: manifestum est ex ipsius domini
verbis dicentis Aliud semen cecidit in
terram bonam: et hic est qui audit verba
mea: et intelligit et fructum affert: aliud
centesimum aliud sexagesimum aliud tri-
gesimum Hoc idem autem in his quoque
qui quinque mnas susceperunt inuenitur
cum dicitur Alii quidem data sunt quinque
talenta alii duo alii vnum Interrogacio

Ubi oportet equaliter haberi eos qui pl⁹
profecit· et eos qui minus **Responsio**
Illud obseruandū est in hoc qđ de re-
missione peccatorum dn̄s statuit dicens Remi-
missa sūt ei peccata multa qm̄ dilexit
multū Cui aut̄ parū dimittit' parum
diligit Et iterū qđ de presbiteris apl̄s
statuit dicens Qui bene p̄sūt presbiteri
duplici honore honorentur maxīe qui la-
borant in verbo et doctrina dn̄i· hoc in
oībus huiuscemodi causis obseruari
cōsequēs puto **Interrogacio**
Quid si contristatur is· qui min⁹ ho-
noratur: quū p̄ferri sibi viderit eū
qui ī timore dn̄i p̄cedit quo eū habebi-
mus pater· **Responsio**
Is qualis est: certū ē quia malignitat-
is vicio nō caret· ſm euāgelii para-
bolā: in quo dn̄s dicit ad eos qui con-
tristati sūt q̄r equaliter cū nouissimis
honorati sūt An inquit oculꝰ tuus ma-
lus est· q̄r bonus sū Et manifesta est
de talib⁹ dei sentencia· que dicit per
p̄phetā Ad nichilū deductꝰ ē in cōspectu
eius malign⁹· timentes aut̄ dn̄m glori-
ficat **Interrogacio**
Anima post multa peccata; et post
multas vite miserias: cū quali timo-
re· et cū qualibus lacrimis debet rece-
dere a pctīs: et cū quali spe et affectu
debet accedere ad deū· **De his qui**
accedūt ad deū quō peniteant·

Capitulum **Responsio**

Primo quidē odisse debet illa
sua priorē voluptabilē vitam:
et ipsā memoriā eius perhorrescere ac
execrari Scriptū ē enī Iniquitatem
odio habui et abominatꝰ sum: legem
aut̄ tuā dilexi Deinde ut maiorē ti-
morē habeat: magistro utatur ignis
eterni pauore: et metuat penā p̄petuā
Sed et lachrimarū tēpus agnoscat
per penitenciā: sicut dauid docuit in
septo psalmo purgacionē peccatorum
posse fieri vbertate lachrimarū in sang-
uine xp̄i· per potenciā misericordie sue:
et per multitudinē miseracionū domini:
qui dixit Quia si fuerint pctā vr̄a sicut
feniculū: ut niue dealbabo Si aut̄ fuerit
ut coccinū: ut lana candida efficietur
Et post hec recepta virtute placendi deo
dicit Cōuertisti planctū meū in gaudiū
michi: cōscidisti saccū meū· et circūdedisti
me leticia Ut cantet tibi o gloria mea
et nō cōpungar: et ita accedes ad dn̄m
psallat et dicat Exaltabo te domine:
qm̄ suscepisti me· nec delectasti inimi-
cos meos super me **Interrogacio**
Quoniā scriptū est: redempcio aīe viri
p̄prie diuicie eius· nobis quib⁹ forte
nō accidit dispergere p̄ aīe redempcione
diuicias: quid faciem⁹ pater·
De his qui nō habent unde tribuat

Capitulum **Responsio**

Siquidē volum⁹ et nō potuimus
memores sim⁹ respōsiōis domini
ad petrū: quū de hoc sollicitus esset
et diceret Ecce nos reliquim⁹ oīa et se-
cuti sumus te: quid ergo erit nobis·
Et respondit ei dicens Oīs qui reliquerit
domū: aut fratres aut sorores: aut pa-
trē aut matrē: aut vxorē aut filios
aut agros p̄pter nomē meū· centuplū
accipiet et vitā eternā possidebit Quod
si per negligenciā accidit cuiq̄ omisisse
diuicias: vel nūc adhibeat p̄pensius
studiū· operi manuū largiēs: neglectū
resarcire censū Quod si nec tūc quidē
vel tempus superest vel virtus adhuc
iuscemodi ministerii: cōsoletur nos
apl̄s dicens Nō quero que vr̄a sūt: sed
vos **Interrogacio**
Si quis audiens sermonē dn̄i dicentis
quia seruus qui cognouit volūtatem
dn̄i sui: et nō fecit ſm voluntatē eius·
vapulabit multū: qui vero nō cogno-
uit et fecit contra volūtatē eius:

dignę plagis vapulabit paucis. Et
ſi quis negligat et diſſimulet ſe ſcire
voluntatem domini ſui: ſi habet aliquid excu-
ſacionis. De ignorancia ſi excuſet et de
hiis qui conſenciunt peccantibus.

Capitulum lv Responsio

Manifeſtum eſt quia huiuſmodi est
qui ſimulat ignoranciam: nec ullo
genere effugiet peccati ſentenciam. Si
enim non veniſſem inquit dominus et locutus
eis non fuiſſem: peccatum non haberent. Nunc
autem excuſacionem non habent de peccato ſuo
Si ergo ſacra ſcriptura cunctis et ubique
voluntatem dei denunciat: cur inter eos qui
ignorant iſte iudicetur: et non cum aliis
magis de quibus ſcriptum est. Quia ſicut
aſpidis ſurde et obturantis aures ſuas
ne exaudiat vocem incantancium: et cu-
rentur medicamento quod componitur a ſapi-
ente viro. Veruntamen is qui preeſt:
et verbi dei miniſterium prohibet: ſi ne-
glexerit annunciare unicuique et intima-
re de ſingulis: velut homicida animarum
iudicabitur ſecundum ſcripturas

Interrogacio

Si quis facit voluntatem alicuius nu-
quid est eciam particeps eius vel ſocius peccati.
Responsio Si credimus domino dicenti: quia
qui facit peccatum: est ſeruus peccati: et iterum
vos ex diabolo patre eſtis: et deſideria
patris veſtri facere vultis. Sciamus quia
non ſolum ſocium et participem. ſed et dominum
ſibi et patrem aſcribit cuius opera facit
Teſtatur autem apoſtolus de hiis dicens An
neſcitis quoniam cui exhibuiſtis vos ſeruos
ſerui eſtis eius cui obediſtis: ſiue peccati
in mortem: ſiue obediencie ad iuſticiam
Interrogacio Si is qui conſentit alterius
peccato: eciam ipſe peccati reus est et ablus
Responsio Hec ſentencia domini manifeſta
est ex verbis ipſius quibus ait ad pilatum
dicens Qui tradidit me tibi: maius
peccatum habet. Manifeſtum est igitur ex hoc
quia et pilatus acquieſcens hiis qui tra-
diderant dominum peccatum habebat: licet
minus quam illi. Oſtenditur autem hoc eciam
in illud quod adam acquieuit eue: vel
conſenſit: que acquieuerat ſerpenti.
Nullus enim ex ipſis aut innocens iudica-
tus eſt: aut impunitus abſceſſit. Sed
et ipſa domini indignacio que aduerſus
eos habita est: hoc ipſum indicat. Nunc
enim adam pro excuſacione ſua obiecit:
quia mulier quam dediſti michi: ipſa
michi dedit: et manducaui. Quare in-
quit deus audiſti vocem mulieris tue:
et comediſti de ligno: quod preceperam tibi
ne manducares. maledicta terra in operibus
tuis Interrogacio
Si oportet peccantibus fratribus ſilere
vel acquieſcere pater. De peccantibus
fratribus admonendis et periculo non
arguendi

Capitulum lvi Responsio

Quia non oporteat manifeſtum est
ex ipſis domini preceptis quibus
in veteri teſtamento docet Argues proxi-
mum ut non aſſumes ex eo peccatum.
In euangelio autem dicit: Si peccauerit
in te frater tuus: vade et argue eum
inter te et ipſum ſolum. Si te audierit lu-
cratus eris fratrem tuum. Si autem te non au-
dierit aſſumes adhuc alium tecum aut
duos: ut in ore duorum aut trium teſtium ſtet
omne verbum. Si autem et illos non audierit:
dic eccleſie: ſi vero eccleſiam non audierit:
ſit tibi ſicut ethnicus et publicanus
Quantum autem ſit crimen huius peccati dinoſ-
citur primo ex ſentencia domini qua dicit
Qui incredulus eſt filio: non habebit
vitam eternam: ſed ira dei aſcendet ſuper
eum Tum deinde ex hiſtoriis que vel in
veteri vel in nouo teſtamento referuntur
Nam achar ille cum furatus eſſet re-
gulam auream de anathemate hiericho:
ſuper omnem populum facta est ira dei Et

quidē populo peccatū quod cōmiserat
ignorātē vsqꝫquo manifestatū ē: et per
tulit cū oī domo sua horrendū illum
ac famosissimū interitū Sed et heli
sacerdos de silo et quidē cū nō siluisset
peccantib9 filijs qui erāt filij pestilenc(ie):
immo frequēter cōmonens et castigans
dicens: nolite filij: nō bene audio de
vobis et cetera que vel pctm̄ argueret
tamē cā nō diiudicauit: neqꝫ digno
zelo dei aduersus eos cōmotus est: in
tantū irā dei prouocauit: ut etiā vni
uersus populus pariter cū filijs cōng
ueretur: et archa testamēti ab alieni
genis raperetur: et ipse insuper oīb9
amissis miseranda morte corrueret
Quod si vel in populū ignorātē de vni
us peccato: vel in patre qui cōmonue
rat! ꝯmus segniter ꝓ pctō: tāta dei iu
cundia accensa ē: quid sperandū est
de his qui agnoscunt aliorū delicta et
reticent: nec qualēcūqꝫ adhibēt cor
rectionē. Quos vtiqꝫ cōueniret obser
uare illud. qđ apls ad corinthios dicit
Quare nō magis luctū habuistis: ut
tollatur de medio vrm̄ qui hoc op9 fe
cit. Vel illud Ecce enī hoc ipm̄ scđm
deū contristati. quātū operatū ē in vo
bis: sed sollicitudinē: sed excusacionē
: sed indignationē: sed timorē sed de
siderū: sed emulacionē: sed vīdictā
Unde et metuere debēt: ne forte etiā
nūc similē veteribus interitū sumāt
hi qui similiter negligūt: immo et
grauius: quātomagis perniciosius
ē spernere legē xp̄i. quā legē moysi
: et his cōpetit illud aptari: qđ dicit
Septies vindicatū ē de caim: de lamech
vero septuagies septies Interrogacio
Cur aliquociēs aīa nō satis agat: spō
te nī quodā genere incidit ei quidā
dolor cordis. et cōpunctio timoris dei: et
aliqn̄ aūt tanta securitas et negligē
cia animū tenet: ut etiā si cogat se
homo nō possit dolorē aliquē vel con
punctionē assumere. De deuotione et
cōpunctione quō eueniat aut nō eue
niat nobis Capl̄m xvij Responsio
Huiusmodi quidē cōpunctio ex dei
dono venit. ad prouocandū deside
riū: ut gustās aīa huiusmodi cōpuncti
onē. vel dolore prouocetur: et initetur
adimitandū similē graciā Ostenditur
enī quia si datur etiā nō satis agentibus
: quātomagis dabitur et his qui deside
rant et laborāt semper esse in cōpunctio
ne timoris dei: et ut sint inexcusabiles
qui per negligenciā graciā istā perdunt
Quod vero aliquociēs cōpellim9 nosmet
ipsos et nō possim9 obtinere: iudicatur
ex hoc qđ in alio tpe multū neglexim9
Non enī possibile ē ut is qui nec medi
tacoīb9 diuinis seipm̄ iugiter exerceat
: subito veniat ad oracionē: et cōtinuo
obtineat quod requirat Sed et ostedi
tur per hoc et huiusmodi anima alijs
vicijs vel passionib9 pregrauari: quorꝫ
dnatione ad ea que vult habere impe
ditur: scđm illud qđ apls tractat dicēs
Ergo ego carnalis sū venūdatus sub
pctō Nō enī qđ volo hoc ago: sed quod
odi hoc facio Et iterū Nūc aūt iā ego
iā nō operor illud: sed quod habitat in
me pctm̄ Quod et ipm̄ permittit nob
deus pro nostra vtilitate prouenire: vt
per hāc ipāꝫ. quā contra volūtatē anima
patitur contrarietatē corrigatur aliqn̄do:
et cōuertatur aliqn̄ ad eū qui releuet
eā ab oneribus suis: et cognoscat tādē
semetipāꝫ ac respiciat et intelligat: qꝛ
in laqueis diaboli capta detinetur In
quos quidē sua sponte decidit: sed iam
quasi captiua nō quod vult agit: sed
quod odit illud facit Sed si cōuertatur
ad dnm̄ qꝛ liberet eā de corpore mortis
huius statī inueniet misericordiā: si tm̄
integre ex toto corde peniteat Interrogac(io)

Quo quis dignus efficitur participes spiritus sancti abbas. De donis spiritus sancti et qui sunt pauperes spiritu

Capitulum lxviiij Responsio

Dominus Iesus Christus docuit nos dicens: Si diligitis me mandata mea servate, et ego rogabo patrem et alium paraclitum dabit vobis, spiritum veritatis quem hic mundus non potest accipere. Donec ergo non servamus mandata domini, nec sumus tales ut et ipse de nobis testimonium ferat dicens quia non estis de hoc mundo, spiritus sancti participium habere non possumus. Interrogatio

Qui sunt pauperes spiritu. Responsio

Dominus dicit aliquando quidem: quia verba que ego locutus sum vobis spiritus et vita est. Aliquando vero quia spiritus sanctus ipse vos docebit et commonebit que dixi vobis. Non enim loquetur a semetipso, sed quecumque audiet hec loquetur. Isti sunt pauperes spiritu: qui non alia causa pauperes sunt nisi propter doctrinam domini dicentis: Vade et vende omnia que habes et da pauperibus. Et si autem etiam quis quacumque ex causa imposita sibi paupertate secundum voluntatem domini dispenset et suffert sicut ille Lazarus, etiam iste a beatitudine non erit alienus, domino dicente: Nolite solliciti esse quid manducetis vel quid bibatis vel quid induamini. Interrogatio

Usque ad quem est observatio mandati vel quomodo adimpleri potest. De tempore et modo adimplendi mandata

Capitulum lxx Responsio

Mandati quidem observatio est usque ad mortem: adimpleri vero potest per hoc quod habet unusquisque desiderium et amorem dei. Dominus autem cum conclusisset sollicitudinem seculi: corrupit statim spem promissionis dicens: Scit enim pater vester quia his indigetis. Sed et apostolus dixit quia nosipsi in nobis responsum mortis habuimus: ut non simus fidentes in nobis sed in domino qui suscitat mortuos. Secundum ergo propositum nostrum et anime reparationem quotidie morimur: voluntati autem domini reservamur. Propter quod et apostolus cum omni fiducia dicebat: Ut morientes et ecce vivimus. Iuvat autem huiusmodi propositum et circa mandatum domini ardens animus et desiderium insaciabile: quo qui constringitur non habebit ocium nec tempus occupari erga corporales actus vel usus. Interrogatio Si ergo neque sollicitudinem habere oportet de necessariis usibus ad vitam: et aliud preceptum est domini dicentis: Operamini non cibum qui perit: superfluum est manibus operari. De labore manuum si fieri oporteat Capitulum lxxi Responsio

Ipse dominus in evangelio preceptum suum explanavit. Nam ibi ipse quid dixit: non oportere queri aliud ad vitam cum dicit: Nolite querere quid manducetis aut quid bibatis. Hec omnia gentes inquirunt. Et addidit: Querite autem regnum dei et iusticiam eius. Et quo oporteat queri indicavit. Cum enim dixisset: nolite operari cibum qui perit, addidit: sed eum qui permanet in vitam eternam: et hoc quid esset ostendit in alio loco dicens: Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit me patris. Voluntas autem patris est esurientibus cibum dare: sicientibus potum: nudos cooperire: et cetera huiusmodi. Tum deinde necessarium est et apostolum imitari dicentem: Omnia ostendi vobis: quia laborantes oportet suscipere infirmos. Et cum iterum docet: Magis autem laboret unusquisque manibus suis operans quod bonum est: ut possit impartiri necessitatem patientibus. Cum vero hec ita nobis vel in evangelio vel apostolus tradat: manifestum est quidem quia pro nobis ipsis quidem solliciti esse non debemus neque laborare propter mandatum aut

dnī et propter neceſſitate proximorū
ſolliciti eſſe debem⁹ et operari atten⁹
et maioꝛe quia dns in ſeipm̄ recapit
ea que in ſeruos eius fecerim⁹: et
regnū celoꝝ ꝑ huiuſmodi ꝑmittit ob
ſequijs Interrogacio

Si quis in corde cogitat de cibis tum
deinde notet ſeipſū et arguat: ſi et
hic quaſi cogitās de talib⁹ iudicandus
ſit De cogitacoīb⁹ et vage mens in
dicio Capitlm lxvij Responſio

Siquidē nō id temp⁹ ē quo natura
liter requirere cibos famis neceſſi
tate cōmonemur manifeſtū ē vage me
tis id eſſe iudiciū et aīe erga preſencia
affectū gerentis erga voluntate dei deſi
dis et remiſſe: ꝓxima tamē miſericor
dia habens dei: et pro hoc ipſo q̄ ſeipm̄
arguit et notauit: nota criminis ꝯuit:
ſi tamē ſeruet de cetero cogitacionū lap
ſus. memor domini ſermonis quo dixit
Ecce ſan⁹ factus es: iam noli peccare:
ne quid tibi deterius fiat Si aūt id
tēpus ſit quo naturaliter de cibis appe
tendis admonemur: mens autē ī melio
ribus occupata: inferiora ſpernit et de
ſpicit: nō racio ciborū notabilis ſed cō
temptus laudabilis inuenit̄ Interro
gacio Si licet poſt nocturnā tunicā
habere et alterā uel aliam uel aliā qua
libet De menſura uel modo veſtime
torū vocis laboris et cōdēnacionis
Capitlm lxviij Responſio

Aliꝗ quidē uſus habet ꝑuū tp̄s
Nō em̄ ꝓpter uſus corporis: ſed
ꝓpter afflictione eni inuenī ē huiuſce
modi indumentū: et ꝓpter humilitacom
anime Cum aūt duas tunicas habe
re phibuit ſermo diuinus: quomodo
poteſt hic ſuſcipi. niſi ad eos uſus: de
qua ſupra dixim⁹. Interrogacio

Si licet ei qui miniſtrat maiori voce
id ē cū clamore loqui. Responſio

Vocis menſurā diffinit audiendi
modus Si ergo breuior fuerit et cōpreſſi
or voce quā res poſcat: ſupereſt ut mur
mur pocius uel ſurſum racio videatur ꝑ
ſermo Si vero maior ſit quā res requi
rit quā poſſit audire ille cui loquimur
mur: et ſi leni⁹ loquamur. hec iā nō
erit vox: ſed clamor quod ē notabile:
niſi forte grauior ſit auditus eius: cui
loquimur et ſi leni⁹ loquamur: hec iā
nō erit vox neceſſitas nos cogat ad cla
mandū Propterea et de dnō ſcriptū eſt:
quia ieſus inquit euāgeliſta clamabat
dicens Si quis credit in me: nō ī me cre
dit: ſed in eū qui miſit me Clamare
autē dicitur De his quorū interior au
ditus ſurdus erat et obduratus
Interrogacio Si quis de ſuo quo miniſ
trat in coquina ſupra vires laborauit:
ita ut impediatur: et nō poſſit reliquis
diebus ꝑficere officiū ſuū: ſi oportet
imperari ei eciā huiuſcemodi opus.
Responſio Iam ſupradixim⁹ quia is cui
iniuncta ē operū cura: et qui preeſt coſi
derancius obſeruare debet uniuſcuiuſꝙ
vires uel poſſibilitatē: et pro ut quis apt⁹
eſt: ita eciā opus iniūgere: ne audiat
et ipſe quod ſcriptū eſt Qui fingit la
borē in precepto Ille tm̄ cui iniūgit̄: cōtra
dicere nō debet: quia obediencia uſꝙ ad
mortē ſeruanda ē Interrogacio

Si quis condēnat⁹ eſt ut eulogiā nō
accipiat. et dixerit ſi nō accipiā eulo
giā nō manducabo: ſi debem⁹ eū audi
re pater. Responſio

Siquidē tanti modi ē culpa pro qua
condēnatus eſt: ut dignū ſit eciā cibū
ei vetare: probet ille qui preeſt Si aūt
a ſola benedictione ſuſpenſus ē aliqs:
et indulgetur ei cibus. condēnat⁹ et in
obediēs eſt: eciā in hoc contenciōſi nota
ſuſcipere debet et cognoſcere: qa per
hoc nō curat culpā: ſed auget delictū

Interrogacio

Quali timore uel fide uel affectū percipere debemus corporis et ſagui-
nis xpi gracia pater.
De fide et deuocione habenda ī ſuſ-
cione ſacre eukariſtie Cam lxix

Timore quidē nos Reſponſio
docet apſtus dicēs Qui mādu-
cat et bibit indigne· iudiciū ſibi mā-
ducat et bibit nō diiudicās corpus do-
mini Fide vero edocet nos ſermo dni
dicentis Hoc ē corpus meū qd pro
multis datur: hoc facite ī meā comme-
moracionē Et iterū ſermo ioannis
dicentis Quia verbū caro factū eſt
et habitauit in nobis· et vidimꝰ gloriā
eius· gloriā quaſi vnigeniti a patre
plenū gracia et veritate Sed et apls
ſcribēs Qui cū in forma dei eſſet non
rapinā arbitratꝰ eſt· eſſe ſe equalem
deo: ſed ſemetipm exinaniuit formā
ſerui accipiēs: in ſimilitudinū homi-
nū factus: et habitū inuētus ut homo
humiliauit ſemetipm factus obediēs
uſqꝫ ad mortē· mortē aut̄ crucis Cū
ergo fidem habet his dictis: et cōſide-
rat magnificēnā glorie ipſius: et ad-
miratur iuncietatē humilitatis: quo-
tantꝰ et talis obediēs fiut patri uſqꝫ
ad mortē pro nrā vita: puto quia
poſſit prouocari anima ad affectū et
ipſius dei patris: qui vnico filio ſuo
nō pepercit: ſed pro nobis oībꝰ tradi-
dit eū· et ad amorē vnigeniti eius
eo amplius prouocabitur: quo cum
videat mortē turpiſſimā pro noſtra
redēpcione tolleraſſe: ſicut et aplē de
eo dicebat Quia charitas dei cōſtrī-
git nos iudicātes hoc id quod ſi vnus
p oībus mortuꝰ ē: ergo oēs mortui
ſūt: et p oībꝰ mortuus ē ut qui viuūt
iam nō ſibi viuāt: ſed ei qui p ipſis
mortuꝰ ē et reſurrexit Talē ergo affec-
tū et fidem preparare debet in ani-
mo ſuo qui de pane et de calice par-
ticipat Interrogacio
Quis eſt bonus theſaurus et quis ē
malus theſaurus abbas. De bono
theſauro: de taciturnitate uel ſilencio
Captlm lxx Reſponſio

Prudencia quidē ē ſenſus qui in
chriſto eſt: et virtus animi· q̄ ad
gloriā dei pertinet· theſaurus ē bonꝰ
Prudēcia aūt et ſenſus malicie et in-
ius ſapere· que deus fieri nō vult the-
ſaurus eſt malus ex quibꝰ proferunt·
ſcdm dei vocē· ſuo quoqꝫ tempe vtriqꝫ
fructus uel mali uel boni in operibꝰ
et verbis Interrogacio Si bonū ē
penitus tacere pater. Reſponſio
Silenciū et taciturnitas tūc bonū ē
quū ad perſonas vel ad tempꝰ aptatꝰ:
ſicut a ſacra ſcriptura docemur: que
dicit: aliqn̄ quidē qui intelligit: tūc
tempe tacebit: quia tps malū eſt
Aliqn̄ aūt poſui ori meo cuſtodiam:
dū cōſiſteret peccator aduerſū me· ob-
mutui et humiliatus ſū et ſilui a bo-
nis Et alibi Quod ſi alij ſedēti re-
uelatū fuerit: prior taceat Et iterū
mulieres vrē in eccleſijs taceat Sed et
alio tempore his qui incōtinentē lingā
habent dicitur Oīs ſermo malus de
ore vro nō procedat: ſed ſi quis bonꝰ
ad edificacionē fidei catholice Neceſſa-
ria vero taciturnitas· vſqꝫquo vicia ſi
qua illa ſunt lingue· uel ſermonum
temeritas reſecetur: et diſcat oportu-
ne: et in tēpore vtiliter loqui: ut ſicut
ſcriptū ē Sermo eorū ſale coditꝰ ſit
ut det graciā audientibꝰ Interrogacio
Si oportet tpe oracionū uel pſalmorū
loqui aliquē in domo abbas
Reſponſio

Preter eos qui ministerii sollicitudi-
ne gerunt: vel eos quibus discipline cu-
ra commissa est: vel dispensacionis operum
: qui et ipsi ita consideranter agere de-
bent· ut quantum necessitas exigit: hoc
solum loquatur: et hoc ipsum cum quiete
et honeste: ne inturbet· aut offendi-
culum faciant: ceteris cunctis silencium ha-
bere convenit: prophetis in ecclesia doce-
ntibus apostolus dicit: quia si alii sedenti
revelatum fuerit: prior taceat: quanto
magis in tempore psalmorum vel oracionum
tacere et silencium agere cunctis convenit
: nisi que forte: ut supius diximus omnis
prudencie causa aliquid proloqui cogit
Interrogacio Quomodo possimus
timere iudicia dei. De timore et via
lata et porta angusta Capitulum xxxi
naturaliter expectacio Responsio
Nobis mali timore incutit Ita namque
bestie timentur: et principes facies
imminere in his aliquis quod ad te
vite exitum pertineat Si ergo credamus
quia vere sint cominaciones futuri iu-
dicii dei· et recordemur futuri illius ex
animis: timebimus iudicia dei nostri
Interrogacio Quomodo lata et spaciosa
via que ducit ad mortem Responsio
Dominus pro multa clemencia sua et
nominibus et verbis his utitur quibus
possit nobis innoticiam adducere dog-
mata vite Sicut ergo qui ambulat
in via· si a recto declinat itinere quod
certis lineis et manifesto calle conclu-
ditur· spacia multa et vaga incedunt
ita et is qui intesserit de via que ducit
ad regnum celorum· multam latitudinem erro-
ris incurrit: per quod ad perdicionem
perveniunt Interrogacio
Quomodo angusta porta et arta via est:
que ducit ad vitam. Responsio
Et hec similiter angustum et artum
hoc indicat quia via hec id est

vita nostra angustiatur et coartatur in tribu-
lacionibus Constringimur enim ex utraque
parte nos qui iter agimus: ne prorsus
inde ad aliud declinemus Periculum est
enim utralibet parte declinare: sicut in
exiguo ponte transitum· ubi ex utraque parte
eum qui potem declinavit: cum fluminis
unda rapiat et auferat Propterea ergo
scriptum est Non declinavimus in dextram
neque in sinistram Et david Iuxta semi-
tam scandalum posuerunt michi
Interrogacio
Avaricia usque ad quem modum diffinitur
pater. De avaricia et convenienti or-
natu: et aliis quibusdam: videlicet quid
sit agere perperam et de arti in arti gloria
Capitulum xxxii Responsio
Quinimmo transgressus quis fuerit mo-
dum legis statutum quod designatur ex
secundum quidem vetus testamentum in eos
qui plus se diligunt· qui vel plus in
pecunia: in necessariis de se sit sollicitus
quam de proximo Scriptum est enim Diliges
proximum tuum sicut teipsum Secundum evan-
gelium vero Si quis plus sollicitus sit:
quam de presenti die sui videlicet causa vel
corporis· iste sine dubio audiet: Stulte
hac nocte animam tuam repetet abs te:
et que parasti cuius erunt. Quibus
addidit dominus dicens Ita erit et ei· qui non
sibi thesaurizat et non est in deum dives
Interrogacio Quid est perperam agere
Responsio Quicquid non propter usus
necessarios· sed vel decoris causa vel
ornatus alicuius fit: hoc est perperam agere
Interrogacio Quid ergo ab apto de-
: habitus ornatus Responsio
Is qui secundum propositum uniuscuiusque
usus honestus est· vel secundum locum.
vel secundum tempus: vel secundum personam
Non enim usus hominum idem esse potest
in tempore hyemis: et in tempore estatis:
neque idem habitus est operantis et qui-

esciētis: nec militis idem ē nec pri-
uati: neqꝫ viri idem qui mulieris
Interrogacio Si quis p̄ciosas vestes
abiciat: ip̄a aūt indumēta viliora
quibus vtitur uel calciamēta ita cō-
posite vtatur: ut studeat decorē inde
aliquē capere si peccat: aut vicio ali-
quo id facere · putandus est Responsio
Qui vult per decorē habitus · placere
hoībus: manifestū ē eū hui⁹ vicij egri-
tudīe laborare: id ē hoībus placen-
di: et certū est mentē eius a deo longi-
us euagari Sed et hocipm̄ ē viciū
perperā agere: quū indumētis uel
calciamētis nō vsus causa vtitur sed
decoris Interrogacio Quid ē racha.
Responsio Prouincialis id ē gentis
illius sermo: velut conuicij leuioris:
quod domesticis uel his quorū fidu-
ciā quis gerit dici solet Interrogacio
Quid dicit apostolus: nō efficiamur
inanis glorie cupidi Et iterū: Nō ad
oculū seruiētes · quasi hoīb⁹ placētes
Quis ē inanis glorie cupid⁹ et q̄s
hoībus placens. Responsio
Puto quid inanis glorie cupidus ē
qui ꝓpter solā gloriā seculi: id ē ꝓpter
eos qui vident uel audiet aliquid de
eis: quo vel laudare possīt uel admi-
rari: facit aliquid uel dicit Hoībus
aūt placēs est: qui ad voluntatē alic⁹
hoīs ut placeat ei: facit aliquid et di-
cit: etiā si indignū sit et iniuriosū
hocipm̄ quod facit Interrogacio
Quid ē inquinamentū carnis et inqui-
namentū spiritus: et quō ab his mū-
dari possum⁹: Et quid ē sanctificacio
et quō possum⁹ eam obtinere. De
inquinamento carnis et spiritus et cor-
dis mūdicia Capl̄ꝫ lxxiij Responsio
Inquinamentū carnis ē commisceri
his qui illicita et nefanda commit-
tunt Spiritus aūt inquinamentū
est: quū indifferenter habem⁹ commis-
ceri eis qui de fide impie senciūt
Emūdamur autē ab hijs cū impleā-
mus illud q̄d ap̄lus dixit Cū huius-
cemodi nec cibū sūmere · et cetera qꝫ
similia statuit: uel certe cū illud pa-
timur in corde nr̄o q̄d aūt dauid Tri-
sticia tenuit me pro peccatorib⁹ derelī-
quētib⁹ legē tuā Vel quū ostēderūt⁹
talē iraꝫ tristiciā · qualē corinthij oste-
derūt cū obiurgarentur a paulo: quū
erga eū qui peccauerit indiscrete egis-
set: quū dicit In oīb⁹ exhibuistis
vos contaminatos esse negocio Sancti-
ficacio aūt est adherere deo ꝯtinue
gro: et sine aliqua intermissione: in
omni tēpore sollicitū esse: et studiū
gerere placere ei: qm̄ neqꝫ pollutum
aliquid in donis dei offerri potest: alia-
quī et sacrilegiū erit et impiū
Interrogacio Quis ē mundo corde.
Responsio Qui seipm̄ reprehendit vel
p̄uaricatus nō sit mādatū dn̄i: vel
contempserit uel neglexerit Interrogacio
Quomodo potest aliquis odiū habe-
re aduersus peccatū. De peccato
odio habendo: et mādatis dei diligēdis
Capl̄ꝫ lxxiiij Responsio
Si semper ex his que fine habent
triste · uel infestū odiū nascit᷑ ho-
minibus aduersū illos qui causas sibi
huiuscemodi negocij ꝯtulerit Si quis
ergo certus sit quātū et qualiū ma-
lorū nobis fiūt peccata: spōte et sine
vlla commināctione ꝯtinuo affectu
odiū ei aduersū ea nascit᷑: sicut osten-
dit ille qui dicebat Iniquitatē odio
habui et abominat⁹ sū: legē aūt tuā
dilexi dn̄e Interrogacio
Quō p̄t aliquis ex aīo et affectū fa-
cere mādata dei. Responsio
Naturaliter delectamur in his q̄
bona sūt et profunt Si ergo cre

dim⁹ de his que promissa sūt ex eo
ipso ex speram⁹: inseretur aīe nostre
affectus et desideriū ad cōplēda ea a
quibus id consequi possum⁹ qđ desi
deram⁹ Si quis ergo odiū habuerit
et exercitatus fuerit iniq̄tatē et emū-
dauerit se ab oī peccato. ex quo sicut
corpus a languore. delectacionē nō hȝ
tibi: ita et aīa detenta pcti morbo nō
habet desideriū erga mādatū dei Si
recordetur. quia mādatū dei vita eter-
na est: et oīb⁹ qui custodiūt illud
permanet ad implecio pmissionū: po-
test per hec nasci aīe affectus ille qui
dicit Iudicia dei vera iustificata in
semetipā: desiderabilia sup aurū et
lapidē p̄ciosū multū: et dulciora sup
mel et fauū Etēā et seruus tuus custo-
dit: in custodiēdis illis retribucio mul-
ta nimis Interrogacio
Que ē mensura in charitate dei?
De mensura charitatis quō habeatur
: et de indicijs quib⁹ cognoscim⁹ nos de-
um uel pximū diligere Capitulum lxxv
Ut supra vires exīe Responsio
dant quis animā suā ad volū-
tatem dei pficiens. et desiderās ea q
ad gloriā dei pertinet Interrogacio
Quomodo quis obtineat ut possit ha-
bere in se charitatē dei Responsio
Si grati et fideles exīstamus erga
beneficia eius: quod in mutis ani-
malib⁹ fieri videm⁹: nā et canes di-
interdū diligūt eos qui cibū eis pbēt
Sed et esaias ppheta hoc dicit: quū
arguit ingratā gentē. et dicit ex psona
dni Filios enutriui et exaltaui: ipsi
autē spreuerūt me Agnouit bos pos-
sessorem suū et azin⁹ psepe dni sui:
israhel autē me nō cognouit: et popu-
lus meus me nō intellexit Si enī bo-
ui et asino pro eo beneficio ꝙ pascūt²
: dilectio spontanea nascit erga pastorē:
ita nos eciā si gratanter et fideliter be-
neficia dei suscipiam⁹: sine dubio dili-
gemus beneficiorū pbitorē deū et absq̄
vlla doctrina naturali quodā instinctu:
in ei⁹ concitamur affectū: si tamē sani-
tas nostre aīe pstō sit Interrogacio
Que sunt indicia in nobis esse charitate
dei Responsio Que dns docuit dicēs
Si diligitis me mādata mea seruate
Interrogacio Quid ē seipm̄ diligere
uel quō viciū suū agnoscat qui seipm̄
diligit. Responsio
Multa abusiue dicuntur: sicut et illud
qui amat aīaȝ suā perdet eam: et q'
odit aīaȝ suā in hoc mūdo in vitam
eternā custodit eam Philantus ergo
grece. dicitur qui seipm̄ diligit Intelli-
gi autē potest. qui talis ē hoc modo: si
ea que facit pro semetipso facit: eciam
si videantur seruidū mādatū dei esse que
facit Qui enī pro sua requie patitur
deesse aliquid necessitati: uel sibi uel
fratri: siue eorū que ad aīaȝ necessaria
sunt siue ad corpus: hic manifeste phi-
lantus est idē seipsū diligens dephen-
ditur cuius vici finis interitus
Interrogacio Quō apparet qui dili-
git fratrē sedm̄ mandatū dni: et quō
arguitur qui nō diligit. Responsio
Charitatis duo ista ppria signa sūt:
quū tristamur et grauiter ferim⁹ i his
in quib⁹ leditur ille quē diligim⁹: et
quū uel satagim⁹ ut nō fiat: vel gau-
dem⁹ si prouenerit aliqua ī quibus
vtilitas uel pfectus est eius qui diligit²
Beatus ergo est qui luget super eū qui
delinquit: cui⁹ videt vite imminere pe-
riculū: et gaudet pro eo qui proficit.
et suū lucrū deputat pfectus pximi
sui Si patitur vnū mēbrū copaciunt²
oīa mēbra: ꝙ vtiqȝ sedm̄ racionē cha-

ritatis christi dicebat: et si glorificatur
unum membrum congaudent omnia membra
Qui autem hunc habet affectum erga fra-
trem: certum est quod secundum charitatem dei di-
ligit proximum suum **Interrogacio**
Qui sunt inimici quos diligere iube-
mur: et quo diligimus inimicos nocentes
prestantes eis beneficia tantummodo: aut
eciam affectum exhibentes: et si possibile
est hoc fieri De inimicis diligendis

Capitulum lxxvi Responsio

Inimici proprium est ledere et insidi-
ari: et ideo omnis qui quoquo-
modo ledit aliquem inimicus dicitur
maxime autem hii qui peccant Isti enim quod
in se est ledunt diversis modis: et insi-
diantur: vel his qui se vident: vel his
qui simul vivunt Et quoniam ex corpore et
anima constat homo: secundum animam quidem dili-
gimus arguentes: commonentes: et omni mo-
do ad conversacionem eos provocantes.
secundum corpus vero prestemus eis beneficia
et misericordiam: et si indiget victum: quoniam
nemo dubitat: quoniam charitas in affectu
stat Quod autem possibile sit: docuit
dominus per charitatem dei patris: et per suam
obedienciam usque ad mortem: quam utique
pro inimicis adhuc et impiis nobis
sustinuit: sicut et apostolus testatur di-
cens Commendat autem deus suam charita-
tem in nobis quoniam cum adhuc pecca-
tores essemus christus pro nobis mor-
tuus est Sed et nos adhuc ipse cohor-
tatur dicens Estote imitatores dei si-
cut filii charissimi: et ambulate in dilec-
tione sicut et christus dilexit nos: et tra-
didit seipsum pro nobis hostiam et obla-
cionem deo Nunquam autem preciperet hoc
iustus et clemens deus: nisi utique eciam
possibilitatem nobis donasset In esse enim
hoc nostre nature dignoscitur: quum

eciam bestiis et animalibus erga eos qui be-
neficii aliquid prestiterint inest naturalis
affectus Quis autem tantum beneficii ami-
cis suis prestat: quantum nobis inimi-
cus noster: quum nobis causa beatitudi-
nis efficiatur illius de qua dominus dicit
Beati estis quum persequuntur vos et
exprobrant: et dicunt omne malum adver-
sus vos mencientes propter me Gaudete
et exultate: quoniam merces vestra mul-
ta est in celis **Interrogacio**
Quid est quod dicit apostolus Irascimini
et nolite peccare. Et sol non occidat
super iracundiam vestram: quum in aliis dixe-
rit: omnis amaritudo vel ira vel in-
dignacio tollatur a vobis De ira et
diversis eius speciebus **Capitulum lxxvii**
Arbitror in hoc loco **Responsio**
apostolum secundum imitacionem domini
hoc locutum fuisse Sicut enim in evange-
lio dominus dicebat: audistis quia dictum est
antiquis illud vel illud: et ipse addebat
dicens Ego autem dico vobis hoc vel illud
Ita eciam apostolus sic: quum prius memi-
nisset antiquitatis: per hoc quod dicat
Irascimini et nolite peccare: paulo post
addidit quod dixerat: et quod nobis con-
veniret et dicens Omnis amaritudo et
ira et indignacio et clamor tollatur
a vobis **Interrogacio**
Quid est locum dare locum ire. **Responsio**
Non resistere malo sed quod scriptum
est Sed ei qui percusserit te in dextram
maxillam: prebe ei et alteram et imple-
re omnia que sequuntur: vel illud Quum
persecuti vos fuerint in una civitate:
fugite in aliam Interrogacio
Que est differencia amaritudinis et
furoris et ire et indignacionis
Responsio Furoris quidem et ire diffe-
renciam puto constare in animo et in motu

: quia qui iraſcitur intra animū ſuū
adhuc viciū voluit : ſicut ꝯ hoc ipō
indicatur qđ dicitur : Jraſcimini et no
lite peccare Qui vero amplius fu
erit aliquid per motū gerit ſturor enī
inquit ſcđm ſimilitudinē ſerpentis·
vehemencius vero furore concitare irri
tacio nominatur Amaritudo aūt illa
illa eſt malicia in corde : que eſt arte
quadā cōponit' et armatur

Interrogacio

Quis eſt qui a dnō beatificatur pa
cificus C De pace quis ſit verꝰ pacifi
cus : et quō efficiamur ſicut pāruli

Capłm lxxvij Reſponſio

Qui ꝓpt aduitor ē ſcđm qđ dicit
apoſtolus · Pro chriſti legacione
fungimur tanq̄ꝫ ꝯ deo ꝯhortante :
per nos exhortamur : per chriſtū re
coliamur deo Et iterū Juſtificati igit'
ex fide : pacē habemus ad deū Jlla enī
alia pax repudiata ē a xpo dicente :
Pacē meā do vobis : nō ſicut h' mundus
dat : ego do vobis Interrogacio

Quomodo cōuerti quis poteſt et effici
ſicut infans· Reſponſio

Si tales fuerimꝰ ad doctrinā domini :
qualis ē infans indiſcendo : qui neqꝫ
cōtradicit : ~~neqꝫ racionēs a~~ doctoribus
neqꝫ rationes · et verba cōponit : aduer
ſū eos reſiſtens : ſed fideliter ſuſcipit
quod docetur : et cū metu obtemperat
ac acquieſcat doctoribꝰ Interrogacio

Domino dicente : Qui ſe exaltat hu
miliabitur : Et aplo precipiēte : noli al
tū ſapere Et alibi Arrogantes ſupbi
inflati Et iterū Charitas nō inflat'
Quis eſt elatus : et quis iactās : et ar
rogans : qui vero ſuperbꝰ : et quis in
flatus : uel quis tumēs

De diuerſis ſpeciebus ſuperbie et de
bona et mala gloriacione Capm lxxix

Elatus ē qui ſeipſū Reſponſio
effert pro his que forte recte uel pro
ſpere geſta ſunt : et per hoc magnus
ſibi videtur et elatus : ſecūdū illū pha
riſeū : qui et ipē inflatus dici poteſt·
Sicut eciā aplus corinthios arguit qbꝰ
dicit : et vos inflati eſtis Jactās aut
uel arrogans eſt ille qui nō acquieſcit
his que a patribꝰ ut a maioribꝰ inſtitu
ta ſunt pro vtilitate cōmuni : nec acqꝰ
eſcit verbis apoſtoli dicētis Ut idē ſapi
atis : et idem ſenciatis : ſed ꝓpriā quā
dā viā iuſticie ac ſanctitatis inquirit
Superbus vero ē· qui eciā nil vſquā in
ſe virtutis aut rectorū geſtorū habens
elatus eſt : et rectus videri vult plus
eſſe quā eſt Humilis aut' huic eſſe po
teſt eciā hic qui inflatus dicit' uł tumēs
· Scđm qđ aplś dicit Sed inflatus eſt
nichil ſciens Interrogacio

Quidē charitas nō dehoneſtatur
Reſponſio Sicut quis dicat de ſtatu
honeſtatis ſue nō deducit' Eſt enim
quedā ꝓpria honeſtas charitatis et
habitus eius atqꝫ ornatus : ille ſine dū
bio per quē ſingulas charitatis virtu
tes enumerat aplus : que ſingula ho
neſtates quedā eius ſunt et ornatus
Interrogacio Scriptura dicēte : noli
te gloriari neqꝫ loqui alta : et apoſtolo
cōfitente : Quia que loquor ſicut in in
ſipiencia in hac ſubſtancia gloriandi
Et rurſū factus ſū inſipiēs gloriando
Et iterū ipō dicente Qui gloriat' in do
mino glorietur Que ē gloriacio ī dnō·
et que eſt culpabilis gloriacio Reſpōſio

Apoſtoli quidē manifeſtū ē ꝓpoſitū
quod aduerſū vicia loquebatur Non
enī ut ſeipm̄ cōmendaret hoc dicebat :
ſed ut quorūdā arrogāciāqꝫ retunderet
Gloriacio ē in dnō : quū quis : ſi recte
egerit : nō ſibi ſed dnō aſcribit dicēs :
omiā poſſū · ſed in eo qui me cōfortat
xp̄us Culpabilis aute gloriacio dupliciter

racione dinoscit' uel sc̄dm quod dicitur
Quia laudatur peccator in desiderijs anime
sue: et qui gloriatur in malicia: qui po
tens est iniquitate Vel sc̄dm illud
Qui faciunt aliquid boni operis: ut vi
deantur ab hoīb9 et pro hoc ipso quod vo
lunt laudari: gloriantur in his que fe
cerunt Sed huiusmodi et omes sacrile
gi designantur: qui gratiā que a deo
data est ꝓpriam faciunt: et gloriā q̄ deo
debetur in semetipsis conuertere volunt
Interrogatio Qualē intelligenciam vel
prudenciā a deo petere debemus vel
quō eam possum9 promereri
De intelligencia a deo petenda et modo
ipsam promerendi Capitulum lxxx
Intellectus quidē quis sit Respō
ab ipso dn̄o discim9 per ꝓphetam
dicentē Nō glorietur sapiēs ī sapiencia
sua nec fortis in fortitudine sua nec
diues in diuicijs suis: sed gloriatur q
gloriatur in intelligendo et cognoscēdo
deū Et iterū per paulū apl̄m sic dicit
Sed intelligētes que sit voluntas dei.
Possum9 autē hoc modo illā ꝓmereri si
faciam9 illud quod scriptū ē Vacate et
videte quō ego sum deus Et si credam9
omē verbū dei esse verū Si enī inquit
nō credideritis nō intelligetis Interrogaō
Si dominus dat sapienciā: et a facie ei9
sciencia et intellectus est: et alij quidē
per spiritū datur sermo sapiencie: alij
sermo sciencie: quomodo increpat dn̄s
discipulos suos: quia et vos adhuc in
sensati estis et nō ītelligitis Responsio
Si quis scit voluntate dei volentis
omes hoīes saluos fieri: et ī agnicioē
veritatis venire: et studiū spūssc̄ti di
dicit gracia dei: iste cognoscit caritatē
intellectus: nō ex culpa eius descendere
qui dona distribuit: sed ex eorū desidia
qui infidelitate sua id suscipere nō me
rentur Et idcirco recte inculpat insi
piēs vel insensatus: qui veluti sole
orto claudit oculos suos ne videat sed
in tenebris ambulat Interrogacio
Si ab aliquo aliquid beneficij cōse
quamur: quō poterim9 et dn̄o digne
et integre gracias agere et ei qui bene
ficiū contulit quali mensura vtrique debem9
in vtroque Responsio
Si deū omniū auctorē bonorū: et co
ditorem esse credamus: eū vero ꝑ quē
boni aliquid cōsecuti sum9 ut ministrū
dei gracie et muneris agnoscam9
Interrogacio
Quid est dignū et sanctū quod greci
osion dicunt: et quid ē iustū
De quorūdā nominū differencia: et
de nonnullis scripture dictis: quid sig
nificet Capitulum lxxxi Responsio
Osion quidē: id est sanctū arbitror
quod decet et debetur ab inferiori
bus deferri superiorib9: secundū hanc ipam
racionē que ab eminencioribus videtur
Iustū aūt hoc quod pro operis merito
vnicuique retribuitur Et illo quidē ab
alio optinēdū quoque indicat obsequium.
in hoc vero tam boni quā mali desig
natur retribucio Interrogacio
Quō dat quis sanctū canib9 et mittit
margaritas ante porcos: aut quomodo
accidit illud quod additur ne forte co
culcent eos pedibus: et conuersi disrum
pant nos Responsio
Manifeste apl̄us nobis tradidit ex
his que aduersus iudeos dicit Qui
in lege gloriaris: per preuaricacionē
legis deū inhonoras Iniuriā ergo hanc
quā per preuaricacionē verbo dei infer
re dicitur dicuntur hi de quib9 sermo
est: ꝑhibet hic et abdicat dn̄s Et quia
euenit ut infideles et nō credentes quū
vident nos preuaricari mandata co
temptū habeant religionis et doctrine dn̄i

: et corporis arguuit nos : que ſūt ſcrip
ta in lege nr̄a : ac velut incepat et eſſi
ciat et exprobrat cōſitantes tanq̄
legis nr̄e transgreſſores Interrogacio
Quid aliqn̄ quidē dn̄s phibet ſacc̄u
lū uel peram ī via : aliquādo dicit :
ſed nūc qui habet ſacculū tollat ſimi
liter et perā : et qui nō habet gladiū
vendat tunicā et emat gladiū
Responſio Hoc explanauit ipe dn̄s
dicēs : quia oportet adhuc cōpleri in
me quod dictū ē : quia cū iniquis
deputatus eſt ſum Deniq̄ poſtquā
cōpleta ē phecia de gladio ait ad pe
trū : cōuerte gladiū tuū in locū ſuū :
omnes qui acceperint gladiū gladio
peribūt : ita ut nō videatur precepti
eſſe quod dicit : nūc qui habet ſaccū
lum tollat ſimiliter et perā : ſed potius
phecia predicentis dn̄i : quia futuri
erant : ut apoſtoli obliti gracie dn̄i
et legis eius aſſumerent Quod aūt vi
detur quaſi imperatiuo modo dic[tū]
poſitio accipitur : hec verbi figura
in ſcripturis pheticis ſatis frequēter
inuenitur Sicut eſt illud fiant filij
eius orphani : et diabolus ſtet a dex
tris eius : et multa ſīlia Interrogacio
Quid ē panē ſubſtantiuū da nobis
hodie : quod in oracione dñica iube
mur dicere. Responſio
Qum operantes manib9 memores ſu
mus dn̄i dicentis : nolite ſolliciti eſſe
anime veſtre. quid manducetis aut q̄d
bibatis et apoſtolo precipiente opera
mini ut habeatis unde poſſitis pſta
re neceſſitatē pacienti : id ē quū non
ad prios vſus : ſed pro mādato dn̄i
operamur Qm̄ dignus ē operari9
mercede ſua : tūc ſubſtātiuū panē :
id ē qui ad vitā quottidianā ſubſtā
ciē confert a dn̄o poſcim9 : et nō [ſemel]
a nobis preſumim9 : ſed ut neceſſitati
inquātū ſufficiat ſatiſfaciat : et agnoſ
camus eū qui ſufficienciā preſtat
Interrogacio Si volenti accedere ad
ſorores oportet indulgere : an certis
quibuſq̄ perſonis et temporibus : vel
quō vidende ſūt ſorores De acceſſu ſo
rorū Capl̄m lxxvij Responſio
De his ſuperius iam ſufficiēter dixi
mus. quia nec vir ad virū accede
re vitiūq̄ ſine cauſa ex arbitrio ſuo uel
poteſtate debet : ſed cū omni obſerua
tione probante eo qui preeſt : id ē ut
uel proſit quis et quē vidit q̄d pficiat
opere : quātomagis erga mulieres id
obſeruari cōuenit maiora cautela.
Si quis ergo meminit dn̄i dicentis :
quia de oī ſermone ocioſo reddetis ra
tionē in die iudicij : timebit ī oī nego
cio hanc ſentēciā Requieſcēdū ē enī
et ſancto aplo dicenti : ſiue manducetis
ſiue bibatis : ſiue aliquid aliud faciatis
oīa cū gloria dei facite Et iterū Oīa
ad edificacionē fiat Nichil ergo ocioſe
uel inutiliter agendū ē : ſed certus q̄s
et certo tempore : et certo in loco : et
certis pſonis : uel apparere uel loqui
debet : ut excludatur oīs nefanda ſuſpi
cio : et ſeruem9 nos ſine offenſione eſſe
apud om̄es et ad edificacionē fidei
vniuiq̄ apparere Sed certus ſolus ad
ſolā ſuā accedere nulla religionis racio
permittit Melius ē enī duo quā vn9
ſimul enī et fidelius ē et tucius res
geritur : etenī vhe ſoli : quia ſi ceci
derit. nō ē qui erigat eum Interrogacio
Interrogacio Si quis habet aliquod
viciū quod corrigi nō poteſt : et fre
quēter notatus in peius proficit. ſi
expedit illū intermitti De his qui
ſepius correpti nō emedatur Capl̄m
lxxviij Responſio

Et de hoc alibi iam diximus: quia
oportet peccantes corripere pacien-
ter: secundum eum quem supradiximus modum
a domino propositum. Quod si non sufficiat ei
ad emendacionem sicut illis de corinthio
obiurgacio hec que fit a pluribus:
gentilis et relinquo et publicanus habe-
ri debet qui eiusmodi est: quia ei par-
cere quem dominus condempnauit: nulli tutum
est: maxime cum dominus dicat: expedit
unicuique: ut unum oculum aut unam ma-
num aut unum pedem perdat: et ita in-
troeat in regnum: quam dum parcit uni ex
his membris: totum corpus mittatur in ge-
henna ignis: ubi est fletus et stridor
dencium. Sed et apostolus de his ipsis testa-
tur dicens: quia modicum fermentum to-
tam massam corrumpit. Interrogacio
Si quis contristatur quod ei non permittitur fa-
cere id quod non potest apte et recte facere:
si debemus ei permittere. Responsio
Et de his quidem iam dictum est in multis
quod propria uoluntate nulli quicquam permitten-
dum est: sed iudicio et probacione multo-
rum: uel horum qui probant. Cui autem non
obtemperat: hic sentenciam presumpti et con-
tradicentis excipiat. Interrogacio
Quomodo debent fratres infirmitates in-
firmiorum portare. De portandis inui-
cem infirmitatibus. Capitulum xxxiiii
Responsio
Portare est tollerare et cu-
rare secundum quod scriptum: Ipse in-
firmitates nostras tulit: et egritudines
nostras portauit. Non ut ipse in semetipsum
susciperet infirmitates: sed quod abstu-
lit eas ab his quibus erant et cura-
uit eos. Itaque ergo in hoc penitencia inter-
ueniente curabuntur infirmiores ex con-
stancia et integritate fortiorum: qui di-
cuntur portare idem exportare et auferre
infirmitatem eorum qui inualidi sunt.
Interrogacio Quid est inuicem onera
uestra portare: et quam legem Christi adimplebi-
mus hoc facientes. Responsio
Hoc superius est quod superius expla-
nauimus: grauius enim sunt onera et pec-
cata que trahunt animas in profundum infer-
ni: que a nobis inuicem auferimus et por-
tamus: id est exportamus ad confessionem
prouocando eos qui peccant. Portare
autem pro auferre et exportare consuetudo
est et rurum prouincialium dici: sicut et ego
ipse audisse me memini. Legem autem Christi
replere illius qui dixit: Non ueni uoca-
re iustos: sed peccatores ad penitenciam.
Interrogacio. Domino dicente nobis oran-
dum esse: ut ne intremus in temptacionem:
Si oportet nos orare ne accidant nobis
dolores corporales: uel si inciderimus
in eos quomodo oportet fieri. ~~Responsio~~
De temptacionibus in quibus orandum est
Capitulum xxxv Responsio
Non distinxit temptacionum qualitatem:
sed generaliter precepit orandum esse:
ne intremus in temptacionem. Si uero inci-
dimus: ut det nobis exitum euadendi et
ut sustinere possimus a domino posci oportet:
ut possimus implere quod dictum est: quia qui
perseuerauerit usque in finem hic saluus erit.
Interrogacio Quis est aduersarius
noster: et quomodo ei consentire debemus dum
sumus in uia. Responsio
Tunc specialiter dominus eum qui aufert a
nobis aliquid: uel auferre conatur: ad-
uersarium nominauit. Consencimus autem si
seruemus preceptum domini dicentis: Si quis
autem uoluerit tecum contendere in iudicio:
et tunicam tuam tollere: dimitte ei et pallium:
quod et in omnibus obseruari oportet.
Interrogacio
Si bonum est statuere ad certum tempus
uerbi causa: se a tali cibo uel a tali potu:
domino dicente: Non ut faciam uoluntatem
meam: sed eius qui misit me patris.
De diffinicione in agendis et si semel

semel statuta impleri debet Ca^m lxxxvj
Omnis huiusmodi diffi Responsio
nicio cōgrua quod sciens dauid dice
bat Iuraui et statui custodire iudicia iusti
cie tue: nō me voluntatis Interrogacio
Si quis voluntate peccauerit cōdempnatur:
an ille qui per ignoranciā et veritatē fuerit
aliquid locutus Responsio
Iudiciū dnī in his qui per ignoranciā pec
cant: manifestū ē quū dicit Qui nescit
et nō fecit: digne plagis vapulabit paucis
Vbiqꝫ tamē digna gesta penitencia: spem
psumat Interrogacio
Si quis cogitauerit tantū facere et nō fece
rit: si et ipē mēdax iudicandus est.
Responsio Si secundū mandatū est quod
cogitauit ut faceret nō solū ut mendax:
sed ut contemptor a dnō condemnatur
Interrogacio
Si quis pueniens fuerit ut diffiniat agere
aliquid eorū qui nō placet deo. ꝗ oportet
magis irritū reuocare. quod male fuerit
diffinitū: an timore eo ne mēdax sit im
plere peccatū. Responsio
Quū apostolus dicat: nūquid ex vobis
ipsis idonei sumus cogitare aliquid quasi
ex nobis Et dns nichil omnino Quia non
possū a meipsō facere quicquā Et iterum
Verba que ego loquor vobis: a meipso
nō loquor Et in alio loco Descendi de celo
nō ut faciā voluntatē meā: sed eius qui mi
sit me patris Penitenciā debet agere pri
mū: quia aliquid temere diffiniuit quod
cūqꝫ fuerit quod diffinitū est: ne ipā qdē
bona ꝓpria auctoritate facere oportet: multo
aūt magis ea que nō placent deo statuere
nō licet Quia oportet irrita reuocare ꝓ
quecūqꝫ ꝓsumpcione contra mādatū dei
statuuntur Manifeste ostenditur in apto
petro qui temere quidē statuerat et dixe
rat Nō lauabis michi pedes in eternū
Audiuit aūt a dnō. diffinita sentencia Ra
si nō lauero tibi pedes: nō habebis partē
mecū Statim vero mutauit diffinicionē

suā et ait Dnē nō tantū pedes: sed et
manus et caput Interrogacio
Si cuius cui cōmissa ē dispensacio eor
que offeruntur dnō: necessitatē habet
implere mādatū illud quod dicit Omni
petenti te da: et eū qui vult mutuū
a te sumere nō auertas ¶ De distribu
cione rerū et dispensacione Captm
Hoc quod dictū lxxxvij Responsio
est: omni petenti da: et volentem
mutuari abs te: nō auertes: quasi ten
tacionis habet locū: sicut ex consequentibus
demōstratur Propter malos enī preceptū
est: nō principaliter. sed quod ī necessi
tate fieri debeat Principale enī preceptū
dnī est Vende oīa bona tua et da pau
peribus Et iterū Vendite bona vestra:
et facite misericordiā Nō ergo aliis de
legatū est uel deputatū in alios defer
ri: nō est absqꝫ discrimine dnō dicente
Quia nō sū missus: nisi ad oues pdi
tas domus israhel: et quia nō ē bonū
sumere panē filiorū: et mittere canibus
Sed et deipso debes iudicare qd iustū ē
Interrogacio Quod si frater nichil
habens ꝓpriū. petit ab aliquo hoc ipsū
quo vestitus est: quid debet facere
maxime si nudus est ille qui petit
Responsio Siue nudus siue malus idē
siue necessitate patitur: siue fallit: siue
quid aliud est: semel dictū ē: Quod
dare uel accipere nō ē omnī: sed solius
illius cui cōmissū est istud officiū Qui
vtiqꝫ cū oī ꝓuidencia et cautela huius
modi dispensacionē debet implere: ut
possit vnusquisqꝫ in eo quod vocatus est
permanere Interrogacio
Quomodo potest quis sine charitate tanta
fidem habere: ut mōtes transferat: aut
substanciā suā diuidat: et corpus suū
tradat ut ardeat. De fide sine cha
ritate quomodo habeatur. et de quibusdā
aliis breuiter Captm lxxxviij

Si memores sum⁹ dni dicentis: faciūt enī oīa ut videātur ab hoīb⁹: sed et illud illis dicentib⁹ quid respondit Dne nōne ī noīe tuo demonia eiecim⁹: et in tuo noīe virtutes multas fecim⁹ tū ait ad eos: nescio vos unde sitis Nō quia mēti sunt: sed quia dei grā abusi sunt ad ꝓprias voluntates: qd utiqꝫ alienū est a caritate dei Si ergo hoc meminerim⁹: facile aduertim⁹ que dicta sunt Quod aūt graciā dei vel donū eciā indigni accipiat: nō est nouū aut mirū Deus enī et in tēpore hoc benignitatis et paciencie. eciā solē oriri iubet sup bonos et malos Interdū aūt eciā ad ꝑfectū eorū qui adhuc infideles sūt: et gloria ei⁹ multiplicatur: sedm qd dicit aplus Quia quidē ꝑ inuidiā et contencionē qdā autē ꝓpter bonā volūtatē xpm annūciant: et addidit dicēs Verūtamen omnino siue occasione siue volūtate xpus annūcietur: in hoc ego gaudeo Interrogacio Quis dicit abscondere talentū: et propterea condenatur Responsio

Quicūqꝫ graciā dei detinet et assumit in suis usibus. et nō ad eorū utilitatē iste tanqꝫ deo occultati talenti crimine condenatur Interrogacio

Quid ē immundicia et impudicicia Responsio Immūdicia quid est lep ostendit Hoc enī noīs vsū sup his qui inuiti naturalē necessitatē vtebantur: sicut hoīes pati consueuerūt Impudicicia vero michi videtur esse: quū quis naturalē libidinis motū impudencius et inuerecundius contrat et inuitat

Interrogacio

Quid est ꝓpriū furoris: et quid ē ꝓpriū indignacioīs iuste: et quō aliquocies quasi ab indignacioē incipientes inuenimur decidere in furorem

De furore et indignatione: et de bono affectu corripiendi Cam lxxxiv Responsio

Furoris quidē ꝓpriū est viciacio aīe mala meditātis aduersū eū qui se concitat et irritat Indignacionis vero iuste est peccātē corripere eo affectu vel ꝓposito quo auertim⁹ a peccatis: et quod displicet nobis quod nō rectū gestū est Quod aūt interdū a bono incipiens anima decidit in malū: nichil mirū est multa enī inuenies huiuscemodi: propter quod reminiscere sancte scripture dicētis Juxta iter scandalū posuerūt michi Et iterū Nisi enī quis legittime certauerit: nō coronabitur Et ideo in oīb⁹ obseruanda est rerū varietas. mens. vita. tempus. et ordo: quia ex aliqua horū causa accidit ut quod videtur bonū: id inueniat' malū Interrogacio Ex quib⁹ fructib⁹ probari debet is. qui ex affectū arguit fratrē peccantē Responsio Primo omniū ex eo quod ꝓpiciū est: si cū misericordia rem gerit: et est in eo id quod dicit aplus: et si patitur vnū mēbrū: compaciūtur oīa menbra Vel illud Quis infirmatur: et ego nō infirmor Quis scandalizatur. et ego nō vror. Tu deinde si in eū peccato similiter affligitur et contristatur erga eos qui peccat Vel si in se delinquat aliquis. vel ī aliū similiter contristatur et luget: et si arguens obseruabit illā regulā quā domin⁹ posuit: id ē ut vel inter se vel ipm solū: vel in alio vno aut duob⁹ adhibenda Sup oīa autē: si obseruat quod dixit apostolus hoc ē cū omni paciencia Interrogacio Si oportet qui ingrediūtur ad fratres statim artificia discere Responsio Qui preest probet Interrogacio Si qs nō ex desiderio corrigendi fratres: arguat eū qui delinquit: sed sui vicia cōplendi grā. quomodo oportet et hunc corrigi: si post multā cōmonicionē in eisdē ꝑmaneat Responsio Iste velut suis comodis ꝓspiciens et priuatus desideras notetur: et

a.

emendacionis ei modus conſtitucionum
diſciplinis intimetur. Quod ſi per-
manſerit in obſtinacione: manifeſta eſt
eorum ſentencia: qui non penitent pro delicto
Interrogatio Qualibus correpcionibus
oportet uti inter fratres ad emendacio-
nem eorum qui delinquunt Reſponſio
Hoc ſit in iudicio poſitum eorum qui pre-
ſunt: uel quanto ipſe tempore: uel quo
quali modo corrigi debeat: quia et etas
et erudicio multam facit differenciam

Interrogatio

Si in omni peccato ſuo ſecundum cogitacionem:
ſiue ſecundum verbum: ſiue ſecundum actum: ſatan
in cauſa conueniat dici. De occaſio-
nibus quibus ex nobis ad nos decipien-
dos abutitur inimicus Capitulum lxxix
Responsio
Generaliter arbitror
quod ſatan ipſe per ſeipſum cauſam
peccati exiſtere nulli poteſt: ſed morbus
animi noſtri: ſiue naturalibus ſiue
ex uicio conceptis abutitur ad volun-
tatem malicie ſue: et nostris morbis nos
ſi forte non vigilamus: tradit in hoc
quod ipſi gratum eſt: id eſt in peccatum Natu-
ralibus ergo morbis nostris abutitur:
ſicut illud quod in domino facere conatus
: cum ſenſiſſet exhaurire: et ait ad
eum Si filius dei es: dic ut lapides iſti
panes fiant. Morbis autem ex uicio con-
quiſitis abutitur: ſicut fecit in iudam:
quem cum cupidum vidit: et auaricie mor-
bo egrotantem: abuſus hoc vicio uſque ad
proditionis domini ruinam: obtriginta argen-
teorum lucrum eum pertraxit. Quia autem
mala ex nobis oriuntur. manifeſte
oſtendit dominus dicens: quia de corde ma-
lo procedunt cogitaciones male et reli-
qua. Hoc autem accidit hiis qui per ne-
gligenciam inculta et ſqualencia natu-
ralium in ſe bonorum ſemina relinquunt.
Sicut ſalomon ait Quia ſicut agri

cultura: ita vir inſipiens: et ſicut vinea:
ita homo cui deeſt prudencia: et ſi re-
linquens eam fiet deſerta: et aſcendet in
ea ſpine et erit derelicta. Huic ergo anime
que ex huiuſcemodi negligencia ſqualuerit:
et in deſertum venerit: conſequens eſt ſuſcipere
illam ſentenciam que dicit: ſpine et tribuli
oriuntur in ea: et pati illud quod ſcriptum
eſt Exſpectaui ut faceret vuas: et fecit
labruſcas. De qua dixit: plantaui vi-
neam ſoreth. Et nunc merito dicitur ad eam
quod dictum eſt per ſiue domini hieremiam a domino
dicente Ego plantaui te vineam fructiferam
totam veracem: quomodo conuerſa es in ama-
ritudinem vitis aliene. Interrogatio
Si quis relinquens fiſcalia debita intret
ad fratres: et parentes eius pro ipſo
conueniuntur et turbulentur: ſi non affert
culpam aliquam: uel hiis qui eum ſuſcepe-
runt: uel ipſi illi qui ita gerit
De his qui ſecularibus negocijs ad con-
uerſionem veniunt Capitulum xci Reſponſio
Dominus noster ieſus christus
hiis qui eum interrogauerunt: ſi licet
dare cenſum ceſari aut non: oſtendit in-
quiens michi numiſma cenſus Cuius yma-
ginem habet et ſubſcripcionem: Cum autem
dixiſſent ceſaris: inquit dicens Reddite
que ſunt ceſaris ceſari: et que ſunt dei deo
Ex hoc manifeſte docemur: quod hij obno-
xij ſunt tributis ceſaris: apud quos in-
uenitur cenſus ceſaris et imago Si quis
tale etiam iuſte veniens ad fratres ſecum
detulit: obnoxius eſt ad ſoluendum debitum
Si vero omnibus derelictis in manibus propinquo-
rum abſceſſit: nullus uel ipſi uel fratribus
ſcrupulus debet exiſtere Interrogacio
Si oportet eum qui preeſt ei que ſorori-
bus preeſt loqui aliquid quod ad edi-
ficacionem fidei pertineat virginibus
De modo quem ſeruare debet is qui preeſt
ſororibus et maxime circa confeſſionem

Capl̄m xiij Responſio

Et quō ſeruabit pceptū illud apl̄i dicentis: Om̄ia vr̄a honeſte ſcd̄m ordinē fiant Interrogacio

Si conueniet eū qui preeſt · cū eā que ſororib9 preeſt frequēter loqui: et maxime ſi aliqui de fratribus ledunt:

Responſio Apoſtolo dicente: et quid enī libertas mea: iudicet' ab aliena conſciencia: et bonū eſt imitari eū dicētē Quia nō vſus ſū poteſtate mea ne ne offendiculū aliquod darē in euāgelio xpi. Et quātū fieri poteſt · rarius vidēde ſunt: et brevius ē ſermocinacio facienda

Interrogacio

Si oportet cū ſoror aliqua cōfitetur qđcūqz delictū ſuū presbitero: etiā matre monaſterij adeſſe Responſio

Honeſtius michi videtur eſſe · et religioſius: ut per ſeniorē mrē presbiter ſi quid illud videtur ſibi ſtatuat: et modū et temp9 penitencie ſibi imponat ad emēdacionē eius: quā corrigi deſiderat a peccato Interrogacio

Si oportet turpia geſta confiteri uel obſcena uerecundius annūciare oīb9 aut certiſ quibuſlibet a quibuſcūqz

Responſio Confeſſio peccatorū hanc habet racionē: quā habet uuln9 aliqđ corporis uel paſſio · que medico demōſtranda eſt. Si ergo nō oīb9 quis vicia vel vulnera corporis ſui reuelat: ſed his tantūmodo qui ſunt periti: et teſtimoniū habet et cure ac medele diſciplinā: ita cōfeſſio peccatorū fieri debet apud eos tantūmodo: qui curare hanc her preualent: et emēdare ſcd̄m qđ ſcriptū eſt Vos qui fortiores eſtis: infirmitatē infirmorū portate: hoc eſt auferte et exportate per curacionē

Interrogacio

Si ignorāte matre ſeniore: presbiter precipiat aliquid fieri ſororibus: nūqđ recte indignatur mater ſenior

Responſio Etiā recte cui dubiū: quoniā ille male agit Interrogacio

Si poteſt impedire ſancti hominis ſathanas: quia ſcriptū ē Ego quidē paul9 · ſemel et bis impediuit me ſathanas: De impedimentis que nob̄ poteſt demō inferre Capl̄m xiiij

Operū que in domino Responſio geruntur: quedā quidē pposito et iudicio animi efficiuntur: quedā etiā per corpus adimplentur id eſt uel labore uel paciencia corporis Quecūqz igit' in aīe pposito conſiſtūt: hec impedire nullo modo poteſt ſathanas Ea vero que etiā miniſterio corporis adimplentur: frequēter ē permiſſione tamē dei cū impediri poſſint · ad probacionē eius qui impeditur: ut appareat ſi a bono pposito · nequaqz per huiuſmodi impedimēta mutatur Sicut hij qui ſupra petrā ſeminati dicūt' qui primo quidē audientes verbū cū gaudio ſuſceperūt Facta aūt tribulacione uel perſecucione cōtinuo receſſerūt: Sed certe ſi permanerent in bonis: maioribus premijs digni ſunt quaſi qui in certamine vicerit ſicut et ipē ~~frequenter~~ aplus quū frequenter pponiſſet romā pficiſci et phibitū ſe fatetur: tamē nō receſſit a pposito: uſqzquo qđ pponuerat compleret. Sed et ut pacienciā habeat ſicut et ſanct9 iob qui tanta a diabolo paſſus ē: et cogente loqui aliquid impie aduerſ9 deū: in nullo penit9 ſermone ī ſermone quidē regulā pietatis exceſſit ī quo min9 ſentiret contraria de deo: ſicut ſcriptū ē Quia ī his omnib9

nō peccauit iob labiis suis: neqȝ stul-
tū aliquid contra deū locutus est

Interrogatio

Quomodo fit anim⁹ in presenti se-
culo stult⁹ De bona stulticia in hoc
seculo Capl̄m xvii Responsio

Si timeat sententiā dn̄i dicentis
Ve hiis qui prudentes sūt apud se-
metipos: et in cōspectu suo sapiētes
Et imitetur eū qui dixit Ut iumentū
factus sū apud te: et ego semp tecū
Et omnē arrogancia prudencie ab-
iciens. nō prius credat sensib⁹ suis
inesse aliquid boni. quā mandato dei
illuminetur: et intelligat quod est
quod placeat deo: siue in ope siue in
verbo. siue in cogitacione: secundum
qd apostolus dixit Confidenciā aut
talē habem⁹ in xpo ad deū: nō quia
a nobis idonei sum⁹ cogitare aliquid
a nobis quasi a nobis: sed sufficien-
cia nostra ex deo est Cui ē honor et
gloria in secula seculorū Amen

Expliciunt instituta monachorum
Sancti basilii cesariensis episcopi

Hec sunt que a rufino translata in-
ueniuntur Vel pocius que no-
bis in presenciarū huic operi inserē-
da occurrere potuerūt Ceterū que
in suo fonte apud grecos habentur:
multo maiora: multoqȝ exactiori di-
gesta ordīe cōprobantur Que tamē
et ipsa cū aliis eiusdē basilii diuer-
sis tractatib⁹ nostro monacho inter-
prete prope diē e fauente deo latinus
dabitur

Sub regula sancti basilii militāt oēs
monachi orientales siue greci In
occidente etiā sub ipsa fuisse dicūtur
Carmelite et quidē armenii nūn-
pati: qui modo alii sub aliis institu-
cionib⁹: alii sub regula beati augu-
stini degere affirmantur

Incipit epistola Sancti basilij episcopi de forma honeste vite

Basilius Gregorio salute. Agno//
ui litteras tuas: ut qui amicoru̅
filios congenita qua̅ pre se ferunt
parentu̅ simulacione solent recognoscere̅
Nam quod ais: situ̅ quelibet loci atqꝫ
apparatu̅ minꝰ habere momenti qua̅ ut
possit animu̅ tuu̅ ad nobiscu̅ conuenien//
du̅ illicere. priusqua̅ de modo et more
nostro atqꝫ instituto vite aliquid ad//
discas: Fuit ea p̄fecto tua tueqꝫ me̅tis
altitudine digna cogitacio que cuncta
simul presencia ad ea̅ beatitudine̅ que
nobis in p̄missione seruatur conperta
nichil estimat. Ego vero que quide̅ ipe
in hac solitudi̅s extremitate die noctuqꝫ
degens facio: quo minꝰ scriba̅ verecu̅dia
detineor. Nam reliqui equide̅ urbana̅
co̅moracione̅ ut innumerabiliu̅ maloꝝ
causa̅: meip̄m vero nec du̅ relinque̅re potui
Sed eis similis sum qui in mari preuaui//
gacionis imperitia herent semp̲ et fluctu//
ant semp̲: et pereuntibus simillimi sunt
Cum nauis indignater magnitudi̅ tanqꝫ
ingentes illos motus concitauerit: atqꝫ
se inde uel ad lembu̅ uel ad cimba̅ trans//
ferentes vbiqꝫ titubant heret nauseant
Consequitur eni̅ illos vbiqꝫ formido atqꝫ
bilis. Tale quidda̅ et nos patimur quippe
vicia perturbacionesqꝫ familiares circu̅
ferentes in eisde̅ vbiqꝫ turbis atqꝫ tumul//
tibus sumꝰ. Itaqꝫ paru̅ ex ista solitudine
p̄ficimꝰ. Ea tame̅ que ad eius co̅sequenda
vestigia: qui nos ad salute̅ instruxit facie̅//
da erant. Si quis eni̅ inquit vult post
me venire: abneget semetip̄m et sequat̄
me. Hec fere ista sunt. Enitendu̅ in primis
atqꝫ instituendu̅. ut animi quies habeatur
Ut eni̅ oculus qui iugiter circu̅agitur et
nu̅c quide̅ ad transuersa porrigitur nu̅c
vero ad superiora atqꝫ inferiora conuertit̄
quod subiectu̅ est certius intueri no̅ valet
sed affigendus obtutibus est ei quod cer//
nere cupio: si plane atqꝫ penitus inspi//
cere curas. Ita me̅te quoqꝫ ho̅is mille cu//
ris seculi attracta̅ atqꝫ distante̅ i̅possibile
est certius veritate̅. Ceteru̅ eu̅ qui nec
du̅ vinculis co̅iugalibus obstrictus e̅ co̅//
cupiscencie ferventes et effrenati motus
amoresqꝫ quida̅ insani turpesqꝫ sollicitat.
At eu̅ qui ia̅ uxori coniunctus e̅. aliꝰ quida̅
curaru̅ tumulꝰ excipit. Si desint liberi
desideriu̅ suu̅ co̅mouet. Sin vero illi habe//
antur urgent educandoru̅ cure: uxoris
studia. domꝰ diligencia: famulie regime̅
tabularu̅ dispendia: aduersus vicinos
terrores p̲ nephas quesiti: iudicioru̅ con//
tenciones: mercature pericula: agricul//
ture labores. Et ne multa: dies quoqꝫ pro//
prias cure offendit tenebras: noctesqꝫ pre//
terea diurnas assume̅tes curas eisde̅
imaginibꝰ decipiunt me̅te̅. Veru̅ eni̅ hoꝝ
omniu̅ fuga vna est: si quis seculu̅ dere//
liquerit. Nudu̅ vero relinquere vite e̅st
no̅ extra illu̅ corporaliter fieri: sed animu̅
a corporis co̅munione et co̅miseracione se//
iungere: fieriqꝫ sine domo: sine ciuitate
sine sodalicijs: sine predijs sine villis:
sine re p̄pria: sine negocijs. sine substa̅//
cijs. sine co̅mercijs: imperitu̅ humanaꝝ
doctrinaru̅: paratuqꝫ corde suscipere di//
uini magisterij formas. Porro cordis pre//
paracio e̅ doctrinas dedisc̄ere que illud ex
corrupta co̅suetudi̅e prius occupauerat: penitꝰ
dediscere. Ut eni̅ scribere in cera nemo p̄t
nisi prius inductas figuras ante deleuerit:
ita nec ani̅e quide̅ diuini magisterij formas
imprimere quisqꝫ poterit: nisi eas quibꝰ ex
co̅suetudi̅e fuerit imbuta. ex ea prius extir//
pare studuerit. Maxima igit̄ ad hec asse//
quendu̅ co̅moditate̅ nobis solitudo largit̄
que co̅mitigatis atqꝫ consopitis vicia nobis in//
festa: rei ocu̅ aptissimu̅ racione tribuens
ea penitus ex ani̅o rescindendi. Sicut eni̅
fere belue: si prius leniter demulceantur
facile vincuntur: ita co̅cupiscencie et iracundie
et timores et tristicie venenata mala ani//
mi si fuerit delinita per quiete̅: neqꝫ iugi
irritacio̅e concitata i̅ferocia̅: facilꝰ racio̅is
virtute superant̄. Erit igitur locꝰ eiusmoi
qualis et noster est: ei hominu̅ co̅mixtio//
ne segregatus: ne a quoqꝫ extraneo ex//
ercitacio̅s interrupatur assiduitas. Pietas

aut exercitatio diuinis cogitationibus
enutrit animam. Quid igitur beatius atque
felicius quam angelorum choros in terra imi-
tari. Mox quod erumpente luce ad oratio-
nis studium occurrere: hymnisque et canticis
honorare creatorem. Tum vero clarius sole ra-
diante conuersum ad opera: ubique oratione
comitante hymnis quoque tanquam sale condire
ministeria: letum quippe et serenum statum
animi solacia hymnorum largiuntur. Initium
itaque mundationis animi quies est: atque sile-
tium cum neque lingua loquitur humana: neque
oculi colores speciosos corporumque concinni-
tates circumspiciunt: neque auris rigorem ani-
mi soluit audiendis canticis ad voluptatem
factis vel verbis scurrarum ac ridiculorum
hominum: quod unum omnium maxime solet ani-
mi robur dissoluere. Mens enim que nec ad
exteriora diffunditur, nec rursus ad secu-
lum per sensus attrahitur: redit quidem ad seipsam
vero conscendit ad dei speculationem: ac ipsius
interius exteriusque illustrata pulchritudi-
ne: naturam quoque ipsam obliuiscatur: cum
neque alimentorum cura: neque ad indumentorum
sollicitudinem attrahitur: sed ocium a curis
omnibus terrenis ac fragilibus agens: omne studium
suum cunctaque opera ad conquirenda sempiter-
na bona confert sollicita quo nam modo af-
assequatur pudiciciam et fortitudinem: iusticiam
quoque atque sapientiam virtutesque reliquas:
queque his velut principalibus subdistincte
conuenientissime singula vite officia imple-
re suggerunt homini solerti atque studioso.
Maxima vero inueniendi officii via est
perpetua diuinarum scripturarum meditatio.
Denique in his gestorum insignium inueniun-
tur preclara monimenta: viteque beatissi-
morum hominum conscripte traduntur: que velut
imagines quedam animate celestis conuersatio-
nis preposite sunt admirandi. Itaque in quo
se quisque minus habere persenserit: illi
perseueranter incumbere tanquam ex communi-
quadam taberna medicine aptissimum lan-
guori suo reperiet medicamentum: et is quidem

qui amans fuerit pudicitie atque studiosus
sancti ioseph historiam iugiter reuoluens: ab
ipso castitatis actus insignes edocebitur: quem
illum non tantum voluptatibus non indulsisse: verum
virtutum intentissime studuisse comperiet.
Fortitudine quoque atque tollerancia imbuetur
a iob quem quum prior omnibus vita prioresque copie
in contrarium decidissent: effectusque in momento
temporis effectus pauper ex diuite: orbatusque
qui cum liberis fuerat ornatus: non modo idem
perseuerauit qui antea fuerat rigidum
ubique et inflexum seruans animi robur: verum
ne amicis quidem qui ad consolandum vene-
rant insultantibus, et impetum in illum facien-
tibus, atque dolores eius cumulantibus
irritatus est. Rursus perspiciens quispiam quo
nam modo mitis idemque magnanimus fiat
ut ira quidem aduersus peccatum: modestia
vero ad homines vtatur: inueniet dauid for-
tissimum illum quidem: rebusque in bello fortiter
gestis illustrem: mitem vero atque immobilem
in referendo inimicis talionem. Huiusmodi
quoque moyses ille fuisse perhibetur: qui furo-
re quidem ingenti aduersus eos qui in deum
peccauerunt concitatus est: clementi tamen
atque tranquillo animo conuicia in se atque ma-
ledicta sustinuit. Prorsus autem ut pictores
industrii quum ex imaginibus imagines
ad unguem (ut dicitur) exprimere nituntur
frequenter ad exemplar aspiciunt liniamenta
ex illo omnia ad suam artem suo opere transfer-
re molientes: Ita ei qui se cupit esse
omnibus partibus virtutis ornatum atque perfectum
tanquam ad statuas quasdam animatas
ac mobiles iugiter in sanctorum vitas et mo-
res intendendum est: illorumque probos actus
sibi consciscendum per imitationis studium.
Oratio preterea lectioni succedens paratiorem
atque vegetiorem animum assumit insigni
quadam in deum affectione commotum. Porro
illa erat optima oratio que certam speciemque
dei considerationem anime imprimit. Hecque
dei inhabitatio esse dicitur: assidua

memoria deū in ſemetipo ſuſcipere
atqꝫ cõplecti: Ita efficitur templū dei
quū nec terrenis curis aſſiduitas diui/
ne recordacionis interrumpitur: neqꝫ reuerſis
repentinis atqꝫ inſpiratis animi ꝑturba/
cionibꝯ euagatur. Ceterū is qui dei ami/
cicia et familiaritate dignatur: oīa pror/
ſus effugiens ad deū ſolū proficiſcitur. Paſ/
ſiones oēs que ſe ad intẽperanciã hortant
a ſe penitꝯ abiciens: cuiuſqꝫ ſtudijs iugiť
incūbens: que ad virtutē ducunt. Danda
quoqꝫ in ꝓximis opera. diſcꝫ adhibenda
racio circa ſermonis ac locucionis vſū:
ut is nõ ſit imperitus. Verū īterroga/
dū qḋ abſqꝫ contencionis ſtudio: reſpõden/
dū vero ſine iactancie vicio. nõ illi inter
loquẽdo qui vtile aliquid exponit: neqꝫ
oſtentandi ſtudio nr̄a ingerere cupiẽdo
Itaqꝫ dicendi atqꝫ audiendi norma ſta/
tuenda: diſcendū ꝓterea ſine rubore ve/
recundie docendūqꝫ ſine inuidia. Neqꝫ
vero ſi quid forte ab alio didicimꝯ occul/
tandū ut faciūt praue et inepte muli/
eres que notha ſubijciunt: ſed fate/
dū ingenue et grate ꝓdicandū patrem
verbi. Modꝯ quoqꝫ vocis mediꝯ ꝓferendꝯ
atqꝫ honorandꝯ, ut neqꝫ in tenuitate au/
res effugiat, neqꝫ rurſus intenſa mag/
nitudīe grauis atqꝫ moleſtus fiat. Tu
vero demū ſermo ꝓferendus ē quū qḋ
intra ſemetipm̄ quid dicendū ē exami/
nauerit. Iucundū ꝓterea atqꝫ blandū in cõ/
gregacionibꝯ eſſe conuenit. dulcemqꝫ ī eloq/
quijs: nõ de ſcurrarū iocis feſtiuitate cu/
capiēte: ſed per grata exhortacione pla/
cidū ſeipm̄ ac lene exhibendū aſperitateqꝫ
vbiqꝫ eciã ſi increpandū fuerit repudia/
tem. Tunc enĩ iſte facilius audiet. cui e/
emẽdacione opus eſt: ſi te ꝓ humilitatis
ſtudiū deieceris. Perſepe vero nobis vtilis
erit ꝓphetice increpacionis modus: qui da/
uid regi. quū ille peccaſſet nõ a ſeipſo ter/
minū danacionis induxit: verū alterius
ſubmiſſione ꝑſone vtens: illū ipſū reatꝯ
ſui iudicē ſtatuit ut quū is aduerſus

ſemetipm̄ ſentenciã tuliſſet. iã haberet
vñ ſuccenſeret arguenti. Cū uero humi/
lem et abiectū animū ſequi debet aſpec/
tus grauis atqꝫ humi depreſſus corporis
habitus: veſtis ſordida. coma neglecta:
ut que dedita opera faciūt hi q' lugent:
ea oīa nos ſponte ꝓferamꝯ. Tunica
ipã cingulo ſit aſtricta corpori. Erit
aut̄ is cingendꝯ modꝯ ut nõ ſupra lu/
bos et latera cingamꝯ qḋ eſſet ꝑfecto
muliebre: neqꝫ rurſū ita ſinuate et
molliter ut veſtis defluat qḋ et ipm̄
laſciuiã arguet. Sed et inceſſus ipſe
neqꝫ tardus ſit: ut diſſolutū animū
accuſet: neqꝫ rurſū elatus et vehemens:
ut feroces animi motꝯ inſinuet. Veſtis
aut̄ vna intencio vna eſſe debet: ut
ſit operimentū carnis hyeme eſtateqꝫ
ſufficiens: neqꝫ vero in colore flos neqꝫ
in ꝑparacione tenuitas atqꝫ mollicies
diligenda: neqꝫ in veſte decoros colores
attendere. Par eſſe videtur cõpoſicioni
muliebri. quã illi curant ſtudet genas
crineſqꝫ ſuos alieno inficientes flore. Quin
ea debet eſſe groſſitudīe tunica: ut ad
calefaciendū forte nõ indigeat. Calcia/
mentū vero ita vile ſit. ut tantū neceſſi/
tate ſuppleat. Prorſus aut̄ ut ī veſtitu
ita et in cibo neceſſitati conſulendū ſit.
Panis enĩ ſatiſfaciat neceſſitati: et aqua
eius quidē qui ſanꝯ eſt ſiti moderabitur:
q̃qꝫ ꝓterea exoleribꝯ et leguminibꝯ pul/
menta vires corpori ad neceſſarias obeū/
das vtilitates ꝯſeruare poterunt. Ita
vero comedendū: ut ardens ī nobis nõ
appareat ingluuies: verū vbiqꝫ graui/
tas ac modeſtia et circa voluptates cõ/
tinencia ſeruetur: ne tunc quidē animꝯ
nr̄ a dei cogitacione vacare debet.
Verū ex ipſa ciborū natura ſumens cor/
poris officio occaſionē ſumē dandi deo
gloriã: ut varie ciborū ſpecies ſalubri/
tati ꝓprietati qꝫ corporū conuenientes abeo
qui cuncta ſapienſſiē diſpẽſat exogi/
tate ſint. Oraciones ante cibū fiant dei

muneribꝰ digne quibus nūc tribuit et que in futurū ſeruauit. Oraciones iſte poſt cibū faciende q̄ et pro exhibitis gratias referant et ea q̄ promiſſa ſūt petat. Hora vna ſumendo cibo cōſtituta: eadē per anni ambitū ſemp occurrat: ut per viginti quatuor horas quibꝰ diei curſꝰ noctiſque cursus cōſtituitur vna iſtarū deputata ſit corpori reliquas oēs in animi exercitacione cōſūmere monachꝰ debebit. Boni preterea leues cibi quibꝰ corrigatur facile: naturaliter ſequentes ſobrietate cibi: qui frequenter cum induſtria cogitacionibꝰ et maginarū rerū curis interrūpat. Nā altiſſimo ſopore deprimi ſolutis mēbris ut detur ociū iniquis imaginibꝰ: pateatque illis aditus ad illudendū animā: ita dormientes morti facit additos. Ceterū quod alijs mortalibꝰ aurora eſt: hoc erit medie noctis tempꝰ his qui ad pietatis ſtudiū exerceri pergūt quum precipue ſingulare ociū anime nocturna quies atque ſilenciū pariat: quando nec oculi nec aures aliquē aut auditū neque ad cor aſciſcunt. Sed mens ſola in ſe ipſa deo iugiter aſſiſtens compungit ſeipā de excorū recordatione que ante peccauit. Normā vero ſibi ſtatuit ad euitandū malū: inquiritque cū gemitu et lachrimis diuinū adiutoriū ad ea perficienda que ſtudioſe proponit. Vale

Sancti gregorij nazianzeni theologi in ſanctū baſilium

Mariæmünster
Monasterium ord. S. Benedicti

Carmē epitymbidion

Alta regens deus eſt vnus; Te noſtra videbant
O baſili ſolū tempora pontificem
Preclarū fidei teſtem: lucemque micantem
Chriſticolis: anime dotibus eximia
Cappadocū: pontique decus ſublime: precor te — Eiusdem
Nūc quoque pro mūdo porrige vota deo — ut ſupra
Viuebas minimū mūdo: nāque omnia chriſto
Obtuleras animā corpora verba manus
Gloria magna dei baſili: tu petra ſacrati — In eūdē
Ordinis: et fidei nūc mage multifide
Ceſare baſili clariſſime gloria grandis
Sermo tuus fulmē: vitaque fulgur habet
Attamē ex ſacra ceſſiſti ſede: volebat
Te deus ac tutū iungere celicolis

Traſlata p monachū brixianū cōgregacionis ſāe iuſtine ordinis ſancti benedicti de obſeruātia In eiuſdē diue virginis ac martiris iuſtine coenobio. Deo aūt gratias

5 7 indus:
17 6 shoph.
24 collar:
7 6 par: tibialia linea.
3 par: nigra tibial.